

COMHAIRLE | CLARE
CONTAE AN CHLÁIR | COUNTY COUNCIL

Plean Gníomhaíochta Torainn Chontae an Chláir 2024- 2028

18 Iúil 2024

Achoimre Fheidhmeach

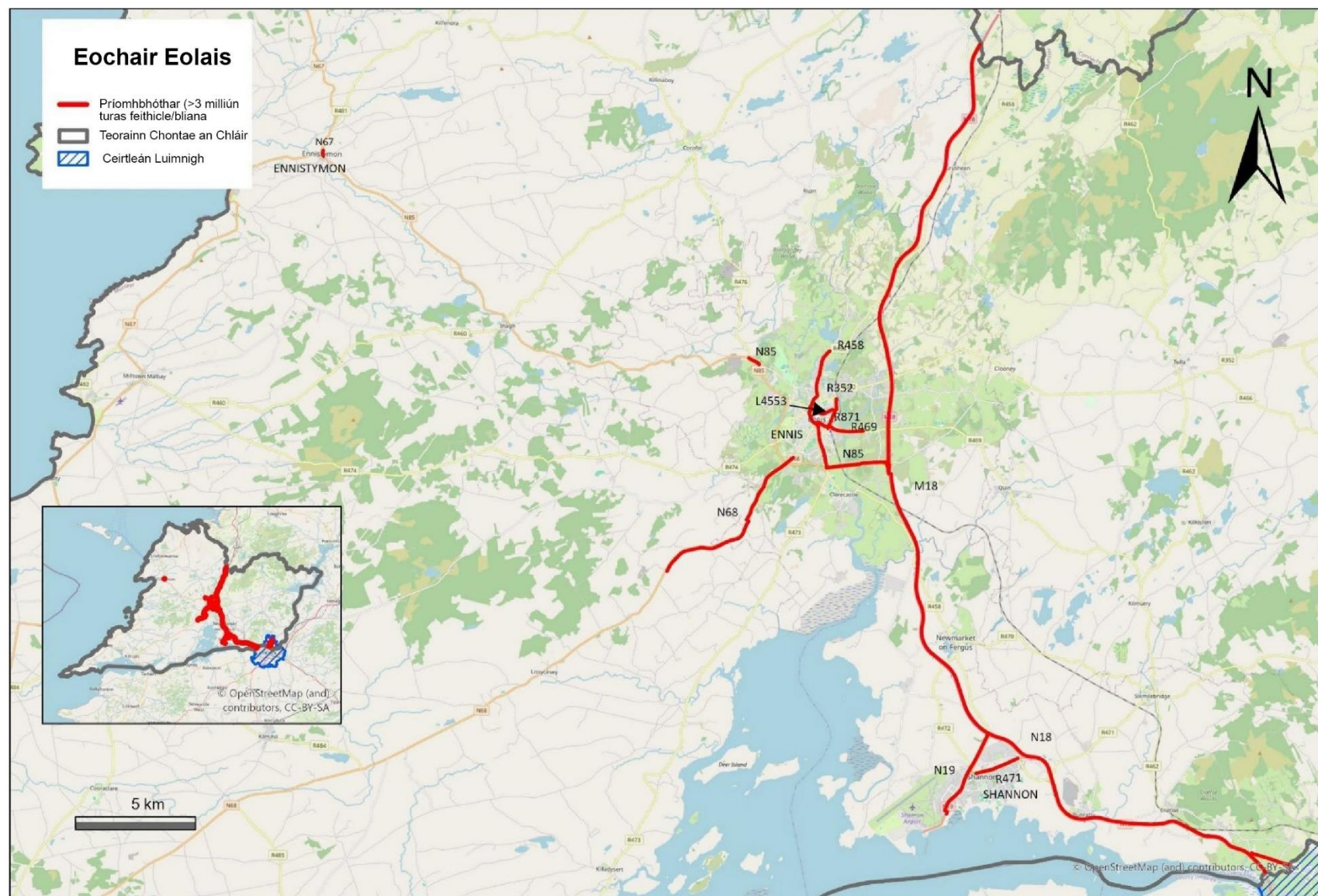
Tá torann timpeallachta fós ina fhadhb mhór san Eoraip agus thuairiscigh an Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil in 2020 go bhfuil 20% ar a laghad de dhaonra an Aontais Eorpaigh ina gcónaí i limistéir ina meastar go ndéanann leibhéil torainn díobháil don tsláinte dhaonna. Bíonn tionchar suntasach ag neamhchosaint fhadtéarmach ar thorann timpeallachta ar shláinte fhisiciúil agus mheabhrach na saoránach (e.g. crá, freagairtí struis, suaitheadh codlata, drochshláinte mheabhrach, agus folláine). Is é an phríomhfhoinsí truaillithe torainn i limistéir uirbeacha agus neamhuirbeacha araon ná iompar.

Is í an Treoir maidir le Torann Timpeallachta ('END') (2002/49/CE) an phríomhionstraim Eorpach atá curtha i bhfeidhm chun torann timpeallachta a bhainistiú agus chun dul i dteagmháil leis an bpobal. Rinneadh an END a thrasú i nDlí na hÉireann le Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Torann Timpeallachta) 2006, a ndearnadh athbhreithniú orthu in 2018 agus a leasaíodh in 2021. Soláthraítear leis na Rialacháin cur chuige coiteann d'Údaráis Phleanála Gníomhaíochta chun torann timpeallachta agus na héifeachtaí díobhálacha a bhaineann leis a sheachaint, a chosc agus a laghdú ar bhonn tosaíochta.

Is é seo an ceathrú babhta de phleanáil gníomhaíochta torainn, agus tuairiscíonn an Plean Gníomhaíochta Torainn seo (2024-2028) torthaí na Mapála Straitéisí Torainn do chodanna de mhórbhóithre, os cionn tairseach sreafa 3 milliún feithicil in aghaidh na bliana, i gContae an Chláir lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh (**Fíor 1**), a ullmhaíodh i gcomhairle le Bonneagar Iompair Éireann agus leis an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC) i leith na bliana féilire 2021.

Ullmhaíodh an Plean Gníomhaíochta Torainn i gcomhréir leis na Rialacháin agus tá sé dírithe ar bhainistiú straitéiseach fadtéarmach a dhéanamh ar thorann timpeallachta ó fhoinsí a bhaineann le trácht. Tá na bearta atá beartaithe bunaithe ar thorthaí Léarscáileanna Torainn Straitéiseacha a ndearnadh measúnacht orthu chun meastachán a dhéanamh ar neamhchosaint an daonra agus ar éifeachtaí díobhálacha torainn sa Chontae. Baineadh úsáid as torthaí na measúnachta chun limistéir a shainaithint a bheidh faoi réir gníomhaíochtaí bainistithe torainn le linn chur chun feidhme an Phlean. Tugtar Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta ar na limistéir sin. Tá Comhairle Contae an Chláir tiomanta d'athbhreithniú a dhéanamh ar an gceanglas maidir le maolú torainn sna Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta le linn shaolré an Phlean Gníomhaíochta Torainn, lena n-áirítear measúnacht costais is tairbhe nuair is gá agus an laghdú ar éifeachtaí díobhálacha a chinneadh nuair is féidir.

Tacaíonn clár ceithre bliana le cur chun feidhme an Phlean Gníomhaíochta Torainn seo, agus tuairiscítear an dul chun cinn don GCC ar bhonn bliantúil.

Fíor 1. Na codanna de mhórbhóithre i gContae an Chláir a bhí incháilithe do Bhabhta 4 de Phlean Gníomhaíochta Torainn 2024-2028.

Tá an Plean bunaithe ar shraith prionsabal uileghabhálach maidir le beartas torainn atá leagtha amach sa **Ráiteas Beartais Torainn**.

Ráiteas Beartais Torainn

Glacfaidh Comhairle Contae an Chláir le cur chuige straitéiseach maidir le torann timpeallachta a bhainistiú, laistigh dá limistéar riaracháin, agus beidh sé mar aidhm aici na nithe seo a leanas a dhéanamh:

- **Maolú** – bearta maolaithe cuí a shainaithint chun leibhéil torainn a laghdú i gcás ina bhféadfaidís díobháil a dhéanamh do shláinte an phobail.
- **Cosc** - cosc a chur ar bhaill bhreise den phobal a bheith neamhchosanta ar leibhéil torainn neamh-inmhianaithe sa chás gur dócha go mbeidh drochthionchar suntasach aige ar shláinte agus ar cháilíocht na beatha, agus nuair is féidir, cáilíocht na fuaime a fheabhsú nó a chaomhnú sa réimse poiblí.
- **Cosaint** – limistéir atá ciúin ar bhealach inmhianaithe a chosaint, nó limistéir a chuireann suaimhneas ar fáil trí phróiseas sainaitheanta agus bailíochtaithe agus ainmniú foirmiúil ‘Limistéir Chiúine’ ina dhiaidh sin.

Clár Ábhair

1. Réamhrá	1
1.1 Cuspóir Phlean Gníomhaíochta Torainn Chontae an Chláir	1
1.1.1 Ról agus Freagrachtaí	2
1.1.2 Raon Feidhme an END	9
1.1.3 Scagadh faoin Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (SEA)	9
1.1.4 Scagadh Measúnachta Cuí	10
1.2 Raon Feidhme Phlean Gníomhaíochta Torainn Chontae an Chláir	10
1.3 Táscairí Torainn	11
1.4 Struchtúr an NAP	11
1.5 Amlínte Bhabhta 4	11
1.6 Comhairliúchán Poiblí	12
1.7 Admhálacha	12
2. Reachtaíocht agus Treoraíocht Reatha maidir le Bainistiú Torainn	15
2.1 Réamhrá	15
2.2 Torann agus Sláinte Dhaonna	15
2.3 Torann agus an Timpeallacht	16
2.4 Torann agus Forálacha Reachtúla	17
2.5 Torann agus Iompar	17
2.6 Torann agus Forbairt Chónaithe	20
3. Athbhreithniú ar Phlean Gníomhaíochta Torainn 2018-2023	25
3.1 Réamhrá	25
3.2 Bearta Maolaithe	25
3.2.1 Iarratais Phleanála	26
3.2.2 Taisteal Gníomhach	26
3.2.3 Bearta chun Dlús Tráchta a Laghdú	27
3.2.4 Calcadh Tráchta	27
3.2.5 Athdhromchlú ar Bhóithre	27
3.2.6 Tionscadail Dearaidh	29
3.2.7 Scéim Áineasa faoin Aer ORIS	30
3.2.8 Pointí Luchtaithe Feithiclí Leictreacha	30
4. Cur Síos ar an Limistéar Pleanála don Phleanáil Gníomhaíochta	34
4.1 Limistéar an Chumhdaigh	34
4.2 An Daonra Ginearálta atá Neamhchosanta ar Thorann Tráchta	34
4.3 Suíomh na bhFoirgneamh atá Íogair ó thaobh Torainn de	35
4.4 Ról agus Freagrachtaí	35
5. Achoimre ar Thorthaí an Phróisis um Mapáil Straitéiseach Torainn	36

5.1	CNOSSOS-EU:2020	36
5.2	Cásanna Ríomha Samhla	36
5.3	Cúlra Rialála maidir le Neamhchosaint ar Thorann agus Éifeachtaí Díobhálacha	36
5.4	Fíoracha maidir le Mapáil Straitéiseach Torainn	37
5.5	Measúnacht ar Neamhchosaint ar Thorann do Chontae an Chláir	40
5.6	Measúnacht ar Éifeachtaí Díobhálacha do Chontae an Chláir	42
6.	Cur Chuige i leith Limistéir atá faoi réir Gníomhaíochtaí Maolaithe Torainn	44
6.1	Cúlra Rialála	44
6.2	Forbhreathnú ar an bPróiseas	44
6.3	Na Limistéir is Tábhachtaí (MIAnna) atá Sainaitheanta agus Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta (PIAnna) Roghnaithe	45
7.	Bearta Maolaithe, Coisc agus Cosanta	50
7.1	Réamhrá	50
7.2	Maolú	50
7.2.1	Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta (PIAnna) a bhainistiú	50
7.2.2	Foirgnimh atá Íogair ó thaobh Torainn de	53
7.2.3	Bearta Ábhartha Eile	54
7.2.4	Athbhreithniú ar an Teorainn Luais Náisiúnta (2023)	54
7.2.5	ReGAIN	54
7.3	Cosc	54
7.3.1	Réamhrá	54
7.3.2	Treoir Chleachtais Ghairmiúil maidir le Pleanáil agus Torann: Forbairtí Cónaithe Nua	54
7.3.2.1	Céim 1: Measúnacht Tosaigh ar an Riosca maidir le Torann Láithreáin	55
7.3.2.2	Céim 2: Measúnacht Iomlán	56
7.3.3	Torann agus an Réimse Poiblí	58
7.4	Cosaint	59
7.4.1	Critéir GCC do Limistéir Chiúine	60
7.4.2	Cur Chuige Eolaíochta Saoránach agus Fuaimdhreacha maidir le Limistéir Chiúine a Ainmniú	61
7.4.3	Limistéir Chiúine a Ainmniú agus Cláir Oibre Eile	61
8.	Comhairliúchán Poiblí	64
9.	Straitéis Fhadtéarmach	71
9.1	Gealltanais an Phlean Gníomhaíochta Torainn	71
9.2	Ráiteas Beartais Torainn	71
9.3	Bearta Cur Chun Feidhme	71
	Aguisín A: Gluais	76
	Aguisín B: Léarscáileanna Straitéiseacha Torainn	79
	Aguisín C: Bearta agus Gníomhaíochtaí Cur Chun Feidhme Bhabhta 4 den NAP	96
C.1	Ginearálta — Bearta Bainistíochta Torainn	96

C.2	Maolú — Bearta Bainistíochta Torainn	97
C.3	Cosc — Bearta Bainistíochta Torainn	98
C.4	Cosaint — Bearta Bainistíochta Torainn	99

1. Réamhrá

1.1 Cuspóir Phlean Gníomhaíochta Torainn Chontae an Chláir

Is ionstraim dlí de chuid an Aontais Eorpaigh í an Treoir maidir le Torann Timpeallachta ('END') (2002/49/CE) atá ríthábhachtach chun an tsláinte phoiblí agus an timpeallacht a chosaint trí aghaidh a thabhairt ar éifeachtaí díobhálacha torainn timpeallachta. Is é príomhaidhm na Treorach córas uile-Eorpach a chur ar bun chun foinsí truaillithe torainn timpeallachta a shainaithint, an pobal a chur ar an eolas faoi shonraí ábhartha torainn, agus ansin na bearta is gá a dhéanamh chun neamhchosaint ar thorann a sheachaint, a chosc nó a laghdú. Is féidir achoimre a dhéanamh ar bhunphrionsabail agus ar bhunriachtanais an END mar a phléitear thíos. Tá gluais téarmaí le fáil in **Aguisín A**.

Rinneadh an END a thrasú i nDlí na hÉireann le Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Torann Timpeallachta) 2006 (I.R. 140/2006)¹ (na "Rialacháin"). Rinne Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Torann Timpeallachta) 2018 (I.R. 549/2018) athbhreithniú ar na Rialacháin agus leasaíodh iad trí Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Torann Timpeallachta) (Leasú) 2021 (I.R. 663/2021). Tugtar na Rialacháin um Thorann Timpeallachta ar na rialacháin seo de ghnáth.

Ní shocraíonn an END aon teorainnluachanna ná ní fhorordaíonn sé bearta bainistíochta torainn chun a aidhmeanna a chomhlíonadh. Trí rialacháin maidir le torann a bhunú, Mapaí Straitéiseacha Torainn a ullmhú agus Pleananna Gníomhaíochta maidir le Torann a chur chun feidhme (dá ngairtear 'NAPanna' anseo feasta), déanann END a dhícheall feasacht an phobail a ardú, torann timpeallachta a chosc agus a laghdú, agus cáilíocht torainn timpeallachta a chaomhnú i limistéir ina bhfuil sé go maith.

In Éirinn, moltar go dtacódh na NAPanna le Cuspóir Beartais 65 (NPO 65) ón gCreat Náisiúnta Pleanála 2040³, ina luaitear an méid seo a leanas:

'Bainistiú réamhghníomhach torainn a chur chun cinn i gcás inar dócha go mbeidh drochthionchair shuntasacha aige ar an tsláinte agus ar cháilíocht na beatha agus tacú le haidhmeanna na Rialachán maidir le Torann Timpeallachta trí threoír pleanála náisiúnta agus trí Phleananna Gníomhaíochta Torainn.'

Tá NAP Chontae an Chláir, agus a chur i bhfeidhm ina dhiaidh sin, ríthábhachtach chun a chinntiú go mbainfidh Comhairle Contae an Chláir (dá ngairtear "an Chomhairle" anseo feasta) aidhmeanna agus cuspóirí an END amach, go gcomhlíonfaidh sí an beartas náisiúnta agus go dtabharfaidh sí aghaidh ar shaincheistean áitiúla torainn timpeallachta.

¹ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2006/si/140/made/en/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

² <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2018/si/549/made/en/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

³ An Creat Náisiúnta Pleanála 2040: <http://www.gov.ie/en/project-ireland-2040/> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

1.1.1 Róil agus Freagrachtaí

Ainmníonn na Rialacháin um Thorann Timpeallachta an Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC) mar an t-údarás náisiúnta atá freagrach as maoirseacht a dhéanamh ar chur i bhfeidhm na Rialachán agus as faisnéis a bhaineann le mapáil straitéiseach torainn agus pleanáil gníomhaíochta torainn a thuairisciú don Choimisiún Eorpach de réir Airteagal 10(2) den END.

Cuireann GCC treoir ar fáil ('Treoir GCC'⁴) maidir leis na gníomhaíochtaí is gá a dhéanamh le linn chur chun feidhme na Rialachán.

Faoi na Rialacháin um Thorann Timpeallachta, 2018, tá na heagraíochtaí seo a leanas ainmnithe mar chomhlachtaí mapála torainn do Chontae an Chláir, lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh (ar a dtugtar Ceirtleán Luimnigh anseo) do na limistéir atá aitheanta in **Aguisín B**:

- i gcás mór-iarnród (ailt le sreabhadh os cionn tairseach 30,000 pasáiste traenach in aghaidh na bliana), Iarnród Éireann nó an tÚdarás um Bóithre Náisiúnta (Bonneagar Iompair Éireann anois), de réir mar is cuí, thar ceann an údaráis nó na n-údarás pleanála gníomhaíochta lena mbaineann.
- i gcás mórbhóithre (codanna bóthair a bhfuil sreabhadh acu os cionn tairseach 3,000,000 pasáiste feithicle in aghaidh na bliana), is é Bonneagar Iompair Éireann an Comhlacht Mapála Torainn do bhóithre náisiúnta; Is í Comhairle Contae an Chláir an Comhlacht Mapála Torainn do bhóithre neamhnáisiúnacha.
- i gcás mór-aerfort, an t-údarás ábhartha aerfoirt, thar ceann an údaráis nó na n-údarás pleanála gníomhaíochta lena mbaineann (aerfoirt ina bhfuil níos mó ná 50,000 gluaiseacht, éirí de thalamh nó tuirlingt, in aghaidh na bliana)

Níl aon mhór-iarnróid ná mór-aerfoirt (titeann figiúirí bliantúla maidir le gluaiseacht aerárthaí faoi bhun na tairsí a shainmhíneodh Aerfort na Sionainne mar 'mhór-aerfort') i gContae an Chláir agus mar sin ní bhaineann an NAP seo ach le torann timpeallachta ó mhórbhóithre.

Cuirtear fairsinge gheografach theorainn Chontae an Chláir, lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh, agus na codanna de mhórbhóithre a cháiligh do mhapáil straitéiseach torainn agus pleanáil gníomhaíochta torainn Bhabhta 4 i láthair i **bhFíor 1.1**.

Is Údarás Pleanála Gníomhaíochta ainmnithe é an CCC de réir na Rialachán atá freagrach as NAP Chontae an Chláir a dhéanamh agus a fhaomhadh i gcomhairle leis an GCC agus le Comhlachtaí Mapála Torainn eile — Bonneagar Iompair Éireann (TII) agus Iarnród Éireann — atá freagrach as mapáil straitéiseach torainn in Éirinn. Ní shannann na Rialacháin freagracht aonair go sainráite do na hÚdaráis Phleanála Gníomhaíochta as úinéireacht a bheith acu ar na bearta a leagtar amach sna NAPanna nó as iad a chur chun feidhme.

Aithníonn na hÚdaráis Phleanála Gníomhaíochta go dtéann na hinniúlachtaí agus na freagrachtaí is gá chun NAPanna a chur chun feidhme go rathúil thar a ndlínse aonair. Dá bhrí sin,

⁴ Treoirlínte GCC maidir le Pleanáil Gníomhaíochta Torainn, 2024

tá comhar agus comhairliúchán fíor-riachtanach chun bearta maolaithe torainn a fhorbairt agus a chur chun feidhme, i gcás inar gá. Leagtar amach i **dTábla 1.1** tuairimí na nÚdarás Pleanála Gníomhaíochta maidir leis na ról agus na freagrachtaí is gá chun cur chun feidhme rathúil na NAPanna a chinntiú.

Tá na hÚdaráis Phleanála Gníomhaíochta a bhfuil baint acu le NAPanna a ullmhú tiomanta do bhearta maolaithe torainn a shainaithint i gcomhar agus i gcomhairle leis na Comhlachtaí Mapála Torainn, a chuireann tairbhí ar fáil do shláinte an phobail agus atá costéifeachtach, ag brath ar na hacmhainní agus ar an maoiniú atá ar fáil.

Agus aitheantas á thabhairt acu don easnamh maoiniúcháin atá ann faoi láthair maidir le bearta maolaithe torainn tiomnaithe faoi na Rialacháin, féachfaidh na hÚdaráis Phleanála Gníomhaíochta ar na deiseanna uile a bheidh ann amach anseo maidir le tacaíocht le comhpháirtithe seachadta agus le foinsí ábhartha eile go dtí go mbunófar aon socrúithe sonracha trí na Rialacháin.

Tábla 1.1. Dearcadh na nÚdarás Pleanála Gníomhaíochta (APAnna) ar na ról agus na freagrachtaí a theastaíonn chun an NAP a chur chun feidhme go rathúil

Eagraíocht	Comhlacht Straitéiseach Mapála Torainn (NMB) Freagracht	Ullmhúchán don Phlean Gníomhaíochta Torainn — Freagracht	Cur Chun Feidhme an Phlean Gníomhaíochta Torainn — Freagracht
Comhairle Contae an Chláir (CCC)	Tá NMB freagrach as léarscáileanna torainn straitéiseacha a dhéanamh agus a fhaomhadh do Chontae an Chláir	APA freagrach as pleananna gníomhaíochta a dhéanamh agus a fhaomhadh, i gcomhairle le NMBanna, do Chontae an Chláir	Meastóireacht mhionsonraithe ar limistéir thábhachtacha tosaíochta, i gcomhairle le NMBanna, lena n-áirítear bearta maolaithe torainn a shainaithint agus na bearta sin a chur chun feidhme laistigh de réimsí inniúlachta agus freagrachta an údaráis áitiúil, faoi réir acmhainní, amlínte agus buiséid.

Eagraíocht	Comhlacht Straitéiseach Mapála Torainn (NMB) Freagracht	Ullmhúchán don Phlean Gníomhaíochta Torainn — Freagracht	Cur Chun Feidhme an Phlean Gníomhaíochta Torainn — Freagracht
Bonneagar Iompair Éireann (TII)	Tá BCN freagrach as léarscáileanna torainn straitéiseacha a dhéanamh agus a fhaomhadh le haghaidh mórghóithre atá ainmnithe mar bhóithre náisiúnta	Sainchomhairleoir le linn pleanáil gníomhaíochta, agus saincheisteanna a eascraíonn as na léarscáileanna torainn straitéiseacha laistigh dá réimse freagrachta á gcur san áireamh, lena n-áirítear limistéir thábhachtacha tosaíochta a shainaithint atá le cur san áireamh sa Phlean Gníomhaíochta Torainn	Mar chuid den mheastóireacht mhionsonraithe ar limistéir thábhachtacha tosaíochta arna déanamh ag APAnna; dul i gcomhairle leis na CPCanna agus comhoibriú leo chun bearta maolaithe torainn a chomhaontú do shuíomhanna laistigh de réimsí inniúlachta agus freagrachta TII (Bóithre Náisiúnta) agus an straitéis a chomhaontú chun an rud céanna a chur chun feidhme maidir le hacmhainní, amlínte agus buiséad

Eagraíocht	Comhlacht Straitéiseach Mapála Torainn (NMB) Freagracht	Ullmhúchán don Phlean Gníomhaíochta Torainn — Freagracht	Cur Chun Feidhme an Phlean Gníomhaíochta Torainn — Freagracht
Iarnród Éireann	Tá NMB freagrach as léarscáileanna torainn straitéiseacha a dhéanamh agus a fhormheas le haghaidh mór-iarnród	Sainchomhairleoir le linn pleanáil gníomhaíochta, agus saincheistean a eascraíonn as na léarscáileanna torainn straitéiseacha laistigh dá réimse freagrachta á gcur san áireamh, lena n-áirítear limistéir thábhachtacha tosaíochta a shainaithint atá le cur san áireamh sa Phlean Gníomhaíochta Torainn	Mar chuid den mheastóireacht mhionsonraithe ar limistéir thábhachtacha tosaíochta arna déanamh ag APAnna; dul i gcomhairle leis na CPCanna agus comhoibriú leo chun bearta maolaithe torainn a chomhaontú le haghaidh suíomhanna laistigh de réimse inniúlachta agus freagrachta Iarnród Éireann (Iarnród Náisiúnta) agus an straitéis a chomhaontú leis na CPCanna chun í a chur chun feidhme maidir le hacmhainní, amlínte agus buiséad.

1.1.2 Raon Feidhme an END

Tá an END dírithe ar bhearta comhchuibhithe AE a bhunú chun an torann a astaíonn na príomhfhoinsí a laghdú, go háirithe feithiclí bóthair agus iarnróid agus bonneagar, aerárthaí, trealamh tionsclaíoch lasmuigh agus ar bhonn a sholáthar chun an tsraith beart Comhphobail atá ann cheana maidir le torann timpeallachta a fhorbairt agus a chomhlánú.

Tá feidhm ag an END maidir le torann timpeallachta a bhfuil daoine neamhchosanta air, go háirithe i limistéir fhoirgnithe, i bpáirceanna poiblí nó i limistéir chiúine eile i gceirtleán, i limistéir chiúine i dtír oscailte, in aice le scoileanna, ospidéal agus foirgnimh agus limistéir eile atá íogair ó thaobh torainn de.

Níl feidhm ag an END maidir le torann arb é an duine neamhchosanta féin is cúis leis, torann ó ghníomhaíochtaí tí, torann comharsanachta, torann ag áiteanna oibre nó torann laistigh de mhodhanna iompair nó de bharr gníomhaíochtaí míleata i limistéir mhíleata.

Is uirlisí straitéiseacha iad léarscáileanna torainn agus níor cheart iad a úsáid chun núiseanna torainn áitiúla a mheasúnú.

1.1.3 Scagadh faoin Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (SEA)

Is próiseas foirmiúil agus córasach é an Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (SEA) atá deartha chun measúnú a dhéanamh ar na tionchair shuntasacha timpeallachta a d'fhéadfadh a bheith ag plean nó clár a chur i bhfeidhm sula gcinnfidh sé é a ghlacadh.

Leagtar amach an ceanglas maidir le SEA le haghaidh pleananna agus clár i dTreoir Eorpach 2001/42/CE ('Treoir SEA'). I gcomhthéacs pleananna sonracha úsáide talún, cuirtear an treoir seo i bhfeidhm i ndlí na hÉireann trí na Rialacháin um Pleanáil agus Forbairt (Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta), 2004⁵ (S.I. 436/2006). Leasaíodh an reachtaíocht seo leis na Rialacháin um Pleanáil agus Forbairt (Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta) (Leasú), 2011⁶ (I.R. 201/2011).

Maidir le gach plean earnála eile, déantar Treoir SEA a thrasuí i ndlí na hÉireann le Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnacht Timpeallachta ar Phleananna agus Cláir Áirithe) 2004⁷ (I.R. 435/2004), arna leasú le Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnacht Timpeallachta ar Phleananna agus Cláir Áirithe) (Leasú) 2011⁸ (I.R. 200/2011).

Baineadh de thátal as an scagadh SEA nach bhfuil gá le SEA.

⁵ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2004/si/436/made/en/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

⁶ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2011/si/201/made/en/pdf> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

⁷ I.R. Uimh. 435/2004 - Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnacht Timpeallachta ar Phleananna agus Cláir Áirithe) 2004 (irishstatutebook.ie) [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

⁸ I.R. Uimh. 200/2011 - Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Measúnacht Timpeallachta ar Phleananna agus Cláir Áirithe) (Leasú), 2011. (irishstatutebook.ie) [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

1.1.4 Scagadh Measúnachta Cuí

Is é príomhchuspóir Threoir 92/43/CEE ('an Treoir maidir le Gnáthóga') gnáthóga nádúrtha agus fána agus flóra fiáine a chaomhnú ar fud an Aontais Eorpaigh. Déantar an Treoir maidir le Gnáthóga a thrasú i ndlí na hÉireann le Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Éin agus Gnáthóga Nádúrtha), 2011⁹ (I.R. 477/2011) ("Rialacháin maidir le Gnáthóga").

Tá líonra limistéar faoi chosaint ('láithreáin Natura 2000') ainmnithe ag an nGníomhaireacht Eorpach Comhshaoil lena gcumhdaítear na speicis agus na gnáthóga is luachmhaire agus is mó atá faoi bhagairt san Eoraip.

Rinneadh measúnú ar NAP Chontae an Chláir chun a chinneadh an gá é a bheith faoi réir 'Measúnacht Chuí' ('AA') faoin Treoir maidir le Gnáthóga. Cinneadh sa mheasúnacht scagtha nach bhfuil aon dóchúlacht ann go mbeidh tionchar suntasach ar láithreán Natura 2000. Dá bhrí sin, ní gá 'Céim 2 AA' a dhéanamh chun na gcríoch a leagtar amach in Airteagal 6(3) de na Rialacháin maidir le Gnáthóga.

1.2 Raon Feidhme Phlean Gníomhaíochta Torainn Chontae an Chláir

Tá an Chomhairle freagrach as an NAP seo a dhéanamh agus a cheadú, i gcomhairle leis an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC) agus le TII. Ní mór do NAPanna na hÍoscheanglais atá leagtha amach sa Cheathrú Sceideal de na Rialacháin um Thorann Timpeallachta 2018 a chomhlíonadh.

Ceanglaítear leis na Rialacháin maidir le Torann Timpeallachta go mbeidh an mhapáil straitéiseach torainn bunaithe ar bhliain mheasúnaithe 2021. Mar gheall ar shrianta taistil a bhaineann le COVID-19 agus tionchair oibríochtúla na paindéime, áfach, d'fhéadfadh sé nach mbeadh torthaí na comhrianta torainn do 2021 ionadaíoch go hiomlán. Mar gheall ar chineál an scála deicibeil, bheadh laghdú trí dheicibeil ar leibhéil torainn mar thoradh ar thrácht bóthair nó iarnróid a laghdú faoina leath, rud nach mbeadh ina laghdú inbhraite ar thorann de ghnáth. Ós rud é nár laghdaigh laghduithe ar thaisteal tráchta iarnróid agus bóthair de réir na méideanna sin go ginearálta, meastar úsáid na bliana measúnaithe 2021 a bheith ionadaíoch chun críoch phleanáil ghníomhaíochta Bhabhta 4.

Bhain na trí bhabhta roimhe seo de mhapáil straitéiseach torainn bóthair don Chlár úsáid as modh measúnaithe 'eatramhach', CRTN 1988¹⁰. Don cheathrú babhta mapála torainn cuireadh modh comhchoiteann measúnaithe torainn chun feidhme (Modhanna Comhchoiteanna Measúnaithe Torainn san Eoraip, CNOSSOS-EU¹¹) i gcomhréir le hlarscríbhinn II den Treoir a athbhreithníodh le Treoir éigeantach 2015/996 ón Aontas agus a cuireadh i bhfeidhm trí na Rialacháin maidir le Torann Timpeallachta, 2018. Leis an athrú seo ar an modheolaíocht, déantar comparáid dhíreach idir staitisticí maidir le neamhchosaint ar thorann i mBabhta 4 agus sna trí bhabhta roimhe seo atá casta agus míchruinn ó thaobh na modheolaíochta de.

⁹ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2011/si/477/made/en/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

¹⁰ An Roinn Iompair (an Ríocht Aontaithe), Calculation of Road Traffic Noise (CRTN) [Ríomh Torainn Tráchta ar Bhóithre (CRTN)], HMSO, 1988

¹¹ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/80bca144-bd3a-46fb-8beb-47e16ab603db> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

Maidir leis an bpróiseas pleanála gníomhaíochta torainn, ceanglaítear leis na Rialacháin um Thorann Timpeallachta go dtabharfaidh gach NAP aghaidh ar *thosaíochtaí ‘a fhéadfar a shainaithint ar bhonn aon teorainnluacha torainn nó aon chritéar arna mbunú ag GCC’ agus ‘aran gcéad dul síos, aghaidh a thabhairt ar an limistéar nó ar na limistéir is tábhachtaí, de réir mar a bheidh, arna mbunú le mapáil straitéiseach torainn’*¹².

Dá bhrí sin, áirítear sa NAP sin na hastaíochtaí torainn atá ann cheana a shainaithint, limistéir thábhachtacha tosaíochta a shainaithint bunaithe ar mheasúnacht ar éifeachtaí díobhálacha agus mionsonraí beart bainistithe torainn lena mbreithniú agus le meastóireacht a dhéanamh orthu ag céim an chur chun feidhme. Breathnófar freisin ar Limistéir Chiúin Iarrthóirí a shainaithint le linn chur chun feidhme an NAP seo.

1.3 Táscairí Torainn

Sonraítear sna Rialacháin um Thorann Timpeallachta dhá phríomhtháscaire torainn nach mór a úsáid in ullmhú na Léarscáileanna Torainn Straitéiseacha:

- L_{den} – an meánleibhéal torainn bliantúil do thréimhsí lae, oíche agus oíche agus tá sé deartha chun crá foriomlán a léiriú; agus
- $L_{oíche}$ – an meánleibhéal torainn bliantúil do na tréimhsí oíche, ó 23:00-07:00 uair an chloig, agus tá sé deartha chun suaitheadh codlata a léiriú.

1.4 Struchtúr an NAP

Clúdaíonn an chéad chuid den NAP prionsabail uileghabhálacha an phróisis pleanála gníomhaíochta torainn, lena n-áirítear an comhthéacs dlíthiúil, agus athbhreithniú ar na bearta a bhaineann le Contae an Chláir faoi Bhabhta 3 den NAP (2018-2023). Ina dhiaidh sin, tabharfar achoimre ar an mapáil straitéiseach torainn ina mbeidh meastóireacht ar líon measta na ndaoine atá neamhchosanta ar thorann timpeallachta os cionn na leibhéal a cheanglaítear a thuairisciú faoin END agus measúnú ar na héifeachtaí díobhálacha.

Rianófar an dul chun cinn maidir le cur chun feidhme an NAP trí thuairisciú bliantúil don GCC.

1.5 Amlínte Bhabhta 4

Leagtar amach thíos amchlár na bpríomhghníomhaíochtaí chun na NAPanna a fhorbairt agus a chur chun feidhme le haghaidh Bhabhta 4, agus chun go ndéanfaidh an tÚdarás iad a sheachadadh chuig an nGníomhaireacht Eorpach Comhshaoil (EEA):

- R1 2024: Dréacht-NAPanna a ullmhú.
- 10 Bealtaine go 21 Meitheamh 2024: Comhairliúchán Poiblí do Chontae an Chláir (6 seachtaine).
- 18 Iúil 2024: Spriocdháta le cur faoi bhráid an GCC.

¹² Alt 12(2) de na Rialacháin um Thorann Timpeallachta 2018.

- 18 Lúnasa 2024: Spriocdháta chun NAPanna a fhoilsiú.
- 18 Lúnasa 2024: Achoimre ar na NAPanna atá le cur faoi bhráid GCC.
- 18 Eanáir 2025: NAPanna atá le tuairisciú do EEA ag GCC.

1.6 Comhairliúchán Poiblí

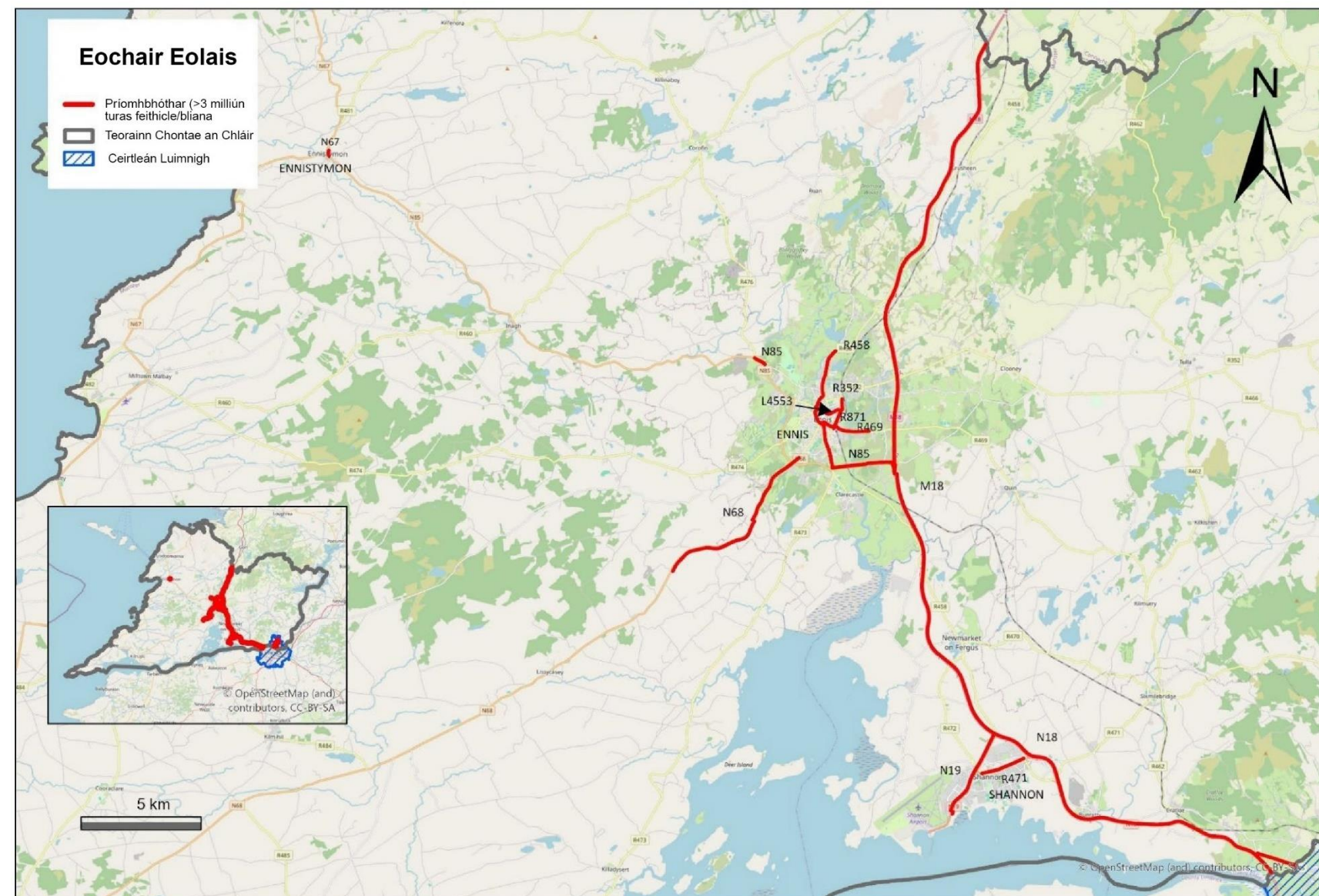
Mar chuid den phróiseas comhairliúcháin, éilítear ar údaráis phleanála gníomhaíochta torainn na nithe seo a leanas a chinntiú:

- téitear i gcomhairle leis an bpobal maidir le tograí a áirítear sna NAPanna.
- tugtar deiseanna luatha éifeachtacha don phobal páirt a ghlacadh in ullmhú agus athbhreithniú NAPanna.
- breithnítear torthaí na rannpháirtíochta poiblí agus na NAPanna á dtabhairt chun críche nó athbhreithnithe á ndéanamh orthu.
- go gcuirfear an pobal ar an eolas faoi na cinntí a dhéantar i ndáil leis na NAPanna. agus
- go nglacfar tréimhsí ama réasúnta chun am leordhóthanach a thabhairt do gach céim den rannpháirtíocht poiblí.

1.7 Admhálacha

Tógtar an mhapáil chúlra a úsáidtear sna fíoracha a chuirtear i láthair sa tuarascáil seo ó OpenStreetMap (©OpenStreetMap rannpháirtithe).

Féach: <https://www.openstreetmap.org/copyright>).

Fíor 1.1. Na codanna de mhórbhóithre i gContae an Chláir a bhí incháilithe do Bhabhta 4 de Phlean Gníomhaíochta Torainn (R4 NAP) 2024-2028

2. Reachtaíocht agus Treoraíocht

Reatha maidir le Bainistiú Torainn

2.1 Réamhrá

Cuireann Treoir GCC tacaíocht ar fáil do na hÚdaráis Phleanála Gníomhaíochta chun NAPanna a ullmhú. Tugtar aird sa treoraíocht sin ar an reachtaíocht idirnáisiúnta, Eorpach agus náisiúnta atá ann cheana agus athbhreithnítear thíos í mar aon le straitéisí, beartais agus cuspóirí réigiúnacha agus áitiúla a thacaíonn le forbairt Bhabhta 4 de na NAPanna (**Fíor 2.1**).

2.2 Torann agus Sláinte Dhaonna

Chuir an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte (EDS) roinnt príomhthorthaí díobhálacha sláinte ó thorann timpeallachta i láthair ina foilseachán ‘Treoirínte maidir le Torann Timpeallachta don Réigiún Eorpach 2018’¹³ (ENG) lena n-áirítear:

- Crá torainn.
- Suaitheadh codlata.
- Sláinte chardashoithíoch.
- Meabhairshláinte agus folláine.
- Lagú cognaíoch.

Rinne an Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil (EEA) achoimre ar na torthaí diúltacha sláinte sin sa tuarascáil ar Thorann Timpeallachta san Eoraip — 2020. Tugann EEA breac-chuntas ar thionchair shuntasacha ar an tsláinte phoiblí agus meastar go mbeidh neamhchosaint fhadtéarmach ar thorann timpeallachta ina chúis le 22 milliún duine a bhfuil crá ard ainsealach orthu, 6.5 milliún duine a bhfuil suaitheadh codlata ard ainsealach orthu, 48,000 cás nua de ghalar croí iscéimeach in aghaidh na bliana agus 12,000 bás anabai san Eoraip¹⁴.

Cuireann ENG moltaí ar fáil chun an tsláinte dhaonna a chosaint ar neamhchosaint ar thorann de thionscnamh foinsí éagsúla lena n-áirítear trácht ar bhóithre, iarnróid agus aerárthaí. Áirítear sna moltaí treoirluachanna ina n-úsáidtearméadrachtaí^{oíche L den} agus Li dtéarmaí thús na n-éifeachtaí sláinte. Mar sin féin, ní féidir aon mhéadracht torainn aonair a chomhghaolú leis na torthaí díobhálacha sláinte go léir a bhaineann le héifeachtaí torainn timpeallachta, agus is féidir éifeachtaí sláinte a chomhghaolú le níos mó ná méadrach amháin. Na méadrachtaí torainn is fearr a mheastar de ghnáth

¹³ Treoirínte maidir le Torann Timpeallachta do Réigiún na hEorpa, an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte, 2018

¹⁴ Environmental Noise in Europe — 2020, EEA Report 22/2019 [Torann Timpeallachta san Eoraip — 2020, Tuarascáil EEA 22/2019]

tá siad i gcomhchoibhneas leis na héifeachtaí éagsúla ar an tsláinte, agus tá siad ina n-ábhar don NAP seo, leagtha amach i **dTábla 2.1**.

Tábla 2.1. Méadrachtaí torainn agus na héifeachtaí sláinte a bhaineann leo.

Méadracht Torainn	Éifeachtaí Sláinte
L _{den}	Galar cardashoithíoch, lagú cognaíoch, agus annoyance
Loíche	Suaithheadh Codlata

Is iad seo a leanas na luachanna a mholtar gan dul tharstu in ENG maidir le torann ar bhóithre, ar os a gcionn a fheictear tús na n-éifeachtaí sláinte sa daonra agus a mholann EDS go láidir do lucht ceaptha beartas neamhchosaint an phobail thíos a laghdú:

- 53 dB L_{den} agus 45 dB Loíche do thorann bóthair

Chuir bunús na moltaí seo bonn eolais faoi na modhanna riachtanacha chun measúnú a dhéanamh ar éifeachtaí sláinte torainn (galar croí seismeach, ardchrá agus suaithheadh ard codlata) sna Rialacháin um Thorann Timpeallachta (Leasú) 2021 le haghaidh pleanáil gníomhaíochta torainn.

Ina dhiaidh sin, ghlac an Coimisiún Eorpach an Plean Gníomhaíochta um Uisce, Aer agus Ithir Saor ó Thruailliú (ZPAP)¹⁵ (2021). Áirítear le ‘Fís do 2050’ faoi ZPAP príomhspríocanna torainn faoi 2030 — is é sin an sciar daoine a gcuireann torann iompair isteach orthu ar bhonn ainsealach a laghdú 30%. Is sprioc é sin a d’fhéadfaí a thabhairt isteach i reachtaíocht na hÉireann amach anseo agus is gá é a chur san áireamh in leaganacha amach anseo de NAPanna.

2.3 Torann agus an Timpeallacht

Ceanglaítear leis an Treoir maidir le Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta (SEA) go ndéantar measúnacht timpeallachta ar phleananna agus ar chlár áirithe ar dócha go mbeidh éifeachtaí suntasacha acu ar an timpeallacht, lena n-áirítear torann. I gcás tionscadail phoiblí agus phríobháideacha áirithe, sainordaítear leis an Treoir maidir le Measúnacht ar an Tionchar ar an Timpeallacht (MTC) nach mór meastóireacht chríochnúil a dhéanamh orthu i gcás ina bhfuil an fhéidearthacht ann go mbeidh éifeachtaí suntasacha torainn ar an timpeallacht ann agus cé nach bhfuil ceanglais shainráite ag an Treoir maidir le Gnáthóga i ndáil le torann, tá bunspríoc ann maidir leis an mbithéagsúlacht a chaomhnú agus éiceachórais a chosaint ar éifeachtaí díobhálacha an truaillithe torainn. Leis na Rialacháin um Pleanáil agus Forbairt (Measúnacht Straitéiseach Timpeallachta), 2004 (I.R. 436/2006)¹⁶, Rialacháin CE (Measúnacht Timpeallachta ar Phleananna agus Clár Áirithe) 2004 (I.R. 435/2004)¹⁷ agus CE (Éin agus Gnáthóga Nádúrtha), agus Rialacháin 2011 (I.R. 477/2011)¹⁸, cuirtear na Treoracha timpeallachta ábhartha i bhfeidhm i ndlí na hÉireann.

¹⁵EU Action Plan: Towards a Zero Pollution for Air, Water and Soil [Plean Gníomhaíochta an Aontais Eorpaigh: I dtreo Truailliú Nialasach don Aer, d’Uisce agus don Ithir], 2021

¹⁶ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2004/si/436/made/en/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

¹⁷ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2004/si/435/made/en/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

2.4 Torann agus Forálacha Reachtúla

Ní bhaineann an tAcht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, 1992¹⁹, le déanamh NAPanna ach folaíonn sé reachtaíocht náisiúnta maidir le torann timpeallachta le forálacha reachtúla a bhaineann le rialú torainn timpeallachta a d'fhéadfadh a bheith ina chúis le núis nó cailteanas taitneamhachta príobháidí, a d'fhéadfadh a bheith ina chontúirt do shláinte, nó damáiste a dhéanamh do mhaoín.

Maidir le torann, is iad Ranna 106 go 108 na cinn is ábhartha:

- Tugann Alt 106 cumhachtaí áirithe don Aire ábhartha chun torann a rialú a d'fhéadfadh a bheith ina chúis le núis nó a d'fhéadfadh a bheith díobhálach do shláinte nó do mhaoín.
- Tugann Alt 107 cumhacht d'údarais áitiúla nó don Gníomhaireacht fógra a sheirbheáil lena gceanglaítear bearta a dhéanamh chun torann ó aon áitreabh, próisis nó oibreacha a chosc nó a theorannú; agus
- Leagtar amach in Alt 108 próiseas trína bhféadfar saincheisteanna torainn a thabhairt go dtí an Contae Dúiche, a fhéadfaidh aon ordú a dhéanamh a cheanglaíonn ar an duine nó ar an gcomhlacht atá freagrach as an torann bearta a dhéanamh chun an torann atá i gceist a chosc nó a theorannú.

Éilíonn an tAcht freisin go gcaithfidh comhlachtaí áirithe teorainn a chur le truailliú timpeallachta de bharr gníomhaíochtaí tionsclaíocha chun ceadúnas a fháil chun oibriú (Ceadúnú Rialaithe Comhtháite um Chosc ar Thruailliú (IPPC). Soláthraítear na gníomhaíochtaí lena mbaineann ceadúnas sa Chéad Sceideal den Acht (arna leasú).

2.5 Torann agus Iompar

Rinneadh athbhreithniú i dTionscadal Feiniméin CE, 2021²⁰ ar an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag bearta atá in ann laghdú suntasacha ar an ualach sláinte a bhaint amach (20% go 50%) a eascraíonn as torann timpeallachta a bhaineann le bóithre, iarnróid agus aerárthaí, agus chun measúnú a dhéanamh ar an gcaoi a bhféadfadh reachtaíocht ábhartha a bhaineann le torann cur chun feidhme na mbeart is éifeachtaí a mhéadú. Maidir le torann ar bhóithre, áiríodh ar na bearta a breithníodh sa tionscadal pábháil bóithre ísealtorainn, criosanna ísealtorainn (laghdú luais) agus reachtaíocht nua ar leibhéal an Aontais le haghaidh flít bonn ísealtorainn. Fuarthas amach san anailís gur féidir le teaghlaim de gach beart laghdaithe torainn ar bhóithre laghdú ar an ualach sláinte a bhaint amach faoi 2030 sa raon 18% go 24%.

¹⁸ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2011/si/477/made/en/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

¹⁹ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/1992/act/7/enacted/ga/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

²⁰ Measúnacht an Choimisiúin Eorpaigh ar na Buntáistí Sláinte a d'fhéadfadh a bheith ag baint le Bearta Laghdaithe Torainn san Aontas Eorpach (Tionscadal Feiniméan), 2021

In Éirinn leagtar amach in Acht na mBóithre, 1993²¹ (arna leasú in 2023²²), freagrachtaí na n-údarás bóithre chun bóithre poiblí a chothabháil agus a dhéanamh. Faoi alt 77 d'Acht na mBóithre 1993, tugadh cumhacht don Aire rialacháin a dhéanamh lena gceanglófaí ar údaráis bhóithre ábhartha bearta a dhéanamh chun éifeachtaí torainn ó thrácht ar bhóithre a mhaolú agus teorainneacha a shonrú le haghaidh torainn ó thrácht ar bhóithre a d'éileodh, dá sárófaí iad, gníomh maolaitheach ó na húdaráis bhóithre. Aisghaireadh Alt 77, áfach, faoin Acht um Rialáil Iompair Phoiblí, 2009²³. Níl aon teorainneacha ná caighdeáin torainn reachtúla in Éirinn a rialaíonn torann tráchta bóthair do bhóithre nua nó do bhóithre atá ann cheana.

D'fhoilsigh an tÚdarás um Bóithre Náisiúnta (NRA) na 'Treoirínte maidir le Cóireáil Torainn agus Creathadh i Scéimeanna Bóithre Náisiúnta' (2004²⁴, ar chuir TII leis in 2014²⁵). Soláthraíonn na treoirínte spriocanna deartha do thorann a bhaineann le céimeanna tógála agus oibríochta scéimeanna bóithre nua. Maidir leis an gcéim oibríochtúil tá sprioc deartha molta de Lden níos lú ná, nó cothrom le, 60 dB (luach saor-réimse). Ní mór d'aon scéim bóthair nua atá beartaithe breithniú a dhéanamh ar an sprioc deartha d'aon áitribh atá ann cheana ar dócha go mbeidh tionchar acu orthu. Cuireann treoirínte TII cur chuige i láthair maidir le héifeachtaí díobhálacha torainn ó scéimeanna bóithre náisiúnta a mhaolú a mhéid is féidir trí úsáid a bhaint as bearta cosúil le hathruithe ailínithe, bacainní, úsáid cosáin bhóthair ísealtorainn. Is ar an údarás pleanála ábhartha atá an fhreagracht as beartais maolaithe torainn a fhorbairt a bhaineann le haon fhorbairtí nua atá íogair ó thaobh torainn de atá beartaithe gar do scéimeanna bóthair atá ann cheana nó atá beartaithe.

Is é atá i mBóithre Náisiúnta 2040²⁶ (NR2040) straitéis fhadtéarmach TII chun gréasán na mBóithre Náisiúnta a phleanáil, a oibriú agus a chothabháil. Forbraíodh an straitéis chun tacú le cuspóirí an Chreata Pleanála Náisiúnta 2040²⁷ a bhaint amach agus chun ailíniú le Creat Infheistíochta Náisiúnta na Roinne Iompair don Iompar in Éirinn. Ceann de na príomhfhíseanna sa straitéis is ea gur cheart don ghréasán bóithre náisiúnta a bheith inbhuanaithe ó thaobh na timpeallachta de:

“Is í an inbhuanaitheacht timpeallachta bunchloch na hinbhuanaitheachta sóisialta agus eacnamaíche in Éirinn; tionchair timpeallachta, lena n-áirítear an t-athrú aeráide, cáilíocht an aeir agus torann chomh maith le tionchair bhithéagsúlachta na mBóithre Náisiúnta, a sheachaint agus, i gcás nach féidir iad a sheachaint, iad a mhaolú.”

Baineann go leor de na saincheisteanna sa straitéis leis an dícharbónú agus leis an ngá atá le hastaíochtaí gás ceaptha teasa agus carbóin a laghdú, mar a leagtar amach i bPlean Gníomhaíochta don Aeráid 2023²⁸ agus cuireann siad deiseanna féideartha ar fáil le haghaidh gnóthachain fhrithpháirteacha chun torann a laghdú (e.g. trí bhearta gníomhacha)

²¹ <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1993/act/14/revised/en/html> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

²² <https://revisedacts.lawreform.ie/eli/1993/act/14/revised/en/html> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

²³ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2009/act/37/enacted/ga/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

²⁴ Guidelines for the Treatment of Noise and Vibration in National Road Schemes [Treoirínte maidir leis an gCóireáil a dhéantar ar Thorann agus ar Chreathadh i Scéimeanna Bóthair Náisiúnta], NRA, 2004

²⁵ Treoir Dea-Chleachtais maidir le Cóireáil Torainn le linn Scéimeanna Bóthair Náisiúnta a Phleanáil, TII, 2014

²⁶ Bóithre Náisiúnta 2040, TII, 2023

²⁷ An Creat Náisiúnta Pleanála — Éire 2040 Ár bPlean, An Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreacht, 2018

²⁸ Plean um Gníomhú ar son na hAeráide 2023, An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, 2022

taisteal, soghluaisteacht chomhtháite, cothabháil agus oibreacha feabhsúcháin ar an ngréasán bóithre náisiúnta, aistriú i dtreo feithiclí príobháideacha leictreacha). Mar sin féin, cé go bhfuil tacaíocht ghinearálta ann do mhaolú torainn a bhaineann le hiompar in NR2040, níl aon sásra maoiniúcháin náisiúnta ar fáil chun bearta laghdaithe a chur chun feidhme i gcás ina bhféadfaí iad a mholadh trí NAPanna.

Foilsíodh an tAthbhreithniú Náisiúnta ar Theorainneacha Luais, faoi stiúir na Roinne Iompair, i mí Mheán Fómhair 2023, i gcomhréir le Straitéis Rialtas na hÉireann um Shábháilteacht ar Bhóithre, 2021-2030²⁹. D'fhéadfadh sé go laghdódh tabhairt isteach na moltaí atá beartaithe leibhéil torainn ar bhóithre — cé nach í a bpríomhspríoc í. Is é an príomh-mholadh go dtabharfaí isteach teorainn luais réamhshocraithe 30 km/u i gcás limistéir thógtha agus uirbeacha. Ba cheart feidhm a bheith ag teorainn 30 km/u maidir le gach lárionad uirbeach, gach bóthar cónaithe agus gach suíomh ina bhfuil líon suntasach úsáideoirí soghonta/gníomhacha bóithre. Tá eisceachtaí ann maidir leis an moladh (e.g. criosanna coisithe agus spásanna/limistéir chomhroinnte ina mbeadh feidhm ag luasteorainn 20 km/u, 50 km/u i gcás bóithre náisiúnta, réigiúnacha, artaireacha agus príomhbhealaí iompair phoiblí etc.). Moltar go bhfanfaidh teorainneacha luais réamhshocraithe mar an gcéanna ar an ngréasán bóithre tuaithe cé is moite de Thánaisteacha Náisiúnta i gcás ina moltar an Teorainn Luais réamhshocraithe a laghdú ó 100 km/u go 80 km/u agus ar bhóithre áitiúla i gcás ina moltar an teorainn luais réamhshocraithe a laghdú ó 80 km/u go 60 km/u. Tá roinnt moltaí sonracha ann maidir le teorainneacha luais a chur i bhfeidhm i gcás imthosca áirithe amhail Sráideanna Rothaíochta (Urban), Criosanna Luais Scoile, Spásanna/Criosanna Comhroinnte Uirbeacha, Criosanna Coisithe, Criosanna Mallacha, Lánaí Ciúine etc. Tá tús curtha ag an Roinn Iompair le hobair chun athbhreithniú a dhéanamh ar na treoirlínte atá ann cheana maidir le teorainneacha luais a bhainistiú agus a shocrú agus tá sé beartaithe go dtabharfar isteach reachtaíocht chun moltaí a chur chun feidhme in 2024.

Tá sé mar aidhm ag Plean Straitéiseach Cheantar an Iarthair Láir 2012-2030³⁰ spleáchas ar charranna a laghdú agus tacaíonn sé le soláthar bealaí taistil gníomhacha ar ardchaighdeán a nascann limistéir chónaithe, thráchtála agus fostaíochta ar fud an Chláir agus Réigiún an Iarthair Láir. Ar an gcaoi chéanna, díríonn Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Luimnigh³¹ (LSMATS), a d'ullmhaigh an tÚdarás Náisiúnta Iompair (NTA), ar spleáchas ar ghluaisteáin laistigh den réigiún a laghdú agus ar an gcaoi sin saincheisteanna mar dhrochshláinte phoiblí agus cáilíocht aeir laghdaithe a mhaolú, le gnóthachain fhrithpháirteacha chun torann a laghdú.

Is cuspóir de Phlean Forbartha Contae an Chláir 2023-2029 (CDP)³² cur i bhfeidhm an LSMATS (CDP4.2, CDP4.4 agus CDP11.3 faoi seach) a éascú. Comhcheanglaíonn an LSMATS úsáid talún agus pleanáil iompair chun úsáid feithiclí príobháideacha a dhíspreagadh agus tús áite a thabhairt do shiúl, rothaíocht agus iompar poiblí. Tá cuspóirí tacaíochta ag an CDP freisin chun páirc a sholáthar

²⁹ Straitéis um Shábháilteacht ar Bhóithre Rialtas na hÉireann (2021-2030) - Ár dTuras i dTreo na Físe Nialais

³⁰ Plean Straitéiseach Limistéar an Iarthair Láir 2012-2030: Straitéis Pleanála, Úsáide Talún agus Iompair, Údarás Réigiúnach an Iarthair Láir, 2013

³¹ Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Luimnigh Shionainne, an tÚdarás Náisiúnta Iompair, 2023

³² Plean Forbartha Contae an Chláir 2023-2029

agus saoráidí taistil ('agus stride') (CDP11.2), tacú le seachadadh líonra rothar ar fud an chontae (CDP11.5) agus athbhreithniú a dhéanamh ar an staidéar féidearthachta atá ann cheana maidir le Nasc Iarnróid Shionainne (CDP11.7).

Aithníonn an CDP go bhfuil ról tábhachtach ag conairí glasa agus glasbhealaí chun tacú le taisteal gníomhach amhail siúl agus rothaíocht (CDP9.23, CDP9.8, CDP 10.11 agus CDP15.30 faoi seach) agus chun é a chur chun cinn agus tacaíonn an CDP le cuspóirí atá cuimsithe in Ár dTodhchaí Tuaithe: Treoirphlean an Rialtais maidir le hlompar faoin Tuath in Éirinn a d'fhéadfadh siúl agus rothaíocht a dhéanamh laistigh de bhailte agus sráidbhailte faoin tuath agus eatarthu. Tacaíonn an CDP freisin leis an ngá atá le seirbhísí fheabhsaithe iompair phoiblí i gceantair thuaithe agus leis an athbhreithniú leanúnach agus na feabhsuithe leanúnacha ar sheirbhísí idirchathracha, réigiúnacha agus comaitéireachta a éascú i gcomhar leis an NTA (CDP8.6, CDP11.2, CDP11.7, CDP11.8, CDP11.9, CDP18.3) Tá aistriú i dtreo modhanna inbhuanaithe taistil ina phríomhchuspóir freisin i bPlean Gníomhaíochta Aeráide an Chláir³³.

2.6 Torann agus Forbairt Chónaithe

Aithnítear sa Chreat Pleanála Náisiúnta 2040 an tábhacht a bhaineann le bainistiú torainn i gcás ina bhféadfadh tionchar a bheith aige ar an tsláinte dhaonna agus cuirtear aidhmeanna chun feidhme trí NPO 65 (féach **Cuid 1.1**).

Sa chás go bhfuil moltaí ann d'fhoirgnimh chónaithe nua gar do mhórbhealaí iompair, tá sé de fhreagracht ar na húdaráis phleanála ábhartha a chinntiú go gcuirtear san áireamh an tionchar a d'fhéadfadh a bheith ag torann timpeallachta ar chónaitheoirí amach anseo. Mar sin féin, níl aon treoir náisiúnta maidir le pleanáil torainn ann chun tacú le húdaráis phleanála sa chinnteoireacht. Trí fhorbairtí móra cónaithe a shuí in aice le mórbhealaí iompair, d'fhéadfaí ligean do líon mór cónaitheoirí a bheith neamhchosanta ar na héifeachtaí díobhálacha a d'fhéadfadh a bheith ag torann.

^{Ní} chuireann Cuid E (2014) de na Rialacháin Foirgníochta 34 aon riachtanais ar fáil maidir le cineál agus suíomh foirgneamh nua seachas mórfhoinsí torainn atá ann cheana i.e. daoine a thabhairt chun torainn. Ní bhaineann an treoir ach le haistriú fuaime idir teaghaisí agus seomraí laistigh d'fhoirgneamh a mhaolú. Ina theannta sin, cé go dtugtar sonraí sna Rialacháin Foirgníochta (Cuid F Leasú, 2019³⁵) maidir leis na ceanglais aerála d'fhorbairtí cónaithe nua, ní gá go n-áiritheofar lena gcur chun feidhme compord teirmeach do thaistealaithe agus go gcuirfear cosc ar róthéamh, go háirithe i gcás ina moltar fuinneoga dúnta d'fhorbairtí nua chun spriocleibhéil inmheánacha torainn a bhaint amach.

I measc na gcaighdeán agus na teorach ábhartha maidir le torann a mheas i gcás ina bhfuil forbairt chónaithe nua beartaithe gar do mhórfhoinsí iompair (bóithre agus iarnróid) tá an méid seo a leanas:

³³ Plean an Chláir um Ghníomhú ar son na hAeráide 2024-2029

³⁴ <https://www.gov.ie/en/publication/1d2af-building-regulations/> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

³⁵ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/2019/si/263/made/en/print> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

Treoir Pleanála Gairmiúla maidir le Pleanáil & Torann: Fobairt Nua Chónaitheachta³⁶ (ProPG, 2017), Aeráil Fuaime agus Róthéamh, Treoir maidir le Dearadh Cónaitheachta³⁷ (AVO, 2021), BS 8233:2014 Treoraíocht maidir le hInslíú fuaime agus Laghdú Torainn d'Fhoirgnimh³⁸ agus ISO 19488:2021 Fuaimíocht: Fuaimaíocht teaghaisí³⁹.

D'fhoilsigh na Acoustics and Noise Consultants (ANC), Institiúid Cairte Sláinte Timpeallachta (CIEH) agus UK Institute of Acoustics (IOA) ProPG. Is é a phríomhaidhm cabhrú le pleanáil chun forbairt inbhuanaithe a sheachadadh trí dhea-shláinte agus folláine a chur chun cinn maidir le torann. Spreagann sé úsáid dea-phróisis deartha fuaime i bhforbairt chónaithe nua atá beartaithe agus timpeall uirthi agus cuireann sé deiseanna ar fáil chun idirghabhálacha éifeachtacha dearaidh a ionchorprú a chuirfidh ar chumas forbairt chónaithe dul ar aghaidh i gceantair a d'fhéadfaí a mheas a bheith mí-oiriúnach murach sin. Tagraítear do ProPG mar a bheith in úsáid ag go leor údarás áitiúil in Éirinn i ndoiciméad teorach *Chumann na gComhairleoirí Fuaimiúla in Éirinn* (AACI), Treoraíocht Torainn Timpeallachta do Rannóga Pleanála agus Forfheidhmithe na nÚdarás Áitiúil (2021).

Soláthraíonn treoirlínte AVO cur chuige maidir le conas is féidir na gnéithe iomaíocha de chompond teirmeach agus fuaime a bhainistiú, rud atá thar a bheith tábhachtach i gcásanna ina bhféadfadh riachtanas fuaime fuinneoga dúnta a ghlaoch. Cuireann BS 8233:2014 moltaí ar fáil maidir le torann a rialú i bhfoirgnimh agus timpeall orthu. Soláthraíonn an caighdeán leibhéil torainn inmheánacha oiriúnacha laistigh de chineálacha éagsúla foirgneamh lena n-áirítear teaghaisí cónaithe le haghaidh foinsí seasta torainn sheachtraigh. Molann BS 8233:2014 uasleibhéil torainn chomhthimpeallaigh, mar a achoimrítear i dTábla 2.2.

Tábla 2.2. BS 8233:2014 spriocleibhéil inmheánacha LAeq le haghaidh an torainn fhoriomláin i ndearadh foirgnimh chónaithe. * Féach BS 8233:2014 le haghaidh caveat agus nótaí.

Suíomh	LAeq, 16 uair (0700-2300 uair an chloig) *	LAeq, 8hr (2300-0700 uair) *
Seomraí suí	35 dB	—
Seomraí bia	40 dB	—
Seomraí leapa	35 dB	30 dB

In éagmais treoir pleanála na hÉireann d'ullmhaigh údaráis áitiúla Dréacht-Treoir Náisiúnta Eatramhach maidir le Torann Iompair a Chur san áireamh i nDearadh Forbartha Cónaithe Nua⁴⁰ faoi fhoghrúpa de Ghrúpa Oibre Náisiúnta Torainn na nÚdarás Áitiúil NIECE

³⁶ Treoir um Pleanáil Ghairmiúil maidir le Pleanáil & Torann: Forbairt Chónaithe Nua, IOA, ANC, CIEH, 2017

³⁷ Aeráil Fuaimiúil agus Róthéamh, Treoir um Dhearadh Cónaithe, IOA, ANC, 2020

³⁸ BS 8233:2014 Guidance on Sound Insulation and Noise Reduction for Buildings [Treoir maidir le hInslíú Fuaime agus Laghdú Torainn d'Fhoirgnimh], Institiúid Caighdeán na Breataine, 2014

³⁹ ISO 19488:2021 Acoustics: Acoustic Classification of Dwellings [Fuaimíocht: Aicmiú Fuaimiúil Teaghaisí], an Eagraíocht um Chaighdeánú Idirnáisiúnta, 2021

⁴⁰ Dréacht-Treoir Náisiúnta Eatramhach maidir le Torann Iompair a chur san áireamh i nDearadh Forbartha Cónaithe Nua, Foghrúpa Torainn Údaráis Áitiúil NIECE, 2021

Áirítear sa dréacht-treoir sin mian uileghabhálach gur cheart dea-dhearadh fuaime a chur chun feidhme ó thús dhearadh na bhforbairtí cónaithe nua agus moltar go n-úsáidfí cur chuige ProPG chun daoine a thabhairt chun torainn agus chun aird a thabhairt ar threoirlínte BS 8233:2014 agus AVO.

Cuireann aidhm NPO 65 le straitéisí agus pleananna réigiúnacha agus áitiúla chun tacú le mapáil straitéiseach torainn agus bainistíocht réamhghníomhach torainn a fhorbairt trí phleanáil gníomhaíochta torainn, lena n-áirítear béim a leagan ar an tábhacht a bhaineann le limistéir chiúine do phobail^{41,42}

Cuireann an CDP bainistíocht réamhghníomhach torainn chun cinn nuair is dócha go mbeidh drochthionchar suntasach aige ar shláinte agus ar an timpeallacht (CDP11.40). Aithnítear gurb í an phríomhfhoinsé torainn sa Chlár an phríomhfhoinsé torainn a bhaineann le trácht ar bhóithre.

Áirítear ar chuspóirí torainn a bhaineann le trácht breithniú a dhéanamh ar an gceanglas bearta maolaithe cuí a shainaithint chun torann tráchta a laghdú i gcás ina bhféadfadh leibhéil damáiste a dhéanamh don tsláinte dhaonna agus gur cheart forbairtí atá íogair ó thaobh torainn de atá beartaithe gar do mhór-bhóithre a dhearadh agus a thógáil chun suaitheadh torainn a íoslaghdú tar éis dea-phróiseas deartha fuaime i gcomhréir le ProPG agus bunaithe ar mholtaí EDS.

Tarraingíonn na pointí seo aird ar chuid de na príomhchéimeanna atá glactha ag Comhairle Contae an Chláir chun creat a chur ar fáil chun próiseas truaillithe torainn a bhreithniú d'fhonn an pobal i gcoitinne a chosaint ar éifeachtaí neamhchosanta torainn.

⁴¹ Straitéis Réigiúnach Spáis agus Eacnamaíoch do Réigiún an Deiscirt, 2020

⁴² Plean Straitéiseach Limistéar an Iarthair Láir: Pleanáil, Úsáid Talún agus Iompar, Údarás Réigiúnach an Iarthair Láir, 2012-2030

Idirnáisiúnta	Treoirlínte EDS maidir le Torann Timpeallachta don Aontas Eorpach 2018			
An tAontas Eorpach	Treoir 2002-49/CE (an Treoir maidir le Torann Timpeallachta)		Treoir 2015/996	
	Treoir 2020/367		Treoir 2001/42/CE (Treoir SEA)	
	Treoir 85/337/CEE (Treoir MTC)	Treoir 92/43/CEE (an Treoir maidir le Gnáthóga)	Plean Gníomhaíochta an Choimisiúin Eorpaigh um Uisce, Aer agus Ithir Saor ó Thruailliú, 2021	
	Tionscadal Feiniméin CE, 2021		Torann Timpeallachta EEA san Eoraip-2020	
Náisiúnta	An tAcht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil, 1992	Acht Bóithre na hÉireann, 1993 (Athbhreithnithe 2023)	Rialacháin Fhoirgníochta 1997 (arna leasú)	
	Rialacháin CE (Measúnacht timpeallachta ar Phleananna agus Cláir Áirithe) (Leasú), I.R. 200/2011	Na Rialacháin um Pleanáil agus Forbairt (Measúnachtaí Straitéiseacha Timpeallachta) (Acht Leasaithe), I.R. 201/2011	Rialacháin CE (Éin agus Gnáthóga Nádúrtha) I.R. 477/2011	
	Rialacháin CE (Torann Timpeallachta), I.R. 549/2018		Rialacháin CE (Torann Timpeallachta) (Leasú), I.R. 663/2021	
	Tionscadal Éireann 2040-NPF, 2017	Plean Forbartha Náisiúnta (PFN) 2021—2030	Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide 2023,	Bóithre Náisiúnta 2040
	Treoirlínte TII, 2014	Treoir GCC maidir le Pleanáil Gníomhaíochta Torainn, 2023		Dréacht-Treoir Náisiúnta Eatramhach maidir le Torann Iompair a Chur san Áireamh i nDearadh Forbairt Nua Chónaithe, 2021
	Plean Straitéiseach Limistéar an Iarthair Láir 2012-2030	RSES do Réigiún an Deiscirt, 2020		LSMATS, 2022
Réigiúnach	Plean Corparáideach Chontae an Chláir 2019-2024	Plean Forbartha an Chláir 2023-2029		Pleananna Ceantair Áitiúil
Áitiúil				Plean Gníomhaíochta Aeráide an Chláir 2024-2029

	Treoraíocht in NAP R4		Reachtaíocht in NAP R4
	Taighde/fianaise a thacaíonn le NAP R4		Beartas/Straitéis in NAP R4

Fíor 2.1. Reachtaíocht, treoir agus bonn fianaise idirnáisiúnta, Eorpach, náisiúnta, réigiúnach agus áitiúil atá ann cheana maidir le bainistiú torainn.

3. Athbhreithniú ar Phlean Gníomhaíochta Torainn 2018-2023

3.1 Réamhrá

Bhain Plean Gníomhaíochta Torainn an Chláir 2018-2023 le torann ó mhórbhóithre amháin toisc nár sainíodh Ceirtleán Luimnigh sna Rialacháin um Thorann Timpeallachta, tráth a ullmhaíodh an plean.

3.2 Bearta Maolaithe

Sainaithníodh na háiteanna seo a leanas mar theophointí in NAP 2018-2023 (Babhta 3):

- Téann Plean Gníomhaíochta Chomhairle Contae an Chláir i ngleic le torann bóthair ó
- mótarbhealach an M18 ó Idirmhalartú Bhaile na nGaibhne go teorainn na Gaillimhe
 - an N18 ó theorainn Luimnigh go hIdirmhalartú Bhaile na nGaibhne
 - an N19 ó Idirmhalartú Bhaile na nGaibhne go bealach isteach Aerfort na Sionainne
 - an N68 ó Inis go Cill Rois
 - Cuid den N85 ó Idirmhalartú Chill Lua trí Timpeallán Bhóthar an Leachta, Inis go hacomhal an N85 leis an R476
 - R445 - ó theorainn Luimnigh go hacomhal an N18 (sean-N18)
 - R463 - ó theorainn Luimnigh go hacomhal an R463/R465
 - R471 - Timpeallán Lár Bhaile Shionainne go Timpeallán Bhaile Uí Chathasaigh (an N19 a bhí ann roimhe seo)
 - Timpeallán Mhainistir an Chláir R458 - R458/N85 go hAcomhal Bhaile Uí Chomhraí trí Inis (an N18 a bhí ann roimhe seo)
 - Timpeallán an Chláirín R352 - R352/N85 go Timpeallán Mhaighdean na hÉireann R352/R458
 - Acomhal an R352 - R352/R871 go Crois Bhaile Mhic Cathail
 - R469 - Ardeaglais na hInse go dtí an tAcomhal go hEastát Tionsclaíochta Bhóthar Chuinche

Measadh go raibh tailte in aice leis na bóithre seo suite laistigh den limistéar pleanála gníomhaíochta inar léirigh mapáil torainn go bhféadfadh na leibhéil torainn timpeallachta a bheith 55dBL_{den} nó níos mó.

Is é seo a leanas breithniú breise ar an obair thuasluaite atá ábhartha do Phlean Ceantair Náisiúnta Chontae an Chláir agus a bhí mar chuid den tuairisciú bliantúil chuig an GCC faoi Bhabhta 3.

3.2.1 Iarratais Phleanála

Rinne an Oifig um Dhearadh Bóithre athbhreithniú ar iarratais phleanála maidir le neamhchosaint ar thorann ó bhóithre poiblí.

3.2.2 Taisteal Gníomhach

Tugadh faoi na tionscadail taistil ghníomhacha seo a leanas chun tacú le haistriú módúil nó cuireadh tús leo le linn chur chun feidhme an NAP 2018-2023:

- R352 Bóthar na Tulaí, Inis – Cuireadh tús le próiseas deartha chun cosán rothaíochta/coisithe 2 km a ionchorprú. Faoi láthair ag céim deartha mionsonraithe.
- R458 Bóthar Luimnigh, Inis – Cuireadh tús le próiseas deartha chun cosán rothaíochta/coisithe scartha a chuimsiú ó Thimpeallán Mhainistir an Chláir go Timpeallán Choláiste Fhlannáin L-4506.
- R458 Scoil Náisiúnta na Cluana Muiní – Cuireadh tús le próiseas deartha chun bearta maolaithe tráchta a sheachadadh a chuimsíonn géarú carrbhealaigh, rampaí luais agus trasrianta coisithe ardaithe faoin gClár Bealaí Sábháilte chun na Scoile.
- R458 Drom Laoinn go dtí an Chluain Mhuineach — uasghrádú déanta ar 1.6 km de chosán rothaíochta/coisithe, agus comharthaíocht agus línemharcáil nua mar chuid de.
- R458 an Chluain Mhuineach go Crois na hIomána — Trasrian nua coisithe agus uasghrádú ar íosbhealach an N18 atá ann cheana lena n-éascaítear nasc feabhsaithe rothaíochta/coisithe idir an gCluain Mhuineach agus Crois na hIomána.
- R469 Bóthar an Stáisiúin, Inis – Cuireadh tús le próiseas deartha chun bearta maolaithe tráchta a sheachadadh a chuimsíonn géarú carrbhealaigh, rampaí luais agus trasrianta coisithe ardaithe faoin gClár Bealaí Sábháilte chun na Scoile.
- L4506 Ascaill Fhlannáin – Cosán rothaíochta deighilte ina bhfuil bearta maolaithe tráchta curtha i gcrích a nascann R458 Bóthar Luimnigh leis an N68.
- N67/N85 Inis Díomáin – Ceadaíodh Scéim Bhóthar Faoisimh Laistigh (Coirnéal an Bhlácaigh) chun dul i ngleic leis na fadhbanna tromchúiseacha brú tráchta trí bhaile Inis Díomáin.

- Chuir Tionscadal Comhchruthaithe na hInse bearta feabhsaithe do choisithe ar fáil ar R-871 Cluain Ráda Mór agus in áiteanna eile in Inis.

3.2.3 Bearta chun Dlús Tráchta a Laghdú

Thacaigh Comhairle Contae an Chláir le Transport for Ireland (TFI) trí bhealach bus Nasc Áitiúil TFI a sheachadadh sa chontae:

- Inis go Luimneach trí Chuinche
- Inis go Leacain an Éadain
- Inis go dtí an Geata Bán

Ina theannta sin, thacaigh Comhairle Contae an Chláir (CCC) leis an Údarás Náisiúnta Iompair maidir le méadú a dhéanamh ar mhinicíocht na seirbhísí bus ar na bealaí bus naisc áitiúil atá ann cheana agus maidir le bailchríoch a chur ar na bealaí do Sheirbhís Bus Bhaile na hInse. Tá cúig scáthlán bus déag do bhusanna suiteáilte sa Chontae freisin ag an Údarás Náisiúnta Iompair agus tá CCC i mbun oibreacha cumasúcháin sibhialta.

3.2.4 Calcadh Tráchta

Infheistíonn an Chomhairle gach bliain i mbearta suntasacha maolaithe tráchta amhail cúisíní luais, rampaí luais, acomhail boird, saoráidí leithscartha do choisithe agus do rothaithe, comharthaíocht cúil tiománaí, comharthaíocht ghinearálta agus trasrianta coisithe a bhfuil sé mar aidhm acu luasanna tráchta i gcomharsanachtaí cónaithe a laghdú agus ar an gcaoi sin iad a dhéanamh níos sábháilte do choisithe agus do rothaithe. D'fhéadfadh luasanna laghdaithe an torann ar bhóithre a laghdú freisin. Seachadadh na bearta maolaithe tráchta seo a leanas:

- N67 Inis Díomáin - Trasrian nua ardaithe do choisithe suiteáilte ar an bpríomhshráid. Tuilleadh oibreacha sa réimse poiblí beartaithe a chuirfidh bearta feabhsaithe maolaithe tráchta ar fáil.
- R458/Acomhal Shráid an tSeanmhuilinn, Inis - Córas tráchta aontreo, bóthar agus acomhal suiteáilte.
- R352/Bóthar Sheanáin - Timpeallán nua agus trasrian nua ardaithe do choisithe suiteáilte.

3.2.5 Athdhromchlú ar Bhóithre

Gach bliain déanann an Chomhairle méid suntasach bóithre a athdhromchlú go príomha ar na bóithre sa Chathair agus sa Chontae. Úsáideann an Chomhairle ábhair dromchlaithe SMA i gceantair uirbeacha agus ar bhóithre náisiúnta agus réigiúnacha

mar an cúrsa caitheamh is fearr. Cruthaíonn na dromchlaí sin níos lú torainn ar bhóithre (torann bonn/rollta go háirithe) ar luasanna tráchta ísle ná na cinn thraidisiúnta, rud a fhágann gur lú an truailliú torainn áitiúil. Mar sin féin, úsáidtear HRA fós in áiteanna ina bhfuil gluaiseachtaí casta feithiclí earraí troma suntasacha.

Ón NAP deireanach rinneadh na háiteanna seo a leanas a athdhromchlú le Clásal 942 SMA a thugann cuid níos ciúine den bhóthar:

- R469 Bóthar Chuinche. Timpeallán Bhóthar an Stáisiúin go Bruach na hAbhainn. Fad 900 m.
- R463 Corbally United FC go Crois Uí Chonchúir. Fad an Fhorleagain 830 m.
- R458 Flannáin go Mainistir an Chláir. Fad an Fhorleagain 808 m.
- R458 Timpeallán Mhainistir an Chláir go Forleagan Dhroichead an Chláir. Fad 1022 m.
- R458 Sráid Uí Chearmada. Forleagan críochnaithe.
- R458 Bóthar an Chláir/Luimnigh. Forleagan críochnaithe.
- N19 athdhromchlú déanta le SMA ag TII idir an N18 Bun Raite agus Acomhal 4 An Chreatalach Mhaol.

Fíor 3.1: R469 Bóthar Chuinche Athdhromchlú Críochnaithe

3.2.6 Tionscadail Dearaidh

I dteannta na dtionscadal Taistil Ghníomhaigh a shonraítear i **Roinn 3.2.2** cuireadh tús leis na tionscadail deartha seo a leanas le linn chur i bhfeidhm Phlean Gníomhaíochta Torainn Chontae an Chláir 2018-2023.

N19 Scéim Bhóthar Rochtana Aerfort na Sionainne

Tá forbairt Scéim Feabhsúcháin Bhóthar Rochtana Aerfort na Sionainne N19 á cur chun cinn ag Comhairle Contae an Chláir i gcomhpháirtíocht le Bonneagar Iompair Éireann agus leis an Roinn Iompair. Cuirfear an scéim chun cinn trí Chéimeanna 1 go 4 agus tá sí ag Céim 3 faoi láthair — Dearadh agus Meastóireacht Timpeallachta. Cuimsíonn an scéim meascán de bhearta taistil ghníomhaigh maidir le siúl agus rothaíocht, feabhsuithe ar iompar poiblí, chomh maith le bonneagar bóthair nua agus feabhsaithe idir timpeallán Dhrom Gaibhle agus timpeallán Rinn an Chnoic Bheithigh ag druidim le hAerfort Idirnáisiúnta na Sionainne.

Fíor 3.2: N19 Bóthar Rochtana Reatha an Aerfoirt, Sionainn

Scéim TII HD15

N85 Timpeallán Mhainistir an Chláir

An t-uasghrádú atá beartaithe lena n-ionchorpraítear bearta feabhsaithe sábháilteachta agus taistil ghníomhaigh. Dearadh Coincheapa curtha i gcrích in 2023. Dearadh Mionsonraithe ag dul chun cinn.

Glasbhealach Iarthar an Chláir

Tá sé mar aidhm ag Comhairle Contae an Chláir, le tacaíocht ó Bhonneagar Iompair Éireann, glasbhealach 85km a fhorbairt i gContae an Chláir, ag leanúint bealach Iarnród Iarthar an Chláir a bhí ann roimhe seo den chuid is mó. Seachadfar an glasbhealach ina cheithre chuid. Faoi láthair tá na céimeanna roghnaithe, deartha agus measúnaithe den chéad agus den dara cuid idir Cill Rois agus Cill Chaoi agus Inis agus Inis Díomáin á gcur chun cinn.

3.2.7 Scéim Áineasa faoin Aer ORIS

R469/N85 Inis – Siúlóid 2km nua an Fhorghais curtha i gcrích a sholáthraíonn rochtain do choisithe agus do rothaithe idir an N85 agus an R469.

Cora Chaitlín – Páirc Chill Átha na Súileach. Cosáin a uasghrádú agus a leathnú ag méadú acmhainn coisithe, mar chuid de bhealach siúil lúbtha nua sa bhaile

3.2.8 Pointí Luchtaithe Feithiclí Leictreacha

D'éascaigh an Chomhairle, i gcomhar le feithiclí leictreacha BSL agus soláthraithe fuinnimh eile, suiteáil pointí luchtaithe poiblí d'fheithiclí leictreacha ag na suíomhanna seo a leanas:

Luchtairí feithiclí leictreacha poiblí

INIS	Páirc John O'Sullivan agus Lee's Rd
INIS	Active Ennis - Linn Snámha
INIS	Carrchlós Shráid na Mainistreach
INIS	Bóthar Uí Dhálaigh
INIS	Ceanncheathrú Chomhairle Contae an Chláir, Co. an Chláir, Áras Contae an Chláir
SIONAINN	Sionainn (Stáisiún na nGardaí), Bealach Brí, Sionainn, V14 VH27
CORA CHAITLÍN	Bóthar na hInse
DROICHEAD ABHANN Ó gCEARNAIGH	An Fhaiche, Droichead Abhann Ó gCearnaigh
CILL DALUA	Clós súgartha
CILL CHAOI	Carrchlós Poiblí - An Ceann Thoir
AN LEACHT	Seaworld
AN LEACHT	Carrchlós Poiblí, Bóthar Bhaile an Mhuilinn

Tá rochtain ag an bpobal freisin ar na luchtairí feithiclí leictreacha arna soláthar ag an earnáil tráchtála ag na suíomhanna seo a leanas:

INIS	Woodstock Hotel
INIS	Circle K - Bóthar Luimnigh
INIS	Kerry Agri - Bóthar Chuinche
INIS	Vanderlust Aonad 62 Eastát Tionscail Dhúire, Inis

SIONAINN	Stáisiún Seirbhíse Circle K, Bóthar an Aerfoirt, Tulaigh Uí Bhearga, Sionainn
SIONAINN	Oakwood Arms
SIONAINN	CAFÉ Solo – Drom Gaibhle
SIONAINN	Starbucks
SIONAINN	Park Inn Hotel, Aerfort na Sionainne
SIONAINN	Aerfort na Sionainne

DROM ÓLAINN	The Inn @ Drom Ólainn
DROM ÓLAINN	Caisleán Dhrom Ólainn
DROM ÓLAINN	Caisleán Dhrom Ólainn
MÍLEAC	Radisson Hotel
LIOS DÚIN BHEARNA	Hydro Hotel
LIOS DÚIN BHEARNA	Ionad Chnoc an Bhogaigh
CILL SEANAIGH	Teach Chill Seanaigh
INIS DÍOMÁIN	Falls Hotel
AN LEACHT	Cúrsa Chaisleán an Leachta
SRÁID NA CATHRACH	Supervalu, Bóthar na hInse.
SRÁID NA CATHRACH	Stáisiún Seirbhíse Vaughan, Bóthar Rinn na Spáinneach.
RINN NA SPÁINNEACH	Armada Hotel, Rinn na Spáinneach
CILL ROIS	Tesco - Bóthar na hInse.

Spreagfaidh sé seo úsáid carranna leictreacha a astaíonn níos lú torainn ar bhóithre ag luas íseal trí cheantair uirbeacha.

Fíor 3.3: Luchtair EV, Stáisiún Gardaí Shionainne

4. Cur síos ar an Limistéar Pleanála don Phleanáil Gníomhaíochta

4.1 Limistéar an Chumhdaigh

I gContae an Chláir, lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh, tá an Chomhairle freagrach as pleanáil gníomhaíochta torainn a bhaineann le codanna de mhórbhóithre a théann trína limistéar riaracháin (Fíor1.1).

Na codanna de bhóithre ábhartha a cháiligh do mhapáil straitéiseach torainn agus, dá réir sin, atá faoi réir breithniú le haghaidh pleanáil gníomhaíochta torainn, tugtar iad i dTábla 4.1.

Tábla 4.1. Na codanna de na Mórbhóithre le haghaidh Mapáil Torainn i limistéar riaracháin Chomhairle Contae an Chláir lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh.

Uimhir an Bhóthair	Fad Garbh (km)	Suíomh
R352	1.3	Cluain Ráda
L4553	5.9	Sráid San Proinsias
R469	2.1	Bóthar an Stáisiúin/Bóthar Chuinche
R458	5.5	Bóthar an Ghoirt/Bóthar an Mhuilinn/Bóthar an Chláir
N19	4.0	Sionainn
R471	1.8	Sionainn
N68	7.6	Bóthar Chill Rois
N85	2.7	Débhealach
N85	0.5	Bóthar an Leachta
M18/N18	45	Mótarbhealach/Débhealach
R445	2	Míleac
R465	3.6	Ard na Croise
N67	0.25	Inis Díomáin

4.2 An Daonra Ginearálta atá Neamhchosanta ar Thorann Tráchta

Tá daonra Chontae an Chláir, lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh (daonra 6,560), thart ar 121,378 bunaithe ar dhaonáireamh 2022. Tá na príomhionaid daonra atá neamhchosanta ar thorann iompair ó chodanna móra de bhóithre don NAP seo suite laistigh de bhaile na hInse agus baile Shionainne lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh.

4.3 Suíomh na bhFoirgneamh atá Íogair ó thaobh Torainn de

Meastar go bhfuil suíomhanna agus cineálacha foirgneamh neamhchónaithe áirithe níos íogaire ó thaobh truailliú torainn de ná cinn eile. Is é príomhthosaíocht an END neamhchosaint ar thorann timpeallachta a laghdú i limistéir chónaithe. Moltar freisin go n-ainmneoidh na húdaráis inniúla foirgnimh amhail saoráidí oideachais agus cúraim sláinte mar fhoirgnimh atá íogair ó thaobh torainn de.

Rinneadh líon na bhfoirgneamh neamhchónaithe a mheastar a bheith íogair ó thaobh torainn de gar do na príomhbhóithre laistigh de limistéar riaracháin na Comhairle a ríomh bunaithe ar athbhreithniú ar na léarscáileanna straitéiseacha torainn. Féach **Táblaí achoimre 5.5 go 5.8**

4.4 Ról agus Freagrachtaí

Tá achoimre i **dTábla 1.1** de ról agus freagrachtaí TII agus na Comhairle i gContae an Chláir, lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh.

5. Achoimre ar Thorthaí an Phróisis um Mapáil Straitéiseach Torainn

5.1 CNOSSOS-EU:2020

Le Treoir 2015/996⁴³ (CE) ón gCoimisiún Eorpach bunaíodh modhanna comhchoiteanna measúnaithe torainn a chomhlíonann ceanglais END. Ceanglaítear leis anois go gcuirfidh na Ballstáit na Modhanna Comhchoiteanna um Measúnú Torainn don Eoraip (CNOSSOS-EU) i bhfeidhm chun torann ó fhoinsí bóthair, iarnróid, aerárthaí agus tionsclaíocha a shamhaltú. Rinneadh úsáid mhodh CNOSSOS-EU a thrasú i ndlí na hÉireann trí Rialacháin na gComhphobal Eorpach (Torann Timpeallachta) (Leasú) 2021 (I.R. 663/2021) agus úsáideadh é chun na Léarscáileanna Torainn Straitéiseacha a tháirgeadh agus chun na staitisticí maidir le neamhchosaint ar thorann agus éifeachtaí díobhálacha (**Ranna 5.5 agus 5.6**) a ríomh le haghaidh codanna de mhórbhóithre sa NAP.

5.2 Cásanna Ríomha Samhla

Ullmhaíodh dhá fhormaid toraidh do na táscairí torainn a shonraítear sna Rialacháin, L_{den} agus $L_{níche}$:

- Formáid ghreille 10 méadar ina n-aschuireann an tsamhail toradh gach 10 méadar in eangach aonfhoirmeach. Úsáidtear na torthaí seo chun na Léarscáileanna Torainn Straitéiseacha a tháirgeadh; agus
- Formáid glacadóra aghaidhe — i gcás ina n-aschuireann an tsamhail toradh ag pointí glacadóra arna ndigitiú ag aghaidheanna foirgneamh cónaithe, scoile agus ospidéal. Úsáidtear na torthaí seo chun staitisticí maidir le neamhchosaint agus éifeachtaí díobhálacha a ríomh.

5.3 Cúlra Rialála maidir le Neamhchosaint ar Thorann agus Éifeachtaí Díobhálacha

Leagtar amach sa Chúigiú Sceideal de na Rialacháin um Thorann Timpeallachta, 2018, na sonraí atá le cur chuig an gCoimisiún Eorpach. Maidir le staitisticí neamhchosanta, is gá líon na ndaoine a mheas laistigh de 5 bhanda dB idir 55 dB go 75 dB L_{den} , 50 dB agus 70 dB $L_{níche}$ agus os cionn 75 dB L_{den} agus 70 dB $L_{níche}$, arna slánú go dtí an céad duine is gaire, bunaithe ar na léarscáileanna straitéiseacha torainn⁴⁴.

⁴³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32015L0996&from=PT> [arna rochtain an 9 Márta 2024]

⁴⁴ Nuair a ríomhtar an leibhéal torainn ag airde 4 mhéadar os cionn leibhéal na talún.

Leis na Rialacháin CE um Thorann Timpeallachta (Leasú), 2021, déantar Treoir Tharmhligthe CE (AE) 2021/1226 ⁴⁵ a thrasú i ndlí na hÉireann. Leagann sé amach na modhanna measúnaithe le haghaidh éifeachtaí díobhálacha, a mheasann galar croí iscéimeach (IHD), ard-annoyance (HA) agus suaithheadh codlata ard (HSD).

Tá achoimre ar na staitisticí maidir le neamhchosaint agus éifeachtaí díobhálacha i **gCuid 5.5 agus i gCuid 5.6** faoi seach.

5.4 Fíoracha maidir le Mapáil Straitéiseach Torainn

Tá na léarscáileanna torainn straitéiseacha ag teacht le riachtanais na Rialachán um Thorann Timpeallachta, 2018.

Is léarscáileanna comhrianta torainn agus léiriú grafach iad na léarscáileanna a léiríonn dáileadh na leibhéal torainn thar limistéar geografach. Léirítear dathanna na mbandaí neamhchosanta torainn san eochair eolais, le dathanna níos dorcha a léiríonn leibhéil torainn níos airde.

Ní leagann na Rialacháin amach teorainneacha torainn atá ceadaithe nó nach bhfuil ceadaithe maidir le torann timpeallachta, ach socraíonn siad na bandaí neamhchosanta torainn atá le tuairisciú, a léirítear sna léarscáileanna torainn straitéiseacha. In éagmais teorainneacha torainn, d'fhéadfaí glacadh leis dá ghaire an leibhéal ríofa torainn don bhanda is airde neamhchosanta ar thorann atá leagtha amach sna Rialacháin is ea is neamh-inmhianaithe a d'fhéadfadh sé a bheith. Os a choinne sin, dá ghaire atá an torann ríofa don bhanda is ísle neamhchosanta ar thorann is ea is inmhianaithe é.

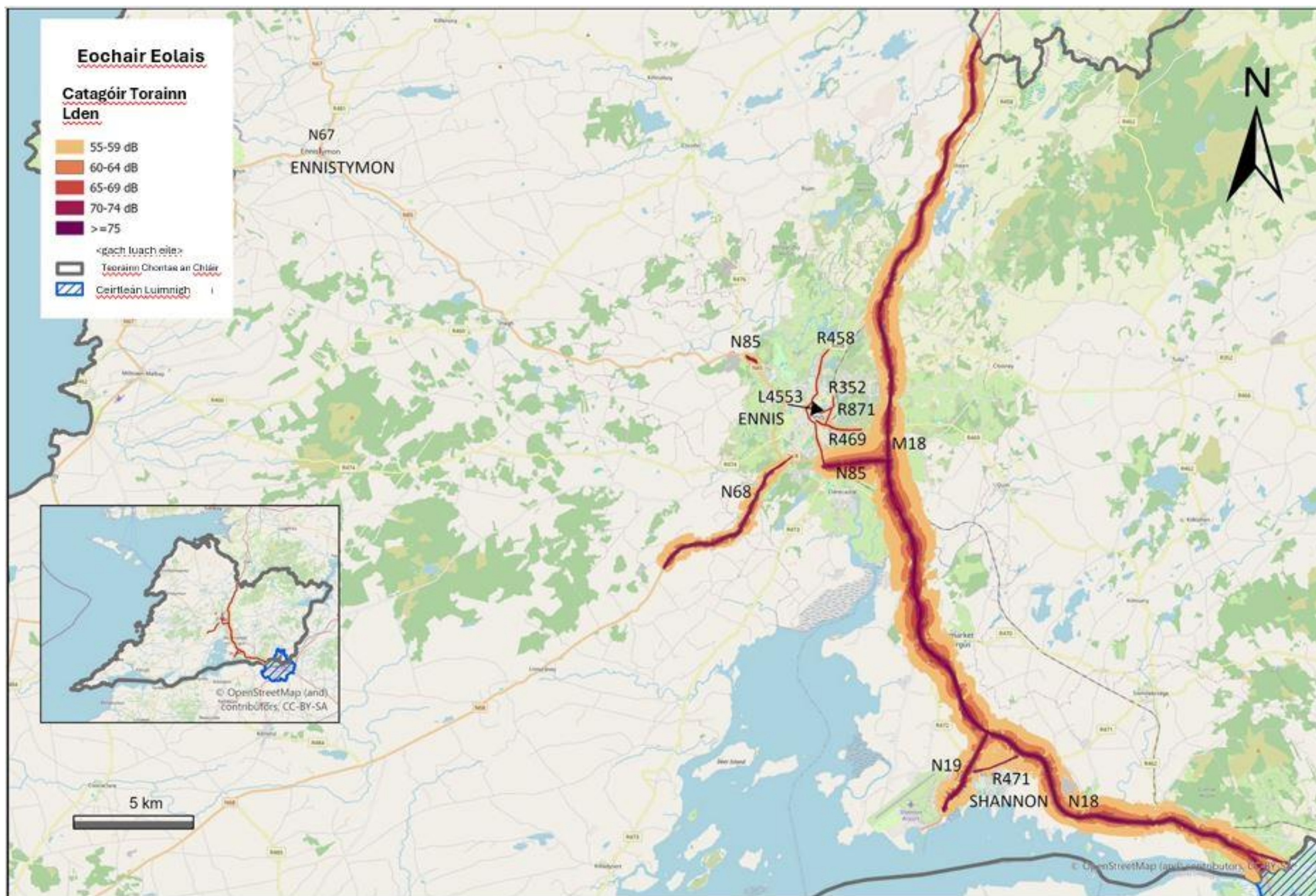
Taispeántar léarscáileanna torainn straitéiseacha Bhabhta 4 do Chontae an Chláir, lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh, don Chontae i **bhFíor 4.1 agus i bhFíor 4.2** don dá tháscaire torainn a shonraítear sna Rialacháin, L_{den} agus L_{night} , faoi seach. Cuirtear na léarscáileanna torainn straitéiseacha i láthair ar scála áitiúil níos mionsonraithe in Aguisín C. Tá mapáil straitéiseach torainn Bhabhta 4 ar fáil ar líne freisin, ar bhonn náisiúnta, ar an suíomh gréasáin seo a leanas:

Mapáil idirghníomhach ar líne chun athbhreithniú a dhéanamh ar na léarscáileanna torainn straitéiseacha a chuirtear i láthair sna **Fíoracha**

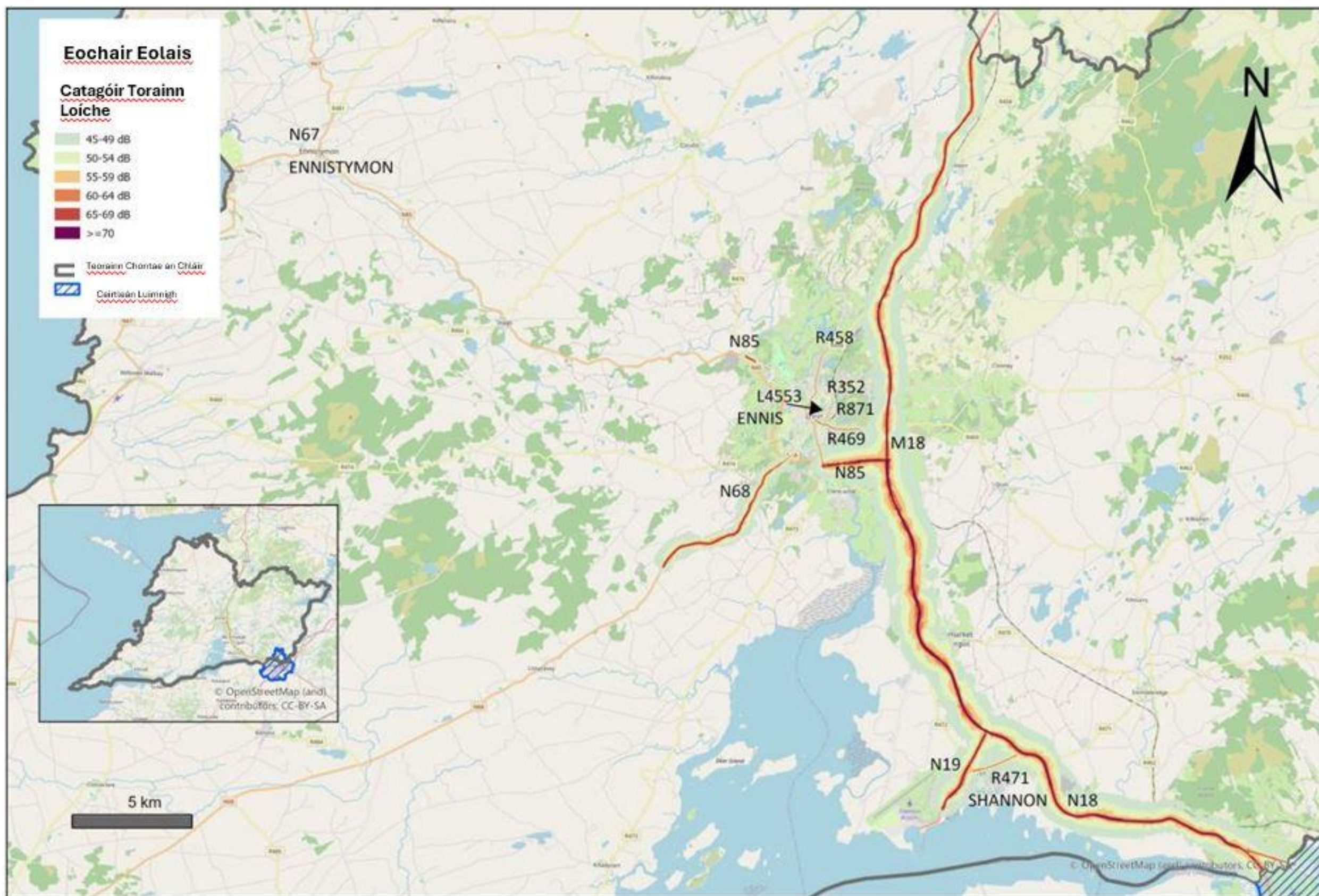
Tá idir 5.1 agus 5.8 ar fáil ar an leibhéal áitiúil ag an nasc gréasáin seo a leanas:

<https://gis.epa.ie/EPAMaps/>.

⁴⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32021L1226> [arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

Fíor 4.1 Babhta 4 (R4) L_{den} léarscáil straitéiseach torainn do Chontae an Chláir (lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh)

Fíor 4.2 Léarscáil straitéiseach torainn Loíche Bhabhta 4 (R4) do Chontae an Chláir (lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh)

5.5 Measúnacht ar Neamhchosaint ar Thorann do Chontae an Chláir

Ní dhearnadh comparáid dhíreach idir staitisticí neamhchosanta torainn Bhabhta 4 agus na trí bhabhta roimhe seo toisc go bhfuil sé casta ó thaobh na modheolaíochta de agus go mbeidh sé míchruinn. Is amhlaidh atá toisc go bhfuil athrú tagtha ar an modheolaíocht ríomhaireachtúil idir na chéad trí bhabhta de mhapáil straitéiseach torainn (CRTN 1988) agus Babhta 4 (CNOSSOS-EU:2020), tá limistéar geografach an Chláir scartha faoi na Rialacháin um Thorann Timpeallachta, 2018, idir Ceirtleán Luimnigh agus Contae an Chláir (lasmuigh den Cheirtleán) agus níl fad na mbóithre atá incháilithe do mhapáil straitéiseach torainn idir na chéad trí PGN agus PGN Bhabhta 4 mar an gcéanna.

Cuirtear staitisticí neamhchosanta torainn Bhabhta 4 do Chontae an Chláir, lasmuigh den cheirtleán, i láthair i dTáblaí 5.1 go 5.8 agus slánaítear iad go dtí an 100 is gaire de réir mar a éilítear faoi na rialacháin.

Tábla 5.1 Líon na ndaoine i dteaghaisí atá neamhchosanta ar L_{den} ó mhórbhóithre.

Neamhchosaint ar thorann (dB)	Mórbhóithre
55-59	6300
60-64	2500
65-69	1200
70-74	600
> 75	100

Tábla 5.2 Líon na ndaoine i dteaghaisí atá neamhchosanta ar L_{oiche} ó mhórbhóithre.

Neamhchosaint ar thorann (dB)	Mórbhóithre
45-49	7900
50-54	3300
55-59	1400
60-64	700
65-69	100
> 70	18

Tábla 5.3 Céatadán an daonra atá neamhchosanta ar L_{den} ó mhórbhóithre.

Neamhchosaint ar thorann (dB)	Mórbhóithre
55-59	5%
60-64	2%
65-69	1%
70-74	0.5%
> 75	0.06%

Tábla 5.4 Céatadán na ndaoine i dteaghaisí atá neamhchosanta ar $L_{oíche}$ ó phríomhbhóithre.

Neamhchosaint ar thorann (dB)	Mórbhóithre
45-49	6%
50-54	3%
55-59	1%
60-64	0.5%
65-69	0.09%
> 70	0.01%

Tábla 5.5 Líon na bhfoirgneamh scoile atá neamhchosanta ar L_{den} ó mhórbhóithre

Neamhchosaint ar thorann (dB)	Mórbhóithre
55-59	8
60-64	3
65-69	2
70-74	1
> 75	0

Tábla 5.6 Líon na bhfoirgneamh scoile atá neamhchosanta ar $L_{oíche}$ ó mhórbhóithre

Neamhchosaint ar thorann (dB)	Mórbhóithre
45-49	5
50-54	5
55-59	3
60-64	1
65-69	0
> 70	0

Tábla 5.7 Líon na bhfoirgneamh ospidéil atá neamhchosanta ar L_{den} ó mhórbhóithre

Neamhchosaint ar thorann (dB)	Mórbhóithre
55-59	0
60-64	0
65-69	1
70-74	0
> 75	0

Tábla 5.8 Líon na bhfoirgneamh ospidéil atá neamhchosanta ar L_{oiche} ó mhórbhóithre

Neamhchosaint ar thorann (dB)	Mórbhóithre
45-49	0
50-54	0
55-59	1
60-64	0
65-69	0
> 70	0

5.6 Measúnacht ar Éifeachtaí Díobhálacha do Chontae an Chláir

Leagtar amach sna Rialacháin um Thorann Timpeallachta (Leasú), 2021, na cothromóidí atá le húsáid chun éifeachtaí díobhálacha agus tairseacha torainn a ríomh ar cheart éifeachtaí sláinte os a gcionn a ríomh agus a thuairisciú i bpleananna gníomhaíochta torainn. Maidir le torann tráchta bóthair, ba cheart na ríomhanna le haghaidh éifeachtaí díobhálacha a dhéanamh i mbandaí measúnaithe 1 dB agus ba cheart iad a dhéanamh os cionn na dtairseach seo a leanas:

- 53 dB L_{den} .
- 45 dB L_{oiche} .

Léirítear i d**Tábla 5.9** na héifeachtaí díobhálacha ríofa ó ardchrá croí (HA), suaitheadh ard codlata (HSD) agus galar iscéimeach croí (IHD) i gcás torann a bhaineann le trácht i gContae an Chláir ó na príomhbhóithre atá incháilithe le haghaidh mapáil straitéiseach torainn lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh.

Tábla 5.9 Líon agus céatadán den daonra i gContae an Chláir, lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh, atá neamhchosanta ar éifeachtaí díobhálacha torainn ó mhórbhóithre.

Líon iomlán na gcásanna IHD	2
% den daonra le IHD	0.00%
Líon iomlán na ndaoine HA	2,165
% den daonra HA	1.7%
Líon iomlán na ndaoine HSD	636
% den daonra HSD	0.5%
Daonra iomlán Chontae an Chláir, lasmuigh de Cheirtleán Luimnigh = 121,378	

Tá sé tábhachtach a thabhairt faoi deara nach léiríonn na huimhreacha a chuirtear i láthair líon iarbhir na ndaoine atá ag fulaingt ó éifeachtaí díobhálacha, ach uimhreacha measta bunaithe ar na cothromóidí atá leagtha amach sna Rialacháin um Thorann Timpeallachta (Leasú).

Léiríonn na torthaí gur mór an crá é an tionchar is mó a bhíonn ag torann a bhaineann le trácht ó mhórbhóithre ar an daonra i gContae an Chláir, agus go gcuirtear isteach go mór ar chodladh ina dhiaidh sin. Meastar go bhfuil an tionchar a bhíonn ag torann a bhaineann le trácht ó mhórbhóithre ar an daonra is cúis le galar iscéimeach croí an-íseal.

Is é is aidhm do chur chun feidhme beart chun neamhchosaint an daonra ar thorann ó mhórbhóithre a laghdú na héifeachtaí sláinte gaolmhara a laghdú.

6. Cur Chuige i leith Limistéir atá faoi réir Gníomhaíochtaí Maolaithe Torainn

6.1 Cúlra Rialála

Ceanglaítear leis na Rialacháin um Thorann Timpeallachta go dtabharfaidh na húdaráis Phleanála Gníomhaíochta aghaidh ar “thosaíochtaí” agus ar “an limistéar nó na limistéir is tábhachtaí” d’fhonn “bearta” a shainaithint a chuideoidh leis “na héifeachtaí díobhálacha, lena n-áirítear crá, mar gheall ar neamhchosaint ar thorann timpeallachta, a sheachaint, a chosc nó a laghdú”. Tugann Treoir an GCC treoir bhreise ar na coincheapa seo, agus leagann sí amach cur chuige molta ag leanúint cur chuige trí chéim chun tosaíochtaí a aithint:

1. **Limistéir Thábhachtacha (IAnna)** – is suíomhanna iad sin atá neamhchosanta ar thorann timpeallachta a d’fhéadfadh díobháil a dhéanamh don tsláinte dhaonna, mar a léirítear le treoir idirnáisiúnta.
2. **Na Limistéir is Tábhachtaí (MIAAnna)** – is fothacar de na IAnna iad na suíomhanna sin ina bhfuil na héifeachtaí sláinte is airde, de ghnáth trí tháirge de leibhéal neamhchosanta torainn agus líon na ndaoine atá neamhchosanta ar thorann; agus
3. **Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta (PIAnna)** – idir 5 agus 10 MIA nó grúpa MIAAnna a ndéantar difear dóibh ar an gcaoi chéanna, arna sainaithint mar na cinn a dtabharfar aghaidh orthu le linn chur chun feidhme an NAP.

6.2 Forbhreathnú ar an bPróiseas

Is Céim 1 de phróiseas dhá chéim é an próiseas chun Limistéir Thábhachtacha (IAnna), Limistéir Thábhachtacha (MIAAnna) agus Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta (PIAnna) laistigh de Chontae an Chláir a shainaithint chun limistéir a bheidh faoi réir gníomhaíochtaí bainistíochta torainn a shainaithint.

Is éard atá i gceist leis an bpróiseas chun Measúnuithe Tionchair a shainaithint laistigh de Chontae an Chláir ná úsáid a bhaint as torthaí na mapála straitéisí torainn chun foirgnimh chónaithe atá íogair ó thaobh torainn de ^{a shainaithint} ⁴⁶ agus an líon measta daoine atá neamhchosanta arleibhéal L den os cionn na luachanna treoirlíne atá leagtha síos ag Treoir GCC atá i gcomhréir le *Treoirlínte 2018 EDS maidir le Torann Timpeallachta don Réigiún Eorpach* (WHO ENG 2018) ⁴⁷. Ina dhiaidh sin tá próiseas uathobrithe laistigh de bhogearraí an Chórais Faisnéise Geografaí (GIS) chun limistéir a aithint ina bhfuil an tiúchan is airde daoine an-chorraithe, dá ngairtear na MIAAnna. Tagraítear do na MIAAnna a dtabharfar aghaidh orthu le linn chur chun feidhme NAP 2024-2028 mar PIAnna.

⁴⁶ Leagtar amach sannadh an daonra do na leibhéil torainn ríofa in Iarscríbhinn II a ghabhann le END (CNOSSOS-EU).

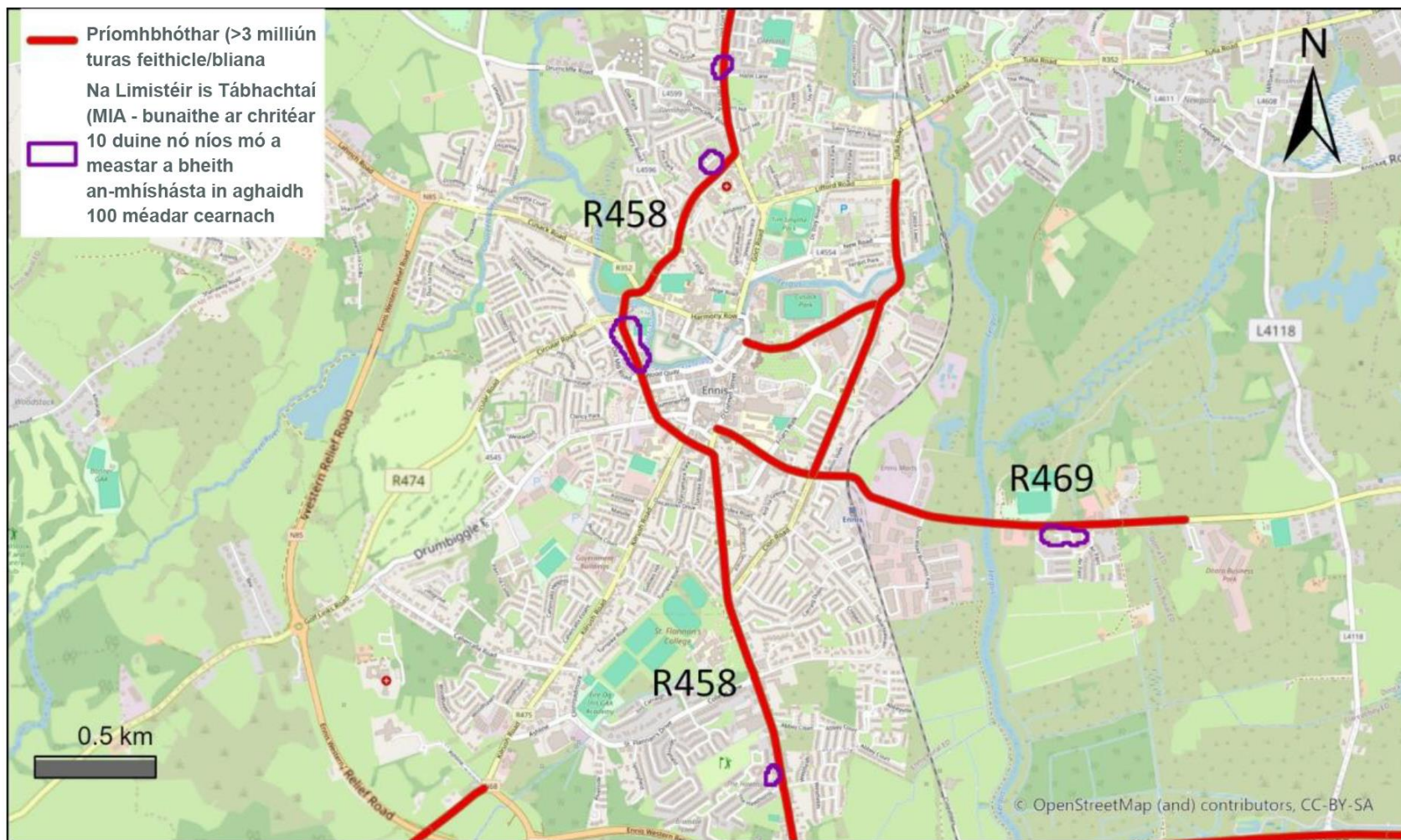
⁴⁷ Environmental noise guidelines for the European Region [Treoirlínte maidir le torann timpeallachta do Réigiún na hEorpa], EDS 2019. Ar fáil ag: <https://www.who.int/europe/publications/i/item/9789289053563> [Arna rochtain i mí an Mhárta 2024]

Tá sé tábhachtach a chur in iúl go láidir gur cur chuige staitistiúil é an cur chuige maidir le MIAnna a shainaithint agus go mbaineann sé leis an bpobal ar fad a chuimsítear leis na léarscáileanna torainn. Níor cheart é a fhorléiriú mar mheasúnacht bheacht ar éifeachtaí díobhálacha d'fhoirgnimh shonracha, ná mar mhéideanna cinntitheacha MIAnna. Ina ionad sin, is táscairí iad chun limistéir a shainaithint ina bhfuil líon réasúnta ard daoine a bhfuil an-imní orthu mar gheall ar thorann.

Tarlaíonn Céim 2 den phróiseas le linn chur chun feidhme an NAP, ina ndírítear ar mheasúnú a dhéanamh ar bhearta maolaithe torainn le haghaidh gach ceann de na Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta sainaitheanta.

6.3 Na Limistéir is Tábhachtaí (MIAnna) atá Sainaitheanta agus Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta (PIAnna) Roghnaithe

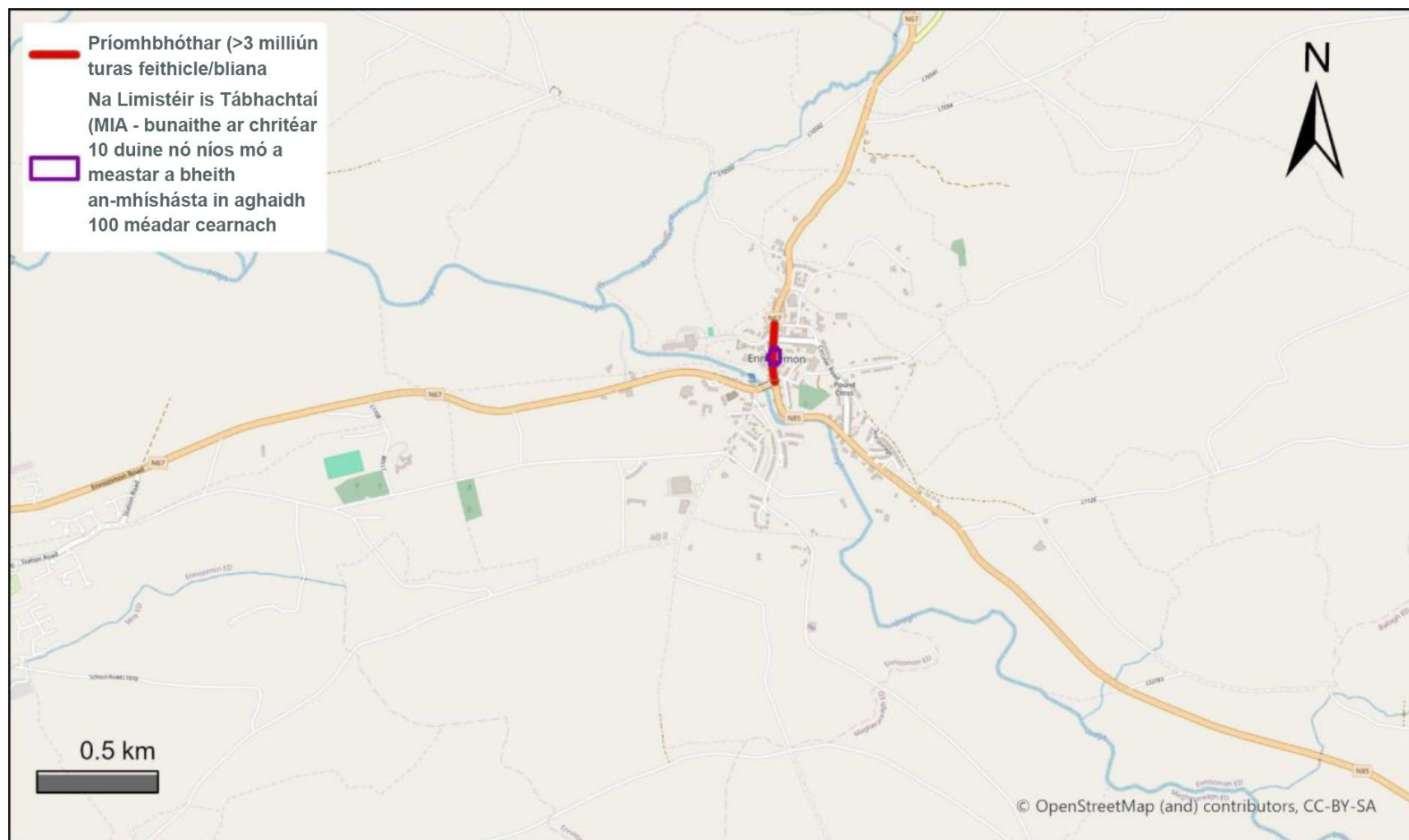
Sainaithníodh trí PIA feadh mórghóithre do bhailte na hInse, Shionainne agus Inis Díomáin bunaithe ar chritéar de 10 duine nó níos mó a mheastar a bheidh an-chráite in aghaidh 100 m² (Fíoracha 5.1 go 5.3). Roghnaíodh na bailte sin mar PIAnna do NAP 2024-2028, agus tá gníomhaíochtaí le sainaithint chun torann a laghdú ó na príomhghóithre a théann tríothu nó in aice leo. Léiríonn na PIAnna an áit is dóichí a mbeidh na héifeachtaí díobhálacha ar an daonra comhchruinnithe agus ní an áit is dóichí a mbeidh na héifeachtaí is díobhálaí ann.

Fíor 5.1: Sainaithníodh PIA na hInse le MIAnna feadh dhá mhórbhóthar atá incháilithe do mhapáil straitéiseach torainn (R458 & R469)

Fíor 5.2: Sainithníodh PIA Shionainne le MIAanna feadh mórbhóthair atá incháilithe do mhapáil straitéiseach torainn (N19)

Fíor 5.3: Sainaithníodh PIA Inis Díomáin le MIA ar mhórbhóthar atá incháilithe do mhapáil straitéiseach torainn

7. Bearta Maolaithe, Coisc agus Cosanta

7.1 Réamhrá

Tá trí chineál cur chuige in NAP 2024-2028 chun neamhchosaint dhaonraí Chontae an Chláir atá ann cheana agus a bheidh ann amach anseo a laghdú go leibhéil torainn atá thar a bheith ard: maolú, cosc agus cosaint.

Tagraíonn maolú do bhearta a dhéanamh chun leibhéil torainn a laghdú i gcás ina bhfuil daoine den phobal neamhchosanta ar leibhéil torainn timpeallachta a d'fhéadfadh díobháil a dhéanamh don tsláinte agus do cháilíocht na beatha. I gcás ina ndeimhnítear go bhfuil na leibhéil torainn thar a bheith ard sna PIAanna roghnaithe (arna sainaithint i **gCuid 5.3**), déanfaidh an Chomhairle iarracht bearta a shainaithint agus a mheas chun na héifeachtaí a bhíonn ag neamhchosaint ar thorann a laghdú. `

Níl aon sásra maoiniúcháin náisiúnta tiomnaithe ar fáil chun bearta a chur chun feidhme nach ndíríonn ach ar mhaolú torainn tríd an bpróiseas pleanála gníomhaíochta torainn. Féachfar ar na deiseanna uile a bheidh ann amach anseo maidir le tacaíocht le comhpháirtithe seachadta agus le foinsí ábhartha eile do bhearta maolaithe torainn go dtí go mbunófar aon socruithe sonracha trí na Rialacháin.

Is é is aidhm do bhearta coisctheacha a chinntiú nach mbeidh baill bhreise den phobal neamhchosanta ar dhálaí torainn neamh-inmhianaithe. I gContae an Chláir, beidh siad seo i bhfoirm beartas pleanála go príomha maidir le forbairtí cónaithe atá beartaithe agus foirgnimh eile atá íogair ó thaobh torainn de (m.sh. scoileanna, ospidéal) i dtimpeallachtaí a d'fhéadfadh a bheith torannach, go háirithe in aice le mórbhóithre, agus breithniú a dhéanamh ar thorann nuair a d'fhéadfadh sé a bheith iomarcach i bhforbairt réimse poiblí nua.

Baineann bearta cosanta le leibhéil torainn timpeallachta atá íseal go maith a chaomhnú i limistéir a bhfuil rochtain ag an bpobal orthu, nó i limistéir a sholáthraíonn suaimhneas, do shaoránaigh agus do phobail trí 'Limistéir Chiúine' a shainaithint, a imscrúdú agus a ainmniú.

7.2 Maolú

7.2.1 *Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta (PIAnna) a bhainistiú*

I gcás ina bhfuil baill den phobal neamhchosanta ar leibhéil torainn timpeallachta neamh-inmhianaithe go fadtéarmach, is féidir le bearta maolaithe a bheith éifeachtach go pointe áirithe.

Ar na bearta a d'fhéadfaí a mheas feadh mórghóithre go ginearálta, áireofar dromchlaí bóthair malartacha ísealtorainn (e.g. cosáin phóiriúla), bacainní torainn a thógáil agus athruithe ar shreabha tráchta agus ar luasanna tráchta.

Tá trí PIA aitheanta i gContae an Chláir (**Fíoracha 5.1 go 5.3**) chun imscrúdú a dhéanamh ar bhearta maolaithe torainn a d'fhéadfadh a bheith ann:

1. Inis (R352/N85);
2. Sionainn (N19);
3. Inis Díomáin (N67);

Cuirtear éagsúlacht na mbeart atá ar fáil i láthair sa Chreat Bainistíochta Torainn um Thrácht ar Bhóithre (**Fíor 7.1**). Chun an beart/na bearta maolaithe torainn a roghnú, ní mór an éifeachtacht a d'fhéadfadh a bheith aige/acu maidir le neamhchosaint ar thorann agus éifeachtaí díobhálacha torainn a laghdú, agus costas, a chur san áireamh. Is iad seo a leanas na céimeanna ginearálta sa phróiseas sin, a dhéanfaidh an Chomhairle i gcomhairle leis na húdaráis ábhartha le linn chur chun feidhme NAP 2024-2028:

- Athbhreithniú ar na toimhdí a úsáideadh chun na measúnachtaí ar leas an phobail a shainaithint — athbhreithniú ar an mbonn ar ar roghnaíodh na measúnachtaí ar leas an phobail. Is dócha go n-áireofar leis sin athbhreithniú ar shamhaltú straitéiseach torainn agus ar thoimhdí samhla, amhail cineál dromchlaithe bóithre, agus sreafaí feithicilí.
- Athmheastóireacht ar PIAanna — i gcás ina bhfuil na toimhdí sa samhltú straitéiseach torainn éagsúil leis na toimhdí atá ann cheana le linn chur chun feidhme an NAP, déanfar athmheastóireachtaí cuí. D'fhéadfadh samhltú torainn agus/nó tomhais torainn a bheith san áireamh leis sin.
- Roghanna praiticiúla maolaithe torainn a shainaithint — déanfaidh an Chomhairle, i gcomhairle leis na húdaráis ábhartha, bearta praiticiúla maolaithe torainn a shainaithint agus a chomhaontú i ndáil leis na PIAanna. Áireofar leis an rannpháirtíocht sin breithniú ar ghnéithe amhail pleanáil, úsáid talún agus an teicneolaíocht atá ar fáil.
- Breithmheas ar roghanna maolaithe torainn trí mheastachán a dhéanamh ar an laghdú a bhfuiltear ag súil leis ar éifeachtaí díobhálacha sláinte na neamhchosanta ar thorann⁴⁸ agus i gcás inar cuí meastachán a dhéanamh ar na tairbhí don tsláinte a bhfuil luach airgid curtha orthu chun tacú le breithmheas a dhéanamh ar bhearta maolaithe — measúnú ar na roghanna praiticiúla maolaithe torainn sainaitheanta, ar dócha go n-áireofar samhltú mionsonraithe ríomhaireachtúil torainn leo. D'fhéadfadh úsáid leabhair oibre WebTAG ⁴⁹ na Ríochta Aontaithe a bheith san áireamh sa mheastachán ar shochair a bhfuil luach airgid don tsláinte ag baint leo.

⁴⁸ Mar a cheanglaítear faoi na Rialacháin um Thorann Timpeallachta (Leasú) 2021 (Alt 5 - Leasú ar Rialachán 9 de na Rialacháin maidir leis an Timpeallacht 2018, 'Modhanna Measúnaithe' de na Príomh-Rialacháin).

⁴⁹ <https://www.gov.uk/government/publications/tag-unit-a3-environmental-impact-appraisal> [arna rochtain an 9 Feabhra 2024]

Chun an próiseas sin a chur i gcrích, ní mór cásanna a shamhaltú ar feadh bliana le linn chur chun feidhme an NAP agus ar feadh bliana amach anseo, 15 bliana amach romhainn de ghnáth.

- Measúnacht airgeadais ar roghanna maolaithe torainn i gcás inar cuí tacú le breithmheas ar bhearta maolaithe — cinneadh na gcostas measta a bhaineann le bearta maolaithe a chur chun feidhme, agus costais thar shaolré aon bhirt á gcur san áireamh, lena n-áirítear tógáil agus cothabháil.
- Anailís costais is tairbhe nuair is cuí chun tacú le breithmheas ar bhearta maolaithe — comparáid idir na sochair don tsláinte agus an costas a bhaineann leis an mbeart maolaithe torainn a chur chun feidhme, curtha i láthair mar chóimheas costais is tairbhe; agus
- Moladh maidir le beart/bearta maolaithe torainn — féachfaidh an Chomhairle, i gcomhairle leis na húdaráis ábhartha agus faoi réir acmhainní agus maoinithe, leis an mbeart/na bearta maolaithe torainn is cuí a chur chun feidhme.

Fíor 7.1. An Creat um Thorann Tráchta Bóthair a Bhainistiú le haghaidh bearta maolaithe torainn.

7.2.2 Foirgnimh atá Íogair ó thaobh Torainn de

Liostaítear líon iomlán na bhfoirgneamh atá íogair ó thaobh torainn de a cháiligh do mhapáil straitéiseach torainn agus atá le háireamh sa NAP i dTáblaí 5.5 agus 5.6 lena n-áirítear leibhéil fhadtéarmacha Lden oíche agus Loíche a bhfuiltear ag súil go mbeidh siad neamhchosanta orthu ag a n-aghaidh is neamhchosanta ar thorann bóthair.

Ceanglaítear leis na Rialacháin maidir le Torann Timpeallachta, 2018, go dtabharfar aghaidh sna tosaíochtaí ar na limistéir is tábhachtaí ar an gcéad dul síos. Mar a phléitear i gCuid 6.1, moltar i dTreoir GCC go bhfuil sainathint na Limistéar is tábhachtaí (MIAnna) bunaithe ar an áit a bhféadfadh éifeachtaí díobhálacha sláinte ar an bpobal a bheith ar an gceann is airde. Chomh maith leis sin, féadfar tosaíochtaí a shainaithint bunaithe ar shárúithe ar aon teorainnluach ábhartha nó ar chritéir ábhartha eile. Mar sin féin, níl na cothromóidí a leagtar amach sna Rialacháin chuí maidir le Torann Timpeallachta (Leasú), 2021 ach amháin chun meastachán a dhéanamh ar éifeachtaí díobhálacha sláinte a d'fhéadfadh a bheith ann ar scála an phobail, ní le haghaidh foirgnimh aonair atá íogair ó thaobh torainn de agus níl aon teorainnluachanna ann. Is é an t-aon rud is féidir a thabhairt i gcrích ná dá airde an leibhéil torainn fhadtéarmaigh lasmuigh a bhfuil foirgnimh atá íogair ó thaobh torainn de neamhchosanta orthu, is é is neamh-inmhianaithe⁵⁰. D'fhéadfadh sé nach mbeadh an t-uasleibhéil torainn ag aghaidh an fhoirgnimh is neamhchosanta ionadaíoch ar leibhéil torainn timpeall an fhoirgnimh ar fad agus d'fhéadfadh sé nach mbeadh tionchar ag an torann ag an aghaidh sin ar shláinte fhadtéarmach na ndaoine atá san fhoirgneamh. Mar shampla, ní fhéadfaidh an aghaidh is neamhchosanta fuaim a tharchur isteach i seomra atá íogair ó thaobh torainn de (d'fhéadfadh sé nach mbeadh an seomra íogair ó thaobh torainn de) nó d'fhéadfadh an t-insliú fuaime a sholáthraíonn an aghaidh a bheith oiriúnach chun timpeallacht fhuaimiúil chomphordach faoi dhíon a sholáthar⁵¹.

Maidir le torann timpeallachta a laghdú ag foirgnimh atá íogair ó thaobh torainn de, tacóidh an Chomhairle le cur i bhfeidhm pleananna, tionscadal agus straitéisí a laghdóidh an méid tráchta feadh mórghóithre trí bhailte agus lonnaíochtaí. Sa chás go bhféadfadh tionchar diúltach a bheith ag aon tionscadal bóthair nua atá beartaithe, a d'fhéadfadh cur le neamhchosaint foirgnimh atá íogair ó thaobh torainn de do thorann timpeallachta, ansin rachaidh Comhairle Contae an Chláir i dteagmháil leis na húdaráis ábhartha agus déanfaidh sí roghanna maolaithe torainn a mheas nuair is féidir agus molfaidh sí bearta maolaithe torainn cuí más gá. Cuirtear éagsúlacht na mbeart atá ar fáil i láthair sa Chreat Bainistíochta Torainn um Thrácht ar Bhóithre (Fíor 7.1). Léiríonn an creat a chuirtear i láthair i bhFíor 7.1 éagsúlacht na mbeart atá ar fáil agus bainistiú torainn á mheas agus ní mór sraith roghanna laistigh den chreat sin a mheas mar chuid de mheasúnacht fuaime mhionsonraithe tráth aon bhreithmheasa.

⁵⁰ Ní paraiméadar ábhartha torainn é Loíche le cur san áireamh do scoileanna toisc gur foirgnimh iad atá íogair ó thaobh torainn de agus a bhíonn á n-áitiú i rith an lae de ghnáth.

⁵¹ Tá na spriocleibhéil torainn laistigh a mholtar d'fhoirgnimh atá íogair ó thaobh torainn de leagtha amach i dTreoirínte na hEagraíochta Domhanda Sláinte maidir le Torann Pobail 1999 agus i Meabhrán Teicniúil 08-01 Roinn Sláinte na Ríochta Aontaithe: Fuaimíocht).

7.2.3 Bearta Ábhartha Eile

Tá bearta eile á mbreithniú ag leibhéal náisiúnta a d'fhéadfadh cur isteach ar an timpeallacht fuaime i gContae an Chláir agus tacú leis an gComhairle an NAP a chur i bhfeidhm.

7.2.4 Athbhreithniú ar an Teorainn Luais Náisiúnta (2023)

Déanfaidh an Chomhairle breithniú ar aon mholtaí a ghlacadh a eascraíonn as an Athbhreithniú Náisiúnta ar Theorainneacha Luais agus cuirfidh sí aon athruithe a cheanglaítear leis an reachtaíocht chun feidhme. Táthar ag súil le treoir ón Roinn Iompair.

7.2.5. ReGAIN

I bhfianaise na n-ábhar imní leanúnach maidir le cúrsaí aeir agus torainn a fhorfheidhmiú agus a chur ar fáil ar bhealach cuí ar leibhéal Údaráis Áitiúil, tugtar gealltanais i gClár an Rialtais *'Cur chuige réigiúnach a fhorbairt maidir le cáilíocht an aeir agus forfheidhmiú torainn'*, ar a dtugtar ReGAIN (Grúpaí Saineolaithe Réigiúnacha maidir le hAer agus Torann).

7.3 Cosc

Seo thíos na cineálacha cur chuige atá á nglacadh ag Comhairle Contae an Chláir chun cosc a chur ar phobail amach anseo a bheith neamhchosanta ar na héifeachtaí díobhálacha a bhaineann le torann a bhaineann le trácht ar bhóithre.

7.3.1 Réamhrá

Chun éifeacht a thabhairt do Chuspóir Beartais Náisiúnta 65 i ndáil le torann a bhainistiú agus chun cosc a chur ar dhaoine sa phobal a bheith neamhchosanta ar leibhéal torainn neamh-inmhianaithe, glacann an Chomhairle cur chuige straitéiseach maidir le torann timpeallachta a bhainistiú laistigh dá limistéar riaracháin.

Déanfar gach iarratas nua ar fhorbairtí cónaitheacha a mheasúnú i gcomhréir le hiarmhairt dhíobhálach torainn gar do mhór-bhóithre agus i gcás ina bhfuil dóchúlacht ann go mbeidh iarmhairt dhíobhálach torainn ann. Is féidir teacht ar Threoir maidir le Ráitis Fuaimiúla Dearaidh in 'Treoir Chleachtais Ghairmiúil maidir le Pleanáil agus Torann: Forbairtí Cónaithe Nua' (ProPG).

7.3.2 Treoir Chleachtais Ghairmiúil maidir le Pleanáil agus Torann: Forbairtí Cónaithe Nua

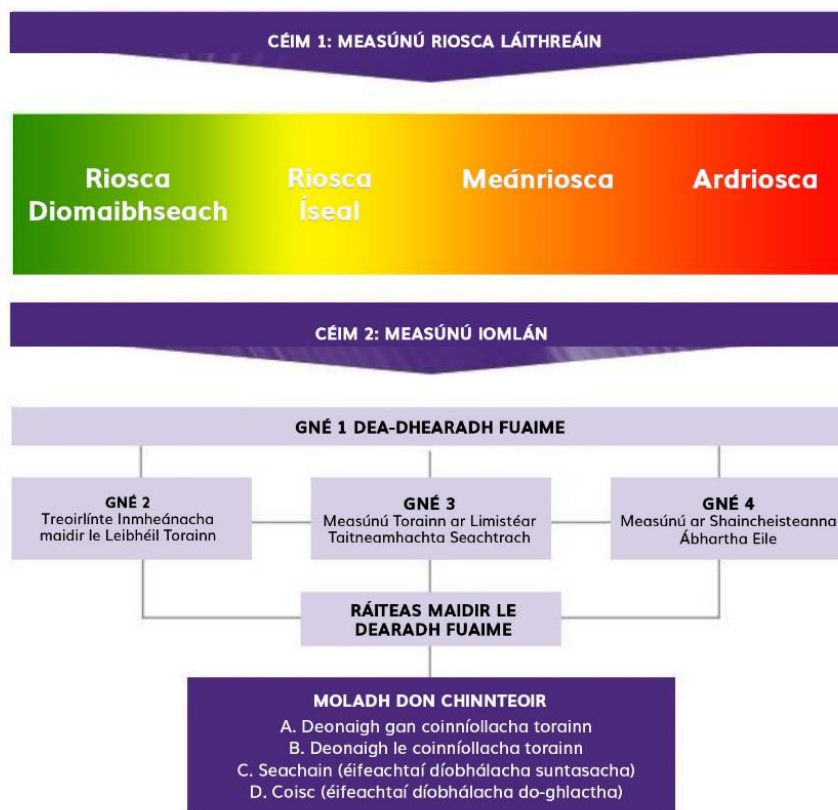
Cuireann ProPG cur chuige molta ar fáil sa phróiseas forbartha maidir le torann a dhéanann difear d'fhorbairtí cónaithe nua agus is treoir é atá le díriú ar chleachtóirí fuaimiúla.

Tá dhá phríomhchéim sa chur chuige:

Céim 1 — measúnacht tosaigh ar an riosca maidir le torann sa láithreán atá beartaithe.

Céim 2 — breithniú modheolaíoch ar cheithre phríomhghné.

Ba cheart Ráiteas um Dhearadh Fuaimiúil a ullmhú chun a léiriú gur leanadh gach gné den treoir agus chun soiléireacht a thabhairt do chinnteoirí sa phróiseas pleanála. Tugtar achoimre ar chur chuige foriomlán ProPG i **bhFíor 7.2**.

Fíor 7.2. Achoimre ar chur chuige foriomlán ProPG.

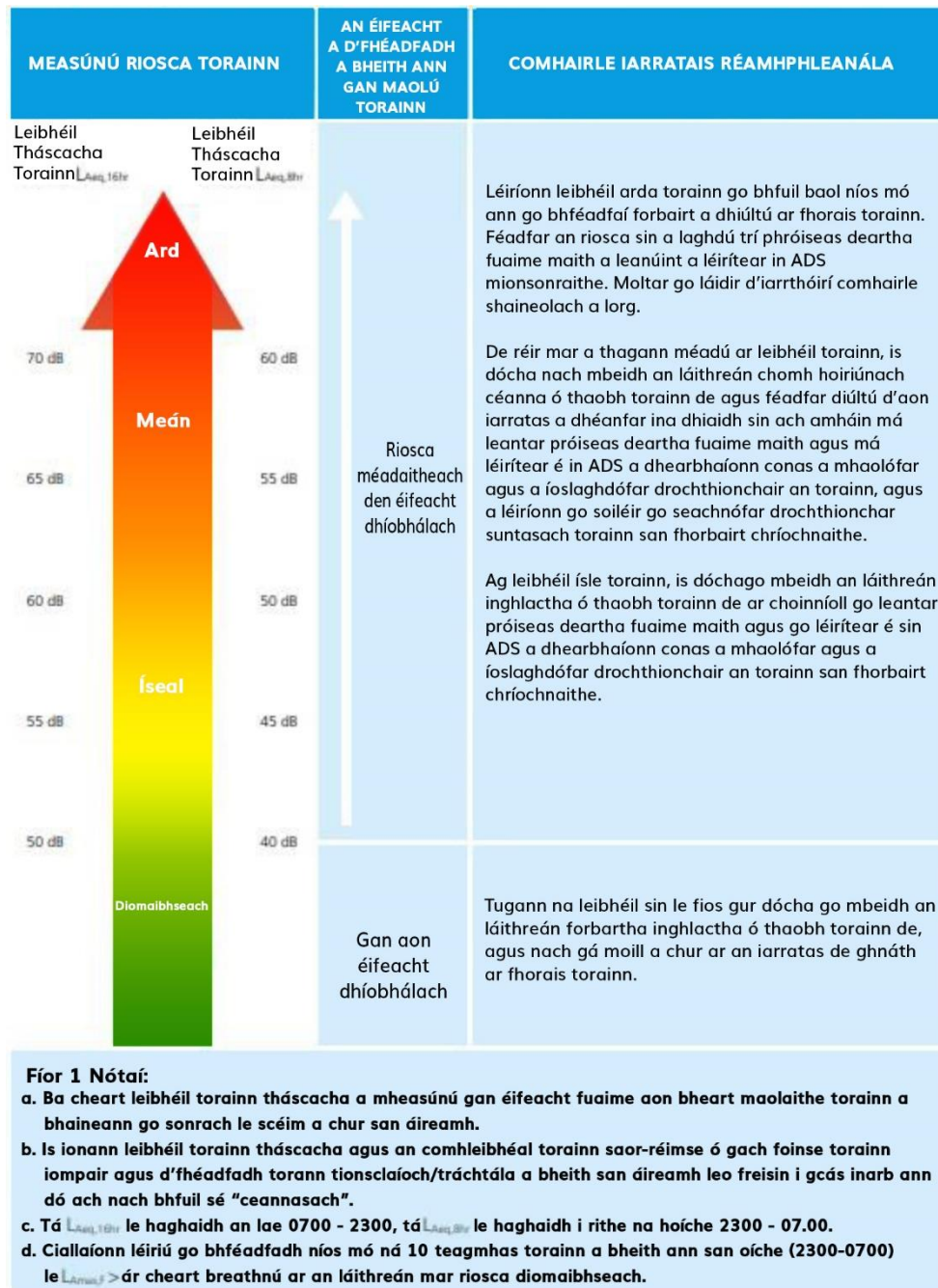
Déantar cur síos thíos ar an dá chéim den mheasúnacht.

7.3.2.1 Céim 1: Measúnacht Tosaigh ar an Riosca maidir le Torann Láithreáin

Ba cheart go dtabharfaí le fios sa mheasúnacht tosaigh ar an riosca torainn gur dócha go mbeidh drochdhálaí torainn ann ar an láthair, gan aon bhearta maolaithe a d'fhéadfadh a bheith ann a chur san áireamh. Níor cheart a áireamh sa mheasúnú ach gnéithe láithreáin atá ann cheana agus na gnéithe sin a bhfuil sé beartaithe go bhfanfaidh siad. Ba cheart go mbeadh sé bunaithe ar thomhas agus/nó ar thuar agus ba cheart go ndéanfaidh sé measúnú ar leibhéal torainn saor-réimse ón bhfoinse iompair (agus ó fhoinisí a d'fhéadfadh a bheith tionsclaíoch nó tráchtála) thar thréimhse '24 uair an chloig' don chás is measa de láithreán ar leith.

Déanann **Fíor 7.3** achoimre ar an Measúnacht Tosaigh ar an Riosca maidir le Torann Láithreáin.

Ní hé an mheasúnacht an bunús le haghaidh moladh pleanála faoi dheireadh, ach chun léiriú luath a thabhairt ar oiriúnacht an láithreáin. Leis an gcur chuige sin, is féidir saincheistanna torainn a shainaithint nach mór aghaidh a thabhairt orthu trí phrionsabail dea-dheartha fuaime a chur i bhfeidhm.

Fíor 7.3. Céim 1 — Measúnacht Tosaigh ar an Riosca maidir le Torann Láithreáin.

7.3.2.2 Céim 2: Measúnacht Iomlán

Déantar cur síos thíos ar na ceithre phríomhghné atá le déanamh:

Gné 1 — Próiseas Dea-Dhearaidh Fuaimiúil

Ní mór dea-dhearadh fuaime a mheas ag an gcéim is luaithe den phróiseas deartha agus pleanála forbartha. Ba cheart breithniú a dhéanamh ar a indéanta atá sé leibhéil torainn ó fhoinsí iompair a athlonnú nó a laghdú i gcás ina sainithnítear sin sa mheasúnacht riosca torainn a dhéantar ag Céim 1. Glacann dearadh maith fuaimíochta cur chuige comhtháite chun na dálaí fuaime inmheánacha agus seachtracha is fearr is féidir a bhaint amach e.g. trí leagan amach an láithreáin nó trí threoshuíomhanna foirgneamh. Eochair is ea coinníollacha fuaime ‘neamhréasúnta’ a sheachaint i gcás ina ndéanfaidh comhréitigh sa dearadh díobháil do cháilíocht bheatha na gcónaitheoirí.

Gné 2 — Leibhéil Torainn Inmheánacha

Tugtar treoraíocht oiriúnach maidir le leibhéil torainn inmheánacha in ‘BS 8233:2014: Treoir maidir le hInslíú Fuaime agus Laghdú Torainn i bhFoirgnimh’. Tugtar spriocleibhéil torainn inmheánacha sa chaighdeán agus déantar achoimre orthu i dTábla 7.4.

Tábla 7.4. Treoirlínte ProPG maidir le Leibhéil Torainn Inmheánach (breiseáin a ghabhann le BS8233:2014 agus iad le feiceáil i ndath gorm).

GNÍOMHAÍOCHT	SUÍOMH	07:00 - 23:00 UAIR	23:00 - 07:00 UAIR
Ag ligean scíthe	Seomra Suí	35 dB $L_{Aeq,16\text{ hr}}$	-
Ag ithe dinnéir	Seomra bia	40 dB $L_{Aeq,16\text{ hr}}$	-
Ag codladh (ag ligean scíthe i rith an lae)	Seomra codlata	35 dB $L_{Aeq,16\text{ hr}}$	30 dB $L_{Aeq,8\text{ hr}}$ 45 dB $L_{Amax,F}$ (Note 4)

Is meáin fhadtéarmacha iad na spriocleibhéil, agus fios acu gur féidir le coinníollacha fuaime athrú ó lá go lá.

Gné 3 — Measúnacht Torainn ar Thaitneamhacht Sheachtrach

Ceanglaítear le BS 8233:2014 nár cheart leibhéil torainn inmheánacha a mheas ina n-aonar. Tugann ProPG le fios, i gcás ina bhfuil spásanna taitneamhachta seachtracha ina ndlúthchuid de dhearadh foriomlán forbartha, gur cheart taitneamh a bhaint as na spásanna sin mar a bhí beartaithe. Go ginearálta, ciallaíonn sé sin leibhéil torainn sheachtraigh a theorannú go $L_{Aeq,16\text{ hr}} \leq 50\text{dB}$.

Gné 4 — Saincheisteanna Ábhartha Eile

Ba cheart measúnú a dhéanamh ar bheartais ábhartha náisiúnta, réigiúnacha agus pleanála agus torainn agus cinneadh á dhéanamh maidir le hoiriúnacht dhálaí fuaimiúla na forbartha. D’fhéadfadh sé a bheith i gceist leis an measúnú seo féachaint ar na daoine is dócha a bheidh san fhorbairt bheartaithe, athruithe áitíochta a d’fhéadfadh a bheith ann amach anseo, agus a leochaileacht agus a n-íogaireacht i leith torainn. Ina theannta sin, d’fhéadfadh éifeachtaí díobhálacha neamhbheartaithe a bheith ag bearta dearaidh, amhail balcóiní séalaithe a mbíonn easpa nasc leis an

timpeallacht sheachtrach mar thoradh orthu. Ceanglaítear leis an treoir gur cheart éifeachtaí díobhálacha neamhbheartaithe a sheachaint.

7.3.3 Torann agus an Réimse Poiblí

Tugann ionchur luath i ndearadh spásanna poiblí tríd an timpeallacht fhuaimiúil a mheas (agus cáilíocht an aeir toisc go mbíonn foinse na n-astaíochtaí mar an gcéanna go minic) an deis na tairbhí a bhaineann le cur chuige comhtháite a ghlacadh maidir le dearadh a uasmhéadú.

Agus spásanna poiblí á ndearadh chun an rannchuidiú is mó is féidir a dhéanamh ó thaobh torann timpeallachta a laghdú agus cáilíocht na fuaime a fheabhsú (agus cáilíocht an aeir a fheabhsú), ba cheart machnamh a dhéanamh ansin ar bhearta lena n-áirítear:

- modhanna nua atá neamhdhíobhálach don timpeallacht a úsáid (e.g. HOSANNA: Seachtú Creatchlár an Aontais Eorpaigh, FP7/2007–2013) amhail dearáí bacainní, crainn, toir nó toir a chur mar is cuí, cóireálacha dromchla talún agus bóthair, agus glasú aghaidheanna agus díonta foirgneamh. Ní mór rath aon roghanna atá beartaithe a bheith bunaithe ar thomhais infhíoraithe;
- sráideanna a shiúl agus bonneagar glas a úsáid chun an dóchúlacht go mbeidh saoránaigh i láthair in áiteanna ina bhfuil an truailliú aeir agus torainn is airde a laghdú, agus áiteanna tarraingteacha inrochtana a chruthú ina bhfuil leibhéil truaillithe níos ísle.
- roghanna taistil ghníomhaigh a chur ar fáil ar bhealaí eile seachas in aice le bóithre gnóthacha, rud a fhágann go bhfuil an siúl agus an rothaíocht ag éirí níos tarraingtí mar mhalairt ar fheithiclí príobháideacha a úsáid. Laghdóidh sé sin neamhchosaint na saoránach ar thruailliú aeir agus torainn, agus d’astaíochtaí feithiclí a d’fhéadfadh a bheith ann.
- timpeallachtaí suaimhneacha lasmuigh agus timpeallachtaí fuaimiúla dearfacha a sholáthar agus a chosaint. D’fhéadfadh sé seo crá a laghdú do shaoránaigh atá ina gcónaí gar do bhóithre gnóthacha agus a chinntiú go bhfuil roghanna ag daoine seachas a bheith taobh istigh nuair is mian leo taitneamh a bhaint as faoiseamh ó thorann.
- aclaíocht agus áineas lasmuigh eile a spreagadh chun sláinte agus folláine na saoránach a fheabhsú mar gheall ar rioscaí sláinte a bhaineann le truailliú aeir agus truailliú torainn.
- idirghabhálacha fuaimiúla malartacha a chur ar fáil chun cineálacha dearfacha nua fuaimeanna a chruthú lena gceiltar torann timpeallachta.

Beidh an leibhéal iarrachta maidir le timpeallachtaí fuaime cuí a chruthú comhréireach leis an leibhéal deiseanna a thabharfaidh forbairt bheartaithe chun áit a dhéanamh níos fearr. Braithfidh sé sin ar chineál agus ar scála na forbartha atá beartaithe agus ar an gcomhthéacs áitiúil.

7.4 Cosaint

Déanfaidh an Chomhairle breithniú ar “Limistéir Chiúin” a ainmniú le linn thréimhse an NAP, mar a mholtar faoi na Rialacháin um Thorann Timpeallachta agus baileoidh sí fianaise le cur faoi bhráid an GCC lena breithniú i gcomhairle leis an Aire.

Faoi láthair níl aon sainmhíniú a nglactar go huilíoch leis ag Ballstáit an AE⁵² ar cad is Limistéar Ciúin ann. Mar sin féin, meastar gur limistéir iad ina bhfuil na leibhéil torainn timpeallachta íseal agus, dá bhrí sin, ba cheart iad a chosaint ar na tionchair a d’fhéadfadh a bheith ag forbairtí nua.

Mar aitheantas ar an easpa cur chuige caighdeánach chun Limistéir Chiúin a shainaithint ar fud na mBallstát, tá sainaithint agus meastóireacht na Limistéar Ciúin in Éirinn múnlaíthe ag an gcur chuige beartais náisiúnta, ag na sainmhínithe agus ag taighde GCC.

Is tionscnamh de chuid Rialtas na hÉireann é Clár Taighde an GCC arna mhaoiniú ag an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, agus é mar aidhm aige sláinte agus folláine mhuintir na hÉireann a fheabhsú. Sainaithníodh i dtaighde GCC fianaise ar chaidrimh dhearfacha dhíreacha idir spásanna glasa agus gorma a bheith ann le táscairí sláinte lena n-áirítear sláinte féintuairiscithe, básmhaireacht agus míchumas. Sainítear i dTreoir GCC ‘spásanna glasa’ i gcomhthéacs limistéir a shainaithint a d’fhéadfaí a mheas mar Limistéar Ciúin Iarrthóra (iarrthóir ar iarratas ar ainmniú Limistéar Ciúin ag an Aire).

⁵²Parlaimint na hEorpa, I dtreo straitéis chuimsitheach torainn, an Ard-Stiúrthóireacht um Beartais Inmheánacha, Roinn Beartais A: An Beartas Eacnamaíoch agus Eolaíochta, 2012

7.4.1 Critéir GCC do Limistéir Chiúine

Déanann an GCC cur síos ar Limistéir Chiúin Iarrthóirí (CQAnna) chun Limistéir Chiúin fhoirmiúla a chur i bhfeidhm mar cheann amháin de dhá chatagóir:

- Limistéir absalóideacha **chiúine**: i gcás ina bhfuil na leibhéil torainn timpeallachta íseal agus inar cheart iad a chaomhnú; nó
- **Limistéir chiúine choibhneasta**: i gcás ina bhfuil na leibhéil torainn timpeallachta réasúnta íseal i gcomparáid le neamhchosaint pobail ar thorann lasmuigh den limistéar ciúin.

Is iad na critéir thraidisiúnta a úsáideadh in Éirinn ná Dearbhlímistéir Chiúin a shainaithint mar limistéir ina bhfuil leibhéil torainn timpeallachta faoi bhun 55 dB L_{den} ⁵³. Mar sin féin, d'fhéadfadh an leibhéal ualaithe torainn istoíche a bheith i dtreis i bparaiméadar L_{den} nuair is dócha go mbeidh na pobail ag úsáid na limistéar sin i rith an lae. Déanann GCC cur síos ar CQAnna absalóideacha chun leibhéal torainn ionadaíoch níos lú ná 50 dB $L_{Aeq,16hr}$ a bheith acu anois.

Is éard atá i Limistéir Choibhneasta Iarrthóra ná limistéir ina bhfuil leibhéal torainn atá níos mó ná 10 dB⁵⁴ níos ísle ná an neamhchosaint ar thorann a bhí ag níos mó ná 25% den daonra a chónaíonn laistigh de 1,000 méadar.

⁵³EEA Report No 14/2016, Quiet Areas in Europe — The environment unaffected by noise pollution [Tuarascáil EEA Uimh. 14/2016, Limistéir chiúine san Eoraip — An timpeallacht nach ndéanann truailliú torainn difear dó].

⁵⁴ Baineadh úsáid as difríocht 10 dB toisc go léiríonn sé laghdú 10 n-uaire ar dhéine na fuaime agus laghdú thart ar leath ar an treise a bhraitear, dá bhrí sin is gné é a chuireann leis an gciúnas coibhneasta a bhraitear.

Cleachtadh deisce chun athbhreithniú a dhéanamh ar leibhéil torainn timpeallachta a bhfuiltear ag súil leo ar fud spásanna glasa agus gorma atá inrochtana **don phobal** i gContae an Chláir toisc nach mbaineann na Léarscáileanna Torainn Straitéiseacha ach le mórbhóithre agus go bhfuil go leor de na ceantair seo ar shiúl ó bhealaí iompair a ndéantar gáinneáil mhór orthu.

7.4.2 Cur Chuige Eolaíochta Saoránach agus Fuaimdhreacha maidir le Limistéir Chiúine a Ainmniú

Aithnítear gur féidir leis an bhfuaimdhreach (freagairt bhraite na ndaoine ar an timpeallacht fhuaimniúil) de spásanna glasa agus oscailte dul chun tairbhe do mheabhairshláinte daoine. Is ceantair iad seo a éascaíonn siúlóidí, súgradh leanaí agus gníomhaíochtaí fóillíochta eile a chuireann idirghníomhaíocht shóisialta agus mothúcháin dhearfacha chun cinn.

Ní gá go mbeadh leibhéil íseal brú fuaime tomhaiste ag limistéir a sholáthraíonn socair agus suaimhneas, áfach. Mar shampla, d'fhéadfadh leibhéil arda fuaimbhrú a bheith mar thoradh ar uisce a shreabhann in abhainn. Tá gá le treoir ar leibhéal beartais Eorpaigh maidir le conas nádúr suibíachtúil na ciúine in áiteanna poiblí a chomhtháthú leis an gcur chuige bainistíochta torainn timpeallachta (bunaithe ar leibhéil bhrú fuaime tomhaiste).

Trí dhul i dteagmháil le pobail chun suíomhanna poiblí ciúine a mheas trí chur chuige fuaimdhreacha a úsáid, tugtar deis don phobal a bheith rannpháirteach sa phróiseas cinnteoireachta chun Limistéir Chiúine a shainaithint, a mheas, agus a d'fhéadfadh a bheith ainmnithe, agus chun fianaise a sholáthar chun tacú le hiarratas ar ainmniú Limistéir Chiúine i gcás ina bhféadfadh sé nach gcomhlíonfaí na critéir i dTreoir an GCC.

7.4.3 Limistéir Chiúine a Ainmniú agus Cláir Oibre Eile

Sa chás go gcinntear tairbhe chuí ó imscrúduithe ar na CCCanna, cuirfear iarratais ar aghaidh chuig an GCC lena mbreithniú i gcomhairle leis an Aire, agus beidh teorannú ar Limistéir Chiúine mar thoradh ar iarratais rathúla.

Úsáidfear rannpháirtíocht leis an bpobal freisin nuair is cuí chun feasacht a mhúscailt laistigh den Chomhairle chun cur le cláir oibre agus le straitéisí amhail:

- **áineas agus an réimse poiblí** – ‘limistéir chiúine laethúla’ a ainmniú go háitiúil chomh maith le díriú ar fheabhsuithe bonneagair bunaithe ar dhéimeagrafaic chun ceartas sóisialta agus timpeallachta a sholáthar.
- **bonneagar glas agus gorm** – cuidíonn sé le spásanna ciúine a dhearadh bunaithe ar réitigh ghlasa nua.
- **taisteal gníomhach** – bealaí ísealtorainn a shainaithint agus feasacht a ardú ina leith agus an tairbhe a bhaineann leo a léiriú i gcomparáid le bealaí níos torannaí

(a ndéantar leorgháinneáil orthu) chun an pobal a chur chun cinn agus chun ligean dóibh cinntí oilte a dhéanamh maidir lena dturais ghníomhacha taistil ar fud na Cathrach.

- **turasóireacht** – cinn scríbe ísealtorainn i gContae an Chláir a aithint agusfeasacht a ardú fúthu.

Is é an tairbhe don phobal trí chur chuige eolaíochta agus fuaimdhreacha saoránach gur féidir leo a dtaithí, a ndearcthaí agus a roghanna a roinnt leis an údarás áitiúil, rud a chabhróidh leis an gComhairle cinntí a dhéanamh ó na céimeanna is luaithe de thionscadail.

8. Comhairliúchán Poiblí

Cuireadh Dréachtplean Gníomhaíochta Torainn Chontae an Chláir 2024-2028 agus tuarascálacha timpeallachta ar fáil le haghaidh comhairliúchán poiblí ar feadh tréimhse sé seachtaine, ón 10^{Bealtaine} go dtí^{an 21 Meitheamh} 2024. Fógraíodh fógra faoin gcomhairliúchán poiblí i gCuradh an Chláir ar feadh dhá sheachtain as a chéile agus cuireadh cóipeanna crua de na doiciméid ar taispeáint ag:

- Comhairle Contae an Chláir, Áras Contae an Chláir, an Bóthar Nua, Inis, Contae an Chláir.
- Oifig Cheantar Bardasach Iarthar an Chláir, Halla an Bhaile, Cill Rois.
- Oifig Cheantar Bardasach Shionainne, Halla an Bhaile, Sionainn, Co. an Chláir.
- Oifig Ceantair Inis Díomáin, Bóthar na hInse, Inis Díomáin.
- Oifig Cheantar Bardasach Chill Dalua, Bóthar Mhóin Seanaigh, An Scairbh.
- Leabharlanna Poiblí in Inis, Cill Rois, Sionainn, Inis Díomáin agus Cill Dalua le linn uaireanta oscailte

Ina theannta sin, bhí na dréacht-NAP agus na tuarascálacha timpeallachta ar fáil trí mhol comhairliúcháin ar líne Chomhairle Contae an Chláir <https://yoursay.clarecoco.ie/>. Cuireadh na húdaráis reachtúla ar an eolas faoin dréacht-NAP agus na dréacht-tuarascálacha timpeallachta chomh maith le páirtithe leasmhara ábhartha eile lena n-áirítear:

- An Taisce;
- An Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide, an Roinn Sláinte;
- An Roinn Tithíochta, Pleanála agus Rialtais Áitiúil;
- An Roinn Iompair;
- An Roinn Turasóireachta, Cultúir, Ealaíon, Gaeltachta, Spóirt agus Meán;
- An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil;
- Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte (lena n-áirítear oifig áitiúil Luimnigh);
- Iarnród Éireann;
- An tÚdarás Náisiúnta Iompair;
- Oifig na nOibreacha Poiblí.

Tugadh cur i láthair do Choiste Beartais Straitéisigh um Fhorbairt Fhisiciúil Chomhairle Contae an Chláir (CCC) ag cur na comhaltaí ar an eolas faoi ullmhú an dréacht-NAP. Tugadh fógra do gach comhalta tofa den dréacht-NAP faoi thuarascálacha míosúla bainistíochta agus tugadh fógra do na comhaltaí tofa go díreach trí ríomhphost faoin dáta comhairliúcháin poiblí a bhí beartaithe.

8.1 Aighneachtaí

Fuarthas sé aighneacht ar Dhréachtphean Gníomhaíochta Torainn Chontae an Chláir thar ceann na ndaoine seo a leanas:

- Bonneagar Iompair Éireann
- An Roinn Iompair
- Rannóg Pleanála Chomhairle Contae an Chláir
- Feidhmeannacht na Seirbhíse Sláinte
- Cónaitheoir in Inis atá ina chónaí gar do rianta traenach/Eastát Tionsclaíochta Bhóthar na Ceathrún
- Cónaí air/uirthi i gceantar Bhealach Bhuí, Inis.

Uimh Míre	Barúil	Freagairt	Breathnóir
1.1	Cuireadh in iúl, cé go rachaidh sí i gcomhairle leis an gComhairle agus go ndéanfaidh sí idirchaidreamh léi maidir le bearta maolaithe torainn a mheas agus a chur chun feidhme do na limistéir tosaíochta nach bhfuil aon chúram uirthi iad a fhorghníomhú	Admhaíonn CCC, faoi na Rialacháin um Thorann Timpeallachta, go bhfuil siad freagrach as NAP Chontae an Chláir a dhéanamh agus a fhaomhadh agus nach mór é sin a dhéanamh i gcomhairle leis na Comhlachtaí Mapála Torainn arb é TII an comhlacht atá freagrach as Mórghóithre Náisiúnta. Ní luaitear go sainráite sna Rialacháin gurb iad na hÚdaráis Phleanála Gníomhaíochta (APAnna) amháin atá freagrach as na bearta atá sa NAP, agus as iad a chur chun feidhme. Moltar go n-aithneofaí leis an gceanglas dul i gcomhairle leis na Comhlachtaí Mapála Torainn go bhfuil ionchur ó úinéirí bonneagair lasmuigh	TII

		d'inniúlacht na n-údarás áitiúil chun a chinntiú go bhforbrófar sraith iomlánaíoch beart maolaithe. Is é tuairim CCC agus an NAP seo á ullmhú maidir leis na róil agus na freagrachtaí ná go bhfuil gá le comhairliúchán agus comhoibriú idir na páirtithe go léir chun cur i bhfeidhm rathúil NAP Chontae an Chláir a chinntiú. Aon tagairt do chomhairliúchán, do chomhordú agus do chomhoibriú TII mar atá leagtha amach i dTábla 1.1. den NAP, déantar é sa chomhthéacs sin agus mar chuid den chomhordú arna stiúradh ag CPCanna, agus é á aithint ag an am céanna go bhfuil gannchion maoiniúcháin ann freisin chun bearta maolaithe torainn tiomnaithe a chur chun feidhme faoi na Rialacháin.	
1.2	Tugadh le fios go raibh contrárthacht in Alt 7.1 de Dhréachtphean Ceantair Áitiúil an Chláir, go <i>ndéanfaí aon mhaolú trí oibreacha feabhsúcháin bóthair beartaithe nó sceidealaithe agus nach mbeadh aon mhaolú breise ann thar a bhfuil ann cheana féin pleanáilte.</i>	Leasaítear an téacs i gCuid 7.1 sa NAP deiridh chun soiléiriú a fháil.	TII
1.3	Cuireadh béim ar earráidí clógghrafaíochta éagsúla.	Ceartaíodh gach earráid chlóghrafach sa NAP deiridh.	TII
1.4	Cuireadh béim ar an tábhacht a bhaineann le NAPanna a dhréachtú i gcomhréir leis an bPlean Gníomhaithe ar son na hAeráide atá i réim, Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid an Údaráis Áitiúil féin é agus beartais	Aithníonn CCC an tábhacht a bhaineann leis na beartais, mionsonraithe ó thaobh tacú le spriocanna astaíochtaí iompair na hÉireann a bhaint amach.	An Roinn Iompair

	earnálacha ábhartha amhail an Beartas Soghluaisteachta Inbhuanaithe.		
1.5	Moladh go bhféadfaí níos mó béim a chur ar rannpháirtíocht agus ar chomhairliúchán an phobail agus an Dréachtphean Gníomhaíochta Torainn á ullmhú.	Cuireadh Dréachtphean Gníomhaíochta Torainn Chontae an Chláir 2024-2028 agus tuarascálacha timpeallachta ar fáil le haghaidh comhairliúchán poiblí ar feadh tréimhse sé seachtaine, ón 10 Bealtaine go dtí an 21 Meitheamh 2024. Fógraíodh fógra faoin gcomhairliúchán poiblí sa Clare Champion ar feadh coicise as a chéile agus cuireadh cóipeanna crua de na doiciméid ar taispeáint in Oifigí na gCeantar Bardasach agus i roinnt leabharlanna poiblí sa Chontae. Ina theannta sin, bhí an dréacht-NAP agus na tuarascálacha timpeallachta ar fáil trí mhol comhairliúcháin ar líne Chomhairle Contae an Chláir https://yoursay.clarecoco.ie/ .	FSS
1.6	Rinneadh tagairt don cheanglas tuairisciú bliantúil a dhéanamh chuig an GCC agus ní raibh aon tagairt dó sin sa dréachtphean, gur cheart go mbeadh toradh thuarascálacha Bhabhta 3 mar bhonn eolais do bhearta i bplean Bhabhta 4.	Cuireadh tagairt san áireamh sa phlean deiridh gur chuir tuairisciú bliantúil CCC chuig GCC bonn eolais faoin obair a thuiriscítear i gCaibidil 3 (Athbhreithniú ar Bhabhta 3). Cé go raibh na tuarascálacha bliantúla faoi Bhabhta 3 mar bhonn eolais do ghníomhaíochtaí i bplean Bhabhta 4, ullmhaíodh an plean go príomha de réir threoir pleanála gníomhaíochta torainn an GCC.	FSS

1.7	Cuireadh béim ar an easpa limistéar a breithníodh le haghaidh ainmniúchán 'limistéar ciúin'.	Déanfar breithniú ar shainaithint na Limistéar Ciúin is Iarrthóirí ag Rannóg Timpeallachta CCC le linn chur chun feidhme an NAP seo	FSS
1.8	Cuireadh i dtábhacht go gcuireann Plean Forbartha Contae an Chláir 2023-2029 bainistiú réamhghníomhach torainn chun cinn nuair is dócha go mbeidh drochthionchair shuntasacha aige ar shláinte agus ar an timpeallacht agus go gcinntíonn sé go gcomhlíonfaidh gach togra forbartha maidir le bonneagar iompair forálacha Phlean Gníomhaíochta Torainn an Chláir mar atá luaite i gCuspóir Forbartha CDP 11.40	Aitheanta ag CCC	Rannóg Pleanála Chomhairle Contae an Chláir
1.9	Gearán déanta faoi leibhéil torainn de bharr seachadtaí oíche in aice le hEastát Tionscail Bhóthar Cuinche/rianta iarnród.	Aitheanta ag CCC	Cónaitheoir

2.0	Gearán déanta faoi leibhéil arda torainn agus tionchar timpeallachta in aice leis an M18 ag an mBealach Buí.	Maidir leis an bpróiseas pleanála gníomhaíochta torainn, ceanglaítear leis na Rialacháin um Thorann Timpeallachta go dtabharfar aghaidh i ngach Plean Gníomhaíochta Torainn (NAP) <i>ar thosaíochtaí ‘a fhéadfar a shainaithint ar bhonn aon teorainnluacha torainn nó aon chritéir arna mbunú ag GCC’ agus ‘ar an gcéad dul síos, aghaidh a thabhairt ar an limistéar nó ar na limistéir is tábhachtaí, de réir mar a bheidh, arna mbunú trí mhapáil straitéiseach torainn.’</i> Is iad Bonneagar Iompair Éireann (TII) an Comhlacht Mapála Torainn (NMB) ainmnithe do Bhóithre Náisiúnta. Tá mapáil straitéiseach torainn reatha ullmhaithe ag TII trí shamhaltú ríomhaire i gcomhréir le modheolaíocht choiteann measúnaithe torainn (CNOSSES-EU) a ghlac an Coimisiún Eorpach i gcomhréir le hAirteagal 6.2 de Threoir 2002/49/CE ón gCoimisiún Eorpach agus a cuireadh i bhfeidhm trí Threoir (AE) 2015/996 ón gCoimisiún. Níor sainaithníodh leis an bpróiseas samhaltaithe torainn aon MIA do Hogans Way, Bóthar Cuinche. Tabhair faoi deara freisin go dtugann an ‘Treoir Dea-Chleachtais maidir le Cóireáil Torainn le linn Pleanáil Scéimeanna Bóithre Náisiúnta Márta 2014’, Cuid 5.45 comhairle ar an méid seo a leanas ‘.... nach soláthraíonn crainn agus toir, i ndoimhneacht agus i ndlús gnáth, aon laghdú suntasach torainn’.	Cónaitheoir sa Bhealach Buí
-----	---	---	-----------------------------

	Tugadh le fios gur úsáideadh sonraí atá as dáta agus neamhiomlán chun Léarscáileanna Torainn a ullmhú.	Is iad TII an Comhlacht Mapála Torainn (NMB) ainmnithe do Bhóithre Náisiúnta. D’ullmhaigh saineolaí inniúil Mapáil Straitéiseach Torainn Bhabhta 4 atá ann faoi láthair in 2022/2023 thar ceann Bhonneagar Iompair Éireann i gcomhréir leis na caighdeáin ábhartha.	
a)	Ceistíodh cé acu a rinneadh nó nach ndearnadh anailís torainn agus timpeallachta sláinte agus sábháilteachta sular baineadh crainn agus ar cuireadh imní in iúl maidir le Pleanáil agus Sláinte agus Sábháilteacht.	Tugadh freagra díreach maidir le míreanna a) go c).	
b)	Rinneadh gearán maidir leis an tionchar ar phríobháideachas agus leas cónaitheoirí		
c)	Iarradh fíorú maidir le comhlíonadh na mbunsceideal pleanála agus plandála don mhótarbhealach:		

9. Straitéis Fhadtéarmach

9.1 Gealltanais an Phlean Gníomhaíochta Torainn

Tá sé mar sprioc ag an gComhairle cur chuige straitéiseach a ghlacadh maidir le torann timpeallachta a bhainistiú d'fhonn torann timpeallachta a chosc agus a laghdú nuair is féidir, go háirithe nuair a d'fhéadfadh éifeachtaí díobhálacha ar an tsláinte dhaonna a bheith mar thoradh ar leibhéil neamhchosanta. Beidh sé mar aidhm ag an gComhairle freisin timpeallachtaí torainn inmhianaithe a chaomhnú i gcás ina bhfuil luach taitneamhachta ag baint leo don phobal.

Tacaítear le NAP 2024-2028 le clár ceithre bliana maidir le cur chun feidhme (2024-2028), agus tuairiscítear an dul chun cinn do GCC ar bhonn bliantúil.

9.2 Ráiteas Beartais Torainn

Glacfaidh Comhairle Contae an Chláir le cur chuige straitéiseach maidir le torann timpeallachta a bhainistiú, laistigh dá limistéar riaracháin, agus beidh sé mar aidhm aici:

- **Maolú** – bearta maolaithe cuí a shainaitheint chun leibhéil torainn a laghdú i gcás ina bhféadfaidís díobháil a dhéanamh do shláinte an phobail.
- **Cosc** - cosc a chur ar bhaill bhreise den phobal a bheith neamhchosanta ar leibhéil torainn neamh-inmhianaithe sa chás gur dócha go mbeidh drochthionchar suntasach aige ar shláinte agus ar cháilíocht na beatha, agus nuair is féidir, cáilíocht na fuaime a fheabhsú nó a chaomhnú sa réimse poiblí.
- **Cosaint** – limistéir atá ciúin ar bhealach inmhianaithe a chosaint, nó limistéir a chuireann suaimhneas ar fáil trí phróiseas sainaitheanta agus bailíochtaithe agus ainmniú foirmiúil 'Limistéir Chiúin' ina dhiaidh sin.

9.3 Bearta Cur Chun Feidhme

Tá tréimhse ceithre bliana i gceist le cur chun feidhme an NAP, ag tosú in 2024. Tá Comhairle Contae an Chláir (CCC) tiomanta do shraith Bearta Cur Chun Feidhme le linn na pleanála gníomhaíochta torainn reatha agus sa todhchaí. Cuirtear na bearta bainistíochta torainn timpeallachta laistigh den chreat i láthair ar fud na dtrí phríomhchatagóir beartais a chumhdaítear leis an Ráiteas Beartais Torainn, in éineacht leis an gceathrú catagóir 'Ginearálta' tacaíochta mar seo a leanas:

- Ginearálta — Bearta Bainistíochta Torainn.

- Maolú — Bearta Bainistíochta Torainn.
- Cosc — Bearta Bainistíochta Torainn.
- Cosaint — Bearta Bainistíochta Torainn.

Cumhdaítear leis na bearta ginearálta bainistithe torainn raon gníomhaíochtaí chun tacú le cur chun feidhme an NAP, lena n-áirítear bearta eile sna trí phríomhchatagóir beartais. Baineann bearta maolaithe le gníomhaíochtaí chun tacú le himscrúdú a dhéanamh ar bhearta laghdaithe torainn sna Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta agus le rannpháirtíocht leis na páirtithe leasmhara ábhartha a bhfuil tionchar acu chun iad a chur chun feidhme. Baineann bearta coiscthe le gníomhaíochtaí a thacaíonn le pleanáil nuair a d'fhéadfadh moltaí a bheith ann chun daoine a thabhairt chuig torann ó mhórfhoinsí bóithre nó nuair a bhíonn breithniú ábhartha ar thorann timpeallachta ag teastáil agus pleananna, straitéisí, beartais agus cuspóirí á bhforbairt. Baineann siad freisin leis an timpeallacht fuaime don réimse poiblí nua a chaomhnú nó a fheabhsú nuair is féidir. Baineann bearta cosanta leis an timpeallacht fuaime a chosaint i gcás nach bhfuil torann timpeallachta i gceannas.

I gcásanna áirithe, ní gá go mbeadh bearta ina n-aonar agus d'fhéadfadh siad a bheith ábhartha, nó forluí, le catagóirí eile. Agus breithniú á dhéanamh ar chreat níos leithne beart agus ar bhearta atá dírithe ar neamhchosaint ar thorann timpeallachta ó na bóithre a mhaolú, tá sé tábhachtach a chur in iúl go láidir nach bhfuil úinéireacht ná tionchar eisiach ag Comhairle Contae an Chláir, i gcásanna áirithe, ar fhoinsí torainn, limistéir agus na bearta a chuirtear i láthair sa NAP seo. Teastóidh ionchur agus comhoibriú le húdaráis eile atá freagrach as bonneagar, chomh maith le tacaíocht ó ranna agus ó chomhlachtaí rialtais trí reachtaíocht agus maoiniú ábhartha chun go leor de na bearta agus de na bearta a dhéanamh.

Chomh maith le comhoibriú tríú páirtí, beidh cur chun feidhme rathúil an NAP sin ag brath freisin ar acmhainní leordhóthanacha a bheith ar fáil chun na bearta agus na gníomhaíochtaí atá beartaithe a chur i gcrích.

Déantar achoimre ar na bearta i ngach ceann de na ceithre chatagóir i **dTábla 9.1** agus tugtar tuilleadh mionsonraí ina leith in **Aguisín E**.

Tábla 9.1. Creat Bainistíochta Torainn — Achoimre ar bhearta.

Bearta		Achoimre ar Bhearta	Scála Ama
Ullmhúchán Phlean Gníomhaíochta Torainn 2024-2028			
	Plean Gníomhaíochta Torainn Críochnaithe		18 Iúil 2024
Ginearálta — Bearta Bainistíochta Torainn			
CCC1.1	Grúpa Oibre/Grúpaí Oibre an Phlean Gníomhaíochta Torainn — Údaráis Phleanála Gníomhaíochta agus Comhlachtaí Mapála Torainn	Tacú le bunú, téarmaí tagartha agus ballraíocht Grúpa Oibre um Chur Chun Feidhme an Phlean Gníomhaíochta Torainn. Cruinnithe a reáchtáil dhá uair sa bhliain nó níos minice de réir mar is gá.	Gearrthéarmach
CCC1.2	Tacú le beartas agus treoir náisiúnta agus beartas agus treoir ghaolmhar eile a fhorbairt	Tacú leis an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide agus le ranna agus comhlachtaí rialtais eile chun torann náisiúnta agus beartais ghaolmhara eile a fhorbairt agus treoir a thabhairt, agus cuidiú lena gcur chun feidhme nuair a bheidh sé i bhfeidhm.	Gearrthéarmach
CCC1.3	Tuarascáil chuig an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC)	Tuarascáil bhliantúil ar dhul chun cinn a ullmhú maidir le cur chun feidhme an Phlean Gníomhaíochta Torainn agus é a chur faoi bhráid GCC.	Bliantúil
CCC1.4	Gearáin a imscrúdú agus a bhainistiú ar bhonn leanúnach	Athbhreithniú agus imscrúdú a dhéanamh ar gach gearán torainn a fhaightear de réir Chairt Chustaiméirí Chomhairle Contae an Chláir agus de réir an cleachtas náisiúnta agus idirnáisiúnta is fearr.	Ar siúl
CCC1.5	Comhoibriú le páirtithe leasmhara	Idirchaidreamh a dhéanamh agus comhoibriú le raon príomhpháirtithe leasmhara chun aghaidh a thabhairt ar shaincheisteanna a bhaineann le torann chun bainistiú éifeachtach na nithe seo a leanas a chinntiú: torann ó bhonneagar gaolmhar.	Ar siúl
CCC1.6	Rannpháirtíocht an Phobail	An NAP deiridh a fhoilsiú agus nuashonruithe a sholáthar ar an dul chun cinn atá déanta maidir lena chur chun feidhme.	Ar siúl

Tábla 9.1. Creat Bainistíochta Torainn — Achoimre ar bhearta.

Bearta		Achoimre ar Bhearta	Scála Ama
Maolú — Bearta Bainistíochta Torainn			
CCC2.1	Pleananna, tionscadail agus straitéisí atá ann cheana	Comhoibriú le rannáin inmheánacha ábhartha CCC agus le heagraíochtaí tríú páirtí chun tacú leis na nithe seo a leanas a chur chun feidhme: - Cláir um Thaisteal Gníomhach. - LSMATS. - Pleananna Gníomhaithe ar son na hAeráide.	Gearrthéarmach go Fadtéarmach

CCC2.2	Foirgnimh atá íogair ó thaobh torainn de	Maidir le pleananna, tionscadail agus straitéisí ábhartha, idirchaidreamh a dhéanamh le Ranna inmheánacha cuí de chuid na Comhairle agus/nó le heagraíochtaí tríú páirtí chun a chinntiú go gcuirfear prionsabail mhaithe maidir le dearadh fuaime san áireamh chun torann a mhaolú ag foirgnimh atá íogair ó thaobh torainn de	Meántéarmach go fadtéarmach
CCC2.3	Athbhreithniú a dhéanamh ar thoimhdí a úsáidtear le haghaidh Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta (PIAnna)	Athbhreithniú a dhéanamh ar na Léarscáileanna Torainn Straitéiseacha do na PIAnna agus ar na toimhdí a úsáidtear sna samhlacha ríofa.	Gearrthéarmach
CCC2.4	Measúnacht a dhéanamh ar bhearta maolaithe torainn le haghaidh PIAnna	I gcás ina mbaineann an PIA le bonneagar atá freagrach go heisiach as CCC agus atá á bhainistiú aige, is é CCC amháin a chuirfidh an mheastóireacht i gcrích. I gcás ina mbaineann na measúnuithe ar leas an phobail le bonneagar a bhfuil freagracht fhoriomlán ar eagraíocht tríú páirtí ina leith, beidh gá le hionchur suntasach ó úinéir an bhonneagair ábhartha chun an mheastóireacht a dhéanamh. Ba cheart do bhreithmheasanna athbhreithniú a dhéanamh ar an laghdú féideartha ar éifeachtaí díobhálacha (mar a cheanglaítear faoi na Rialacháin um Thorann Timpeallachta, 2018)	Gearrthéarmach go fadtéarmach
CCC2.5	Cur chun feidhme na mbearta maolaithe torainn a mholtar	Idirchaidreamh a dhéanamh le Ranna inmheánacha ábhartha CCC, le heagraíochtaí tríú páirtí agus le ranna rialtais chun iniúchadh a dhéanamh ar na deiseanna maoinithe go léir le haghaidh bearta maolaithe torainn. Na bearta a bhfuil CCC freagrach astu a chur chun feidhme agus i gcás ina bhfuil eagraíocht tríú páirtí freagrach as bonneagar, idirchaidreamh a dhéanamh leis an eagraíocht sin agus comhoibriú léi chun deiseanna a shainaithint chun beart/bearta cuí a chur chun feidhme.	Gearrthéarmach go fadtéarmach
Cosc — Bearta Bainistíochta Torainn			
CCC3.1	Tarchuir phleanála	Tuascáil ar iarratais phleanála agus ar fhorfheidhmiú coinníollacha pleanála i ndáil le hastaíochtaí torainn i gcomhthéacs Léarscáileanna Torainn Straitéiseacha agus an NAP.	Ar siúl
CCC3.2	Tacú le beartais agus cuspóirí na n-údarás áitiúil a fhorbairt	Agus pleananna, straitéisí, beartais agus cuspóirí áitiúla á n-ullmhú, aird chuí a thabhairt ar an NAP chun tacú leo.	Ar siúl

CCC3.3	Tacú le réimse poiblí nua agus bonneagar glas agus gorm a fhorbairt	Tacú le cur chun feidhme an réimse phoiblí nua agus an bhonneagair ghlais agus ghoirm nuair is féidir chun timpeallachtaí fuaime cuí a chur ar fáil do shláinte agus d'fholláine na saoránach.	Gearrthéarmach go Fadtéarmach
--------	---	--	-------------------------------

Tábla 9.1. (Ar lean.) Creat Bainistíochta Torainn — Achoimre ar bhearta.

Bearta		Achoimre ar Bhearta	Scála Ama
Cosaint — Bearta Bainistíochta Torainn			
CCC4.1	Meastóireacht ar Limistéir Chiúine Fhéideartha is Iarrthóirí (PCQAnna)	I gcás gach PCQA, imscrúdú a dhéanamh ar an limistéar agus moladh a dhéanamh maidir le cé acu a ainmneofar nó nach n-ainmneofar gach limistéar mar limistéar Limistéar álainn nó nach bhfuil.	Ar siúl
CCC4.2	Togra maidir le Limistéar Ciúin/Limistéir Chiúine a ainmniú	I gcás gach CQA a mholtar lena n-ainmniú, togra a ullmhú le haghaidh Comhairliúchán an GCC agus Faomhadh an Aire.	Bliantúil

Aguisín A: Gluais

Sainmhínítear torann mar fhuaim nach dteastaíonn. Tá éisteacht an duine in ann freagairt d'fhuaim sa raon minicíochta 20 Hz (dordfhuaim dhomhain) go 20.000 Hz (ardtribil) agus ar fud an raon inchloiste 0 dB (tairseach an aireachtála) go 140 dB (tairseach na péine). Ní fhreagraíonn an chluas go cothrom do mhinicíochtaí éagsúla den mhéid céanna ach bíonn sí níos freagrúla do mhinicíochtaí láir ná do mhinicíochtaí níos ísle nó níos airde. Chun torann a chainníochtú ar bhealach a dhéanann freagairt na cluaise daonna a chomhfhogasú, úsáidtear sásra ualúcháin, rud a laghdaíonn an tábhacht a bhaineann le minicíochtaí níos ísle agus níos airde ar bhealach cosúil le héisteacht an duine.

Is é an scála ualúcháin 'A' an sásra ualúcháin is fearr a fhreagraíonn d'fhreagairt na cluaise daonna. Úsáidtear é seo go forleathan chun torann timpeallachta a thomhas, agus cuirtear na leibhéil in iúl mar dB (A) de réir an pharaiméadair atá á thomhas. Mínítear sa Ghluais an téarmaíocht fuaime a úsáidtear sa Tuarascáil seo. Tá an scála deicibeile logartamach seachas líneach, agus dá bhrí sin is ionann méadú 3 dB ar leibhéal fuaime agus dubailt ar an bhfuinneamh fuaime atá ann. Tá breithiúnas ar fhuaim suibíachtúil, ach mar threoir ghinearálta is féidir glacadh leis go léiríonn méadú 10 dB(A) dubailt treise, agus go ginearálta meastar gurb é méadú ar ord 3 dB(A) an difríocht íosta is gá chun athrú a bhrath faoi ghnáthdhálaí éisteachta. Tugtar léiriú ar raon na leibhéil fuaime a fhaightear go coitianta sa timpeallacht i **dTábla A.1**.

Tábla A.1. Gnáthleibhéil fuaime a fhaightear sa timpeallacht.

Leibhéal Fuaimbhrú, dB(A)	Suíomh
0	Tairseach na héisteachta
20 go 30	Seomra codlata ciúin san oíche
30 go 40	Seomra suí i rith an lae
40 go 50	Gnáthoifig
50 go 60	I gcarr
60 go 70	Gnáth-mhórshráid
70 go 90	I monarchana
100 go 110	Aláram buirgléireachta ag 1m ar shiúl
110 go 130	Scairdeitleán ag éirí de thalamh
140	Tairseach na péine

Tá an freagra suibíachtúil ar thorann ag brath ní amháin ar leibhéal an bhrú fuaime agus ar a mhinicíocht, ach ar a eadrannacht freisin. Forbraíodh innéacsanna éagsúla chun iarracht a dhéanamh crá a dhéanamh leis an leibhéal torainn agus a luaineachtaí. Sainmhínítear na hinnéacsanna agus na paraiméadair a úsáidtear sa tuarascáil seo thíos:

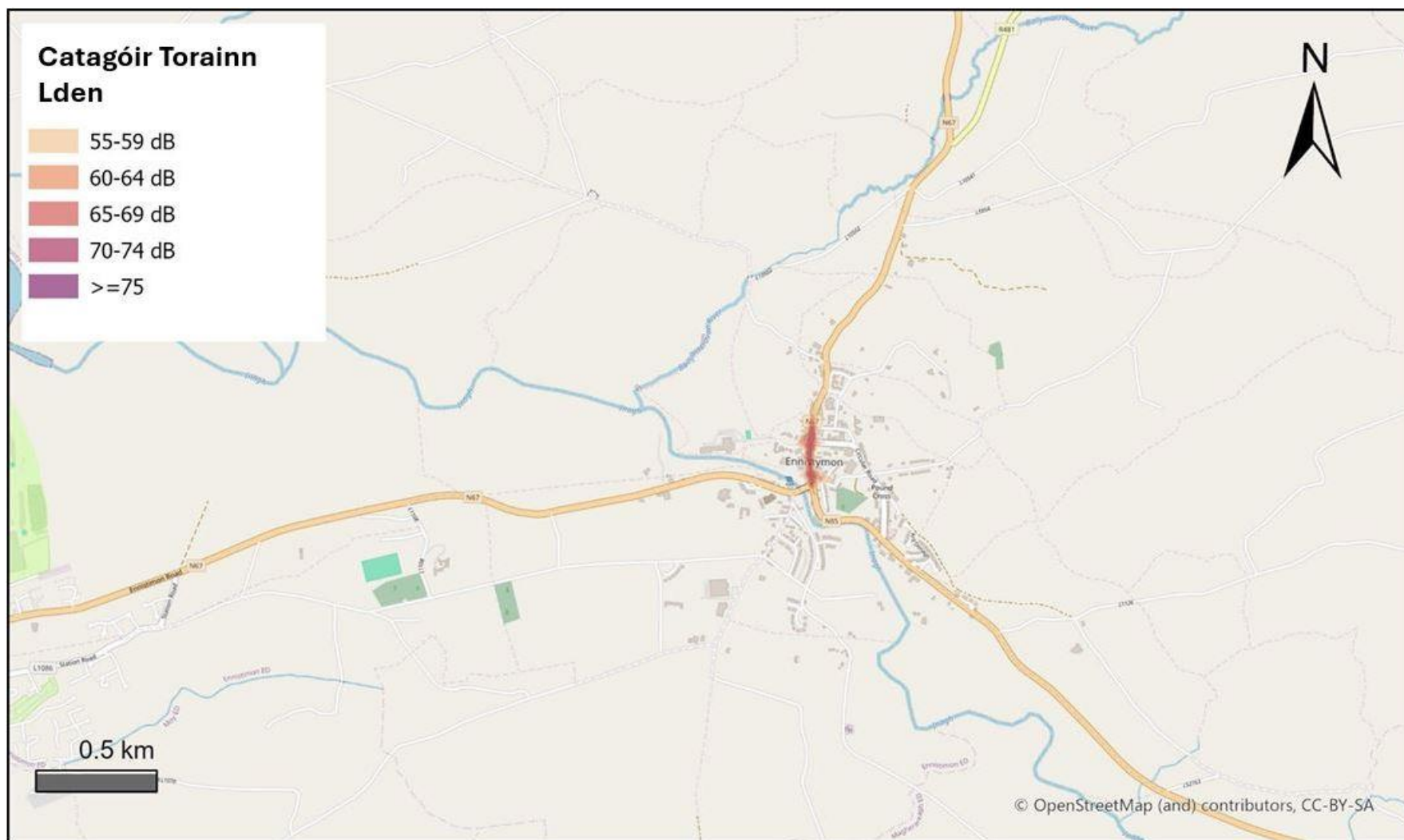
Ualú A Ualú minicíochta a chuirtear i bhfeidhm ar leibhéil fuaime tomhaiste nó tuartha chun neamhlíneacht na héisteachta daonna a chúiteamh.

Timpeallacht Fuaime Fuaime ag an nglacadóir ó gach foinse fuaime arna modhnú ag an timpeallacht, mar a shainmhínítear in ISO 12913-1:2014.

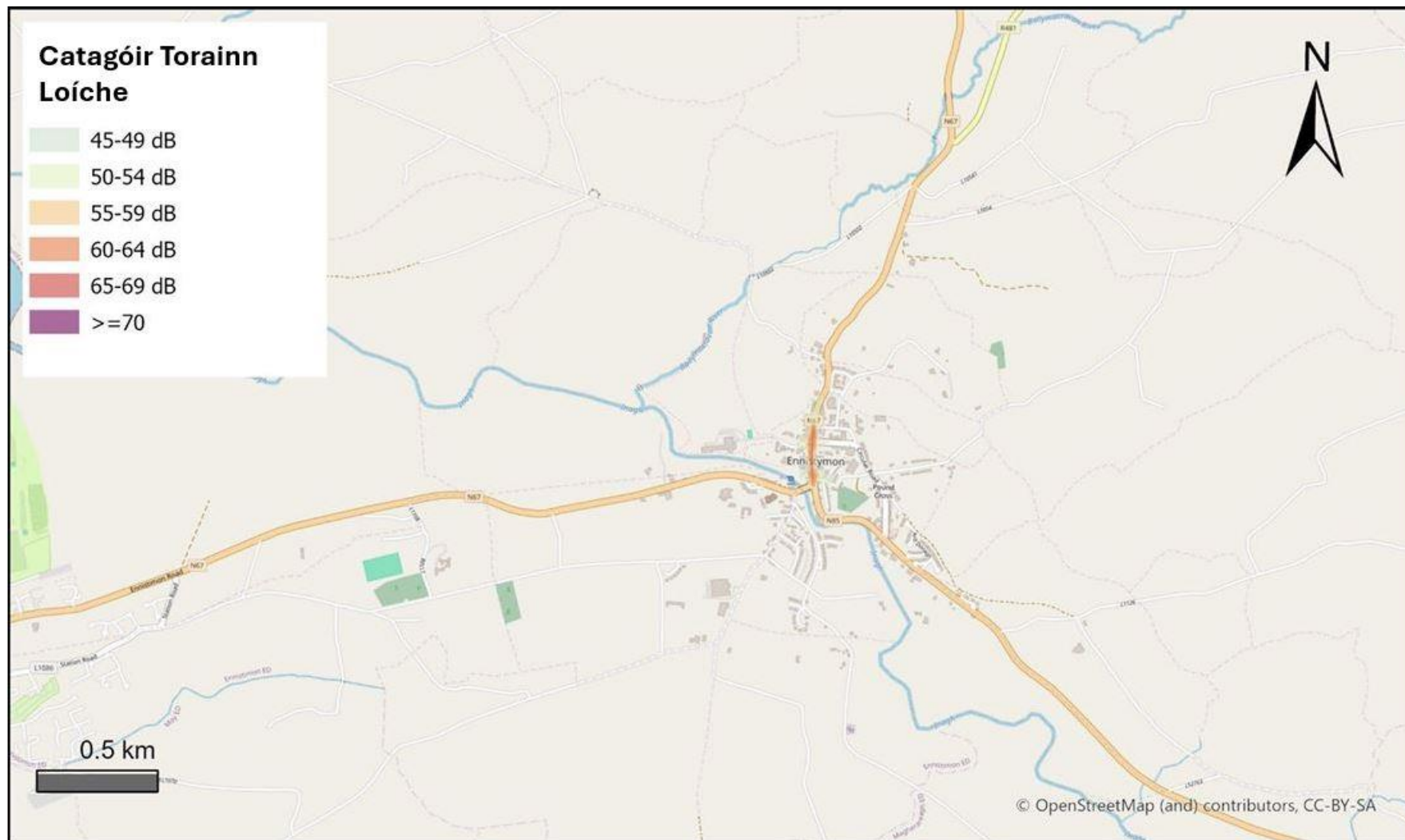
CNOSSOS-EU: 2020	An modh comhchoiteann measúnaithe torainn i gcomhréir le END.
CRTN 1988	Modh ríofa an torainn Torann Tráchtar ar Bhóithre a Ríomh 1988.
CQA	Limistéar Ciúin is Iarrthóir.
dB (deicibeil)	Aonad leibhéil an bhrú fuaime, arna ríomh mar logartam dhéine na fuaime. Is é 0 dB an tairseach éisteachta, is é 120 dB tairseach na péine. Faoi ghnáththosca, bíonn athrú ar leibhéil fuaime 3 dB díreach inbhraite. Ní féidir athrú 1 dB nó 2 dB a bhrath ach amháin faoi dhálaí saotharlainne. Is ionann athrú 10 dB agus treise na fuaime a laghdú faoina leath nó a dhúbailt.
Sprioc Deartha	Sprioctheorainn le haghaidh torainn nó creathaidh a ghlactar le linn luathchéimeanna dearaidh tionscadail, ní gá go mbeadh bonn reachtúil léi ach go mbeadh sí bunaithe ar an dea-chleachtas reatha agus ar imthosca ar leith scéime ar leith.
Déan an tÍosmhéid	Déantar cur síos ar chás nach dtéann scéim bóthair atá á breithniú ar aghaidh (dá ngairtear “Ná Déan rud ar bith” uaireanta).
Déan rud éigin	Cur síos a dhéanamh ar chás faoina dtéann scéim bóthair atá á breithniú ar aghaidh.
EEA	An Ghníomhaireacht Eorpach Comhshaoil.
END	An Treoir maidir le Torann Timpeallachta.
GCC	An Ghníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil.
Saor-réimse	Déantar leibhéil torainn saor-réimse a thomhas nó a thuar ar bhealach nach gcuireann le frithchaitheamh ó aghaidheanna foirgneamh in aice láimhe.
$L_{eq,T}$	An leibhéil fuaime leanúnach coibhéiseach — an leibhéil fuaime d’fhuaim sheasta a bhfuil an fuinneamh céanna aici agus atá ag fuaim a bhíonn ag athrú thar thréimhse shonraithe tomhais 16 uair an chloig.
L_{den}	An táscaire torainn ilchodaigh lá-tráthnóna-oíche a ghlac an tAontas chun measúnú a dhéanamh ar chrá foriomlán. Cothromóid thíos. $L_{den} = 10 \lg \frac{1}{24} \left(12 * 10^{\frac{L_{day}}{10}} + 4 * 10^{\frac{L_{evening}+5}{10}} + 8 * 10^{\frac{L_{night}+10}{10}} \right)$
$L_{iá}$	An meánleibhéil fuaime fadtéarmach A-ualaithe mar a shainmhínítear in ISO1996-2: 2007, arna chinneadh thar na tréimhsí lae go léir thar thréimhse fhadtéarmach (e.g. bliain).

Ltráthnóna	An meánleibhéal fuaime fadtéarmach A-ualaithe mar a shainmhínítear in ISO1996- 2: 2007, arna chinneadh thar thréimhsí uile an tráthnóna thar thréimhse fhadtéarmach (e.g. bliain).
Loíche	An meánleibhéal fuaime fadtéarmach A-ualaithe mar a shainmhínítear in ISO1996- 2: 2007, arna chinneadh thar na tréimhsí oíche go léir thar thréimhse fhadtéarmach (e.g. bliain).
CDP	Plean Forbartha Chontae an Chláir.
LSMATS	Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Luimnigh Shionainne.
NAP	Plean Gníomhaíochta Torainn.
NPO	Cuspóir an Bheartais Náisiúnta sa Phlean Forbartha Náisiúnta.
NRA	An tÚdarás um Bóithre Náisiúnta.
NTA	An tÚdarás Náisiúnta Iompair.
PCQA	Limistéar Ciúin Féideartha is Iarrthóir.
Fuaimdhreach	An timpeallacht fuaime mar a fheictear í nó mar a bhfuil taithí aici uirthi agus/nó mar a thuigeann duine nó daoine í, i gcomhthéacs, mar a shainmhínítear in ISO 12913-1:2014.
TII	Bonneagar Iompair Éireann.
1. WebTAG	Uirlis treorach maidir le hanailís iompair chun beartais agus idirghabhálacha a mholadh chun cur chuige comhsheasmhach a chinntiú sa bhreithmheas ar iompar

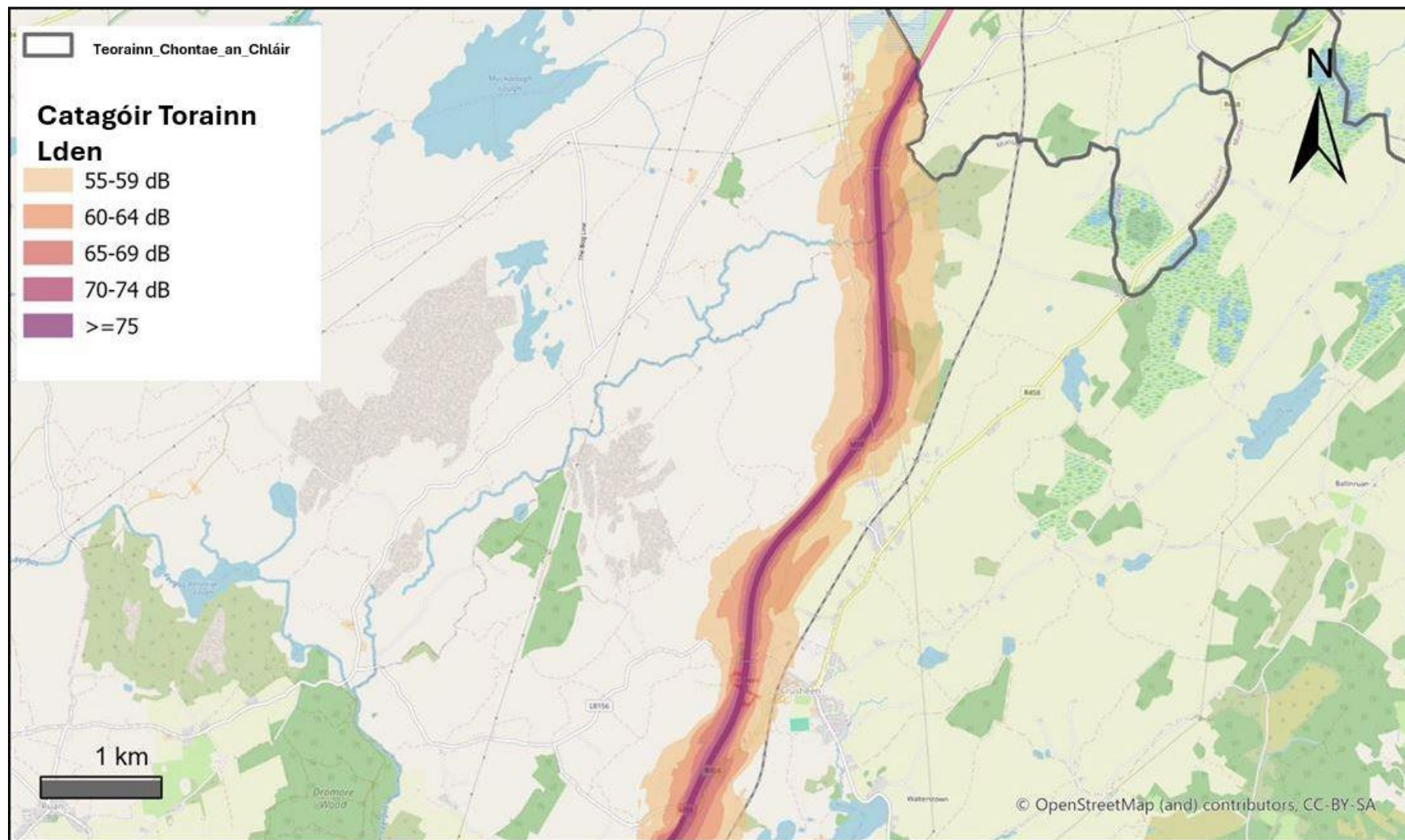
Aguisín B: Léarscáileanna Straitéiseacha Torainn

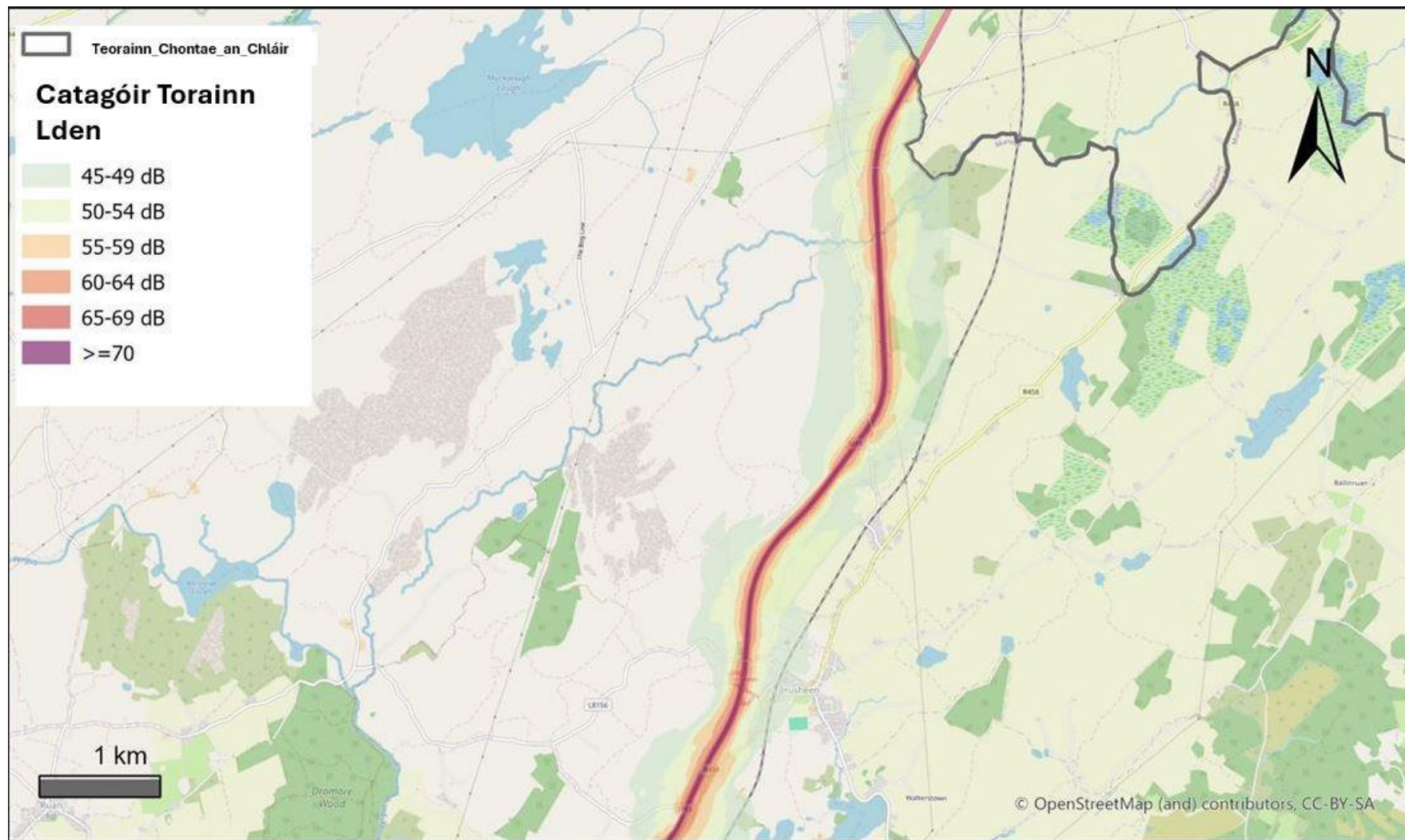
Fíor B.1. L_{den} (dB) — N67, Inis Díomáin

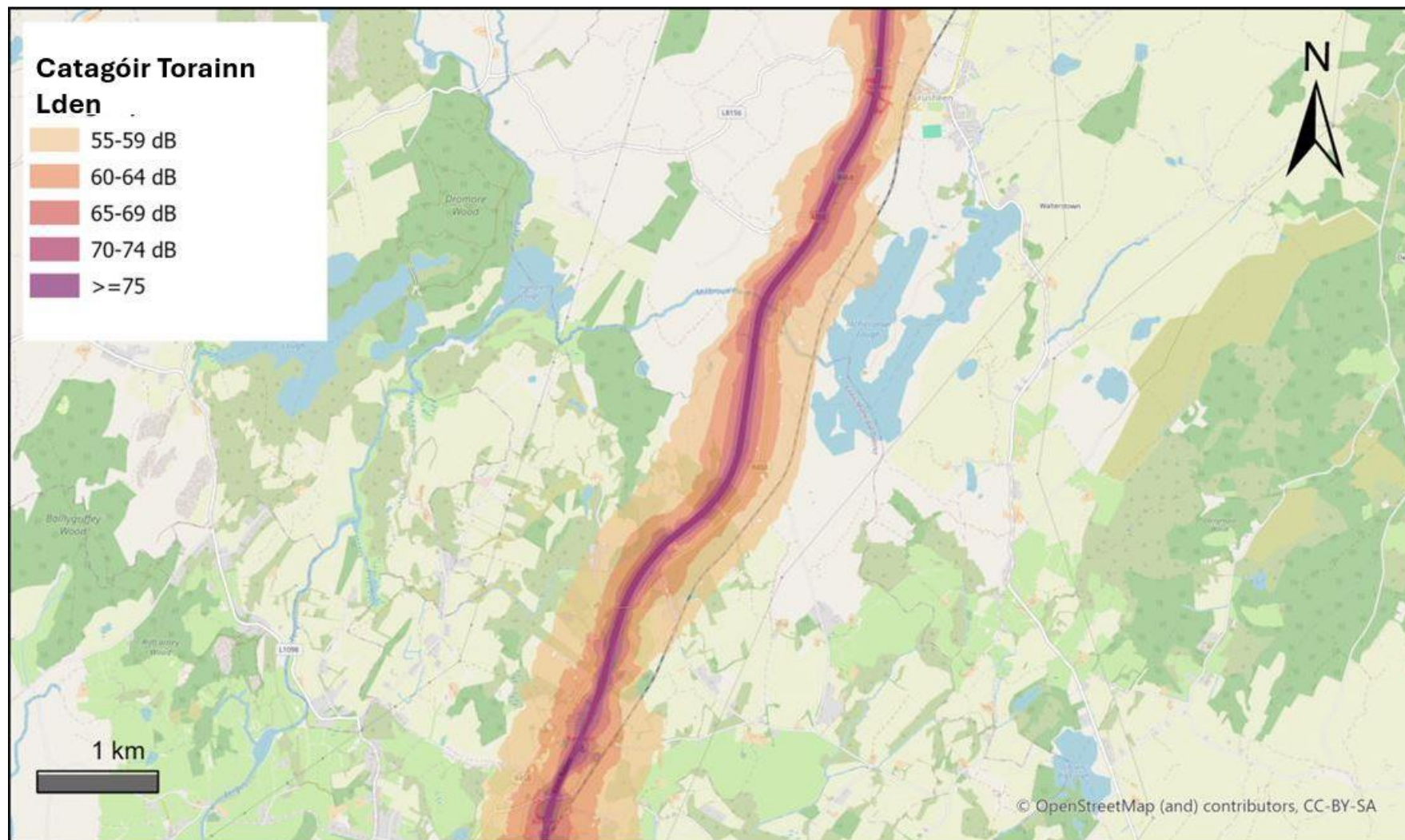
Fíor B.2. Loíche (dB) — N67, Inis Díomáin

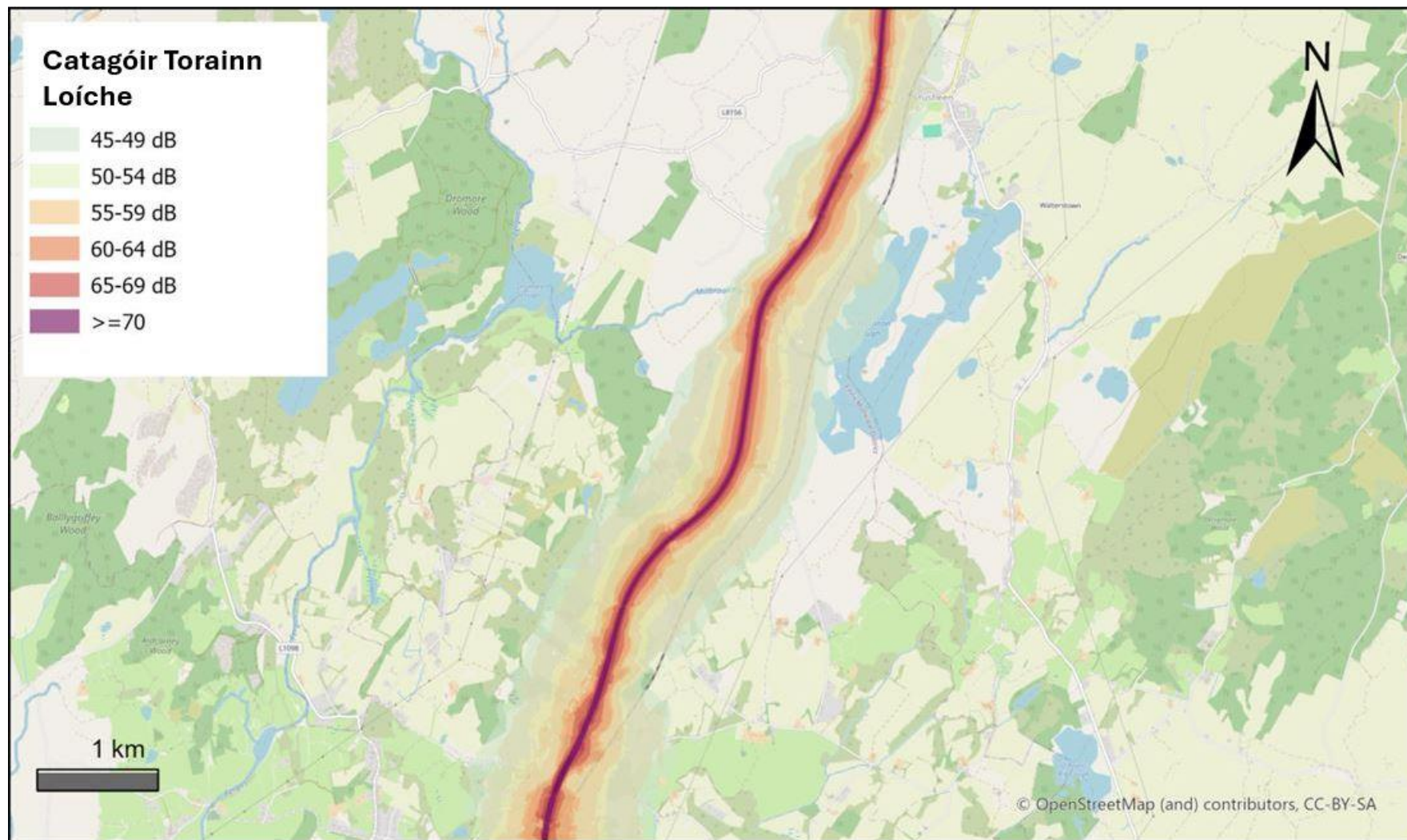
Fíor B.3. L_{den} (dB) — M18 Limistéar Theorainn an Chláir/na Gaillimhe

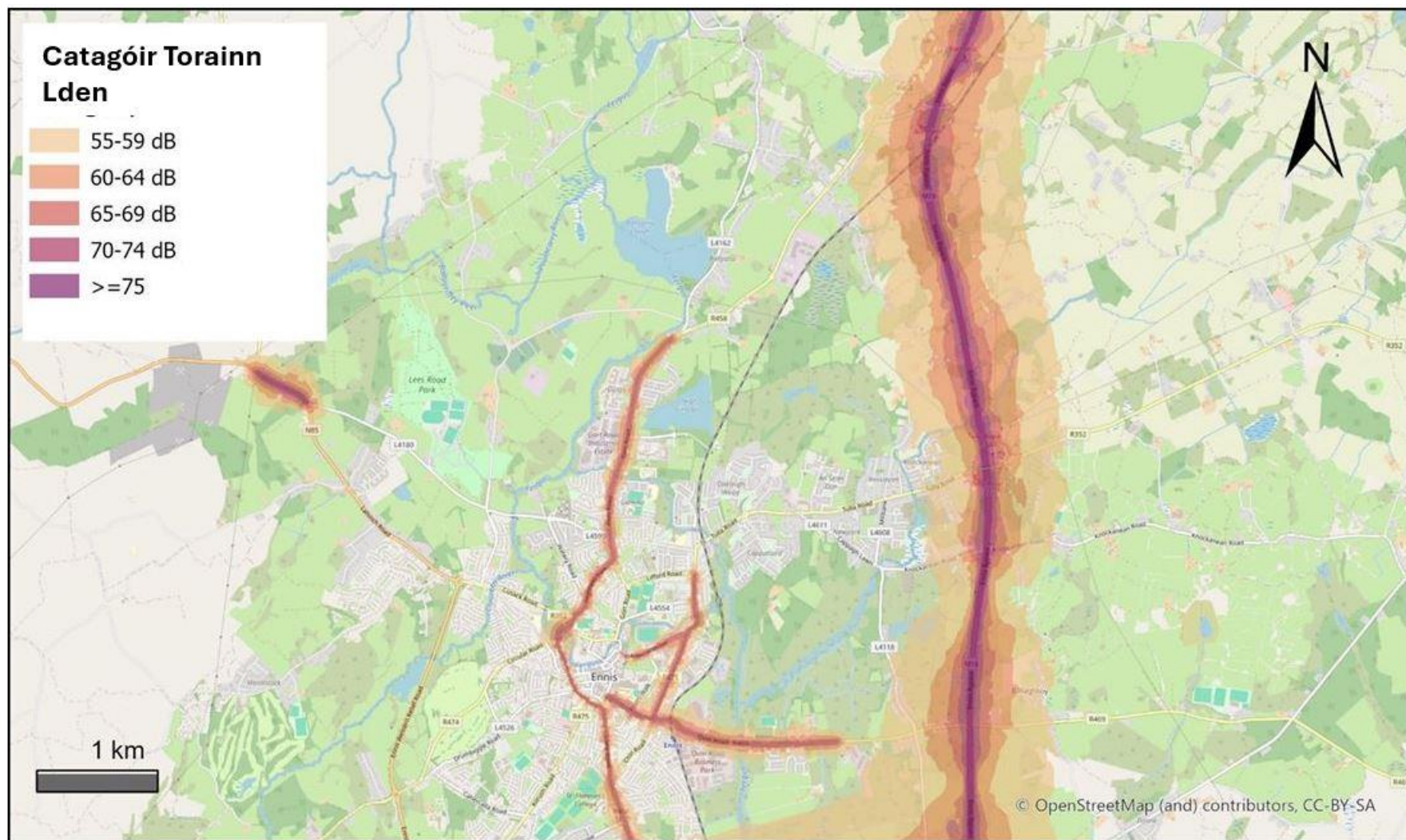
Fíor B.4. Loíche (dB) — Limistéar Theorainn an Chláir/na Gaillimhe

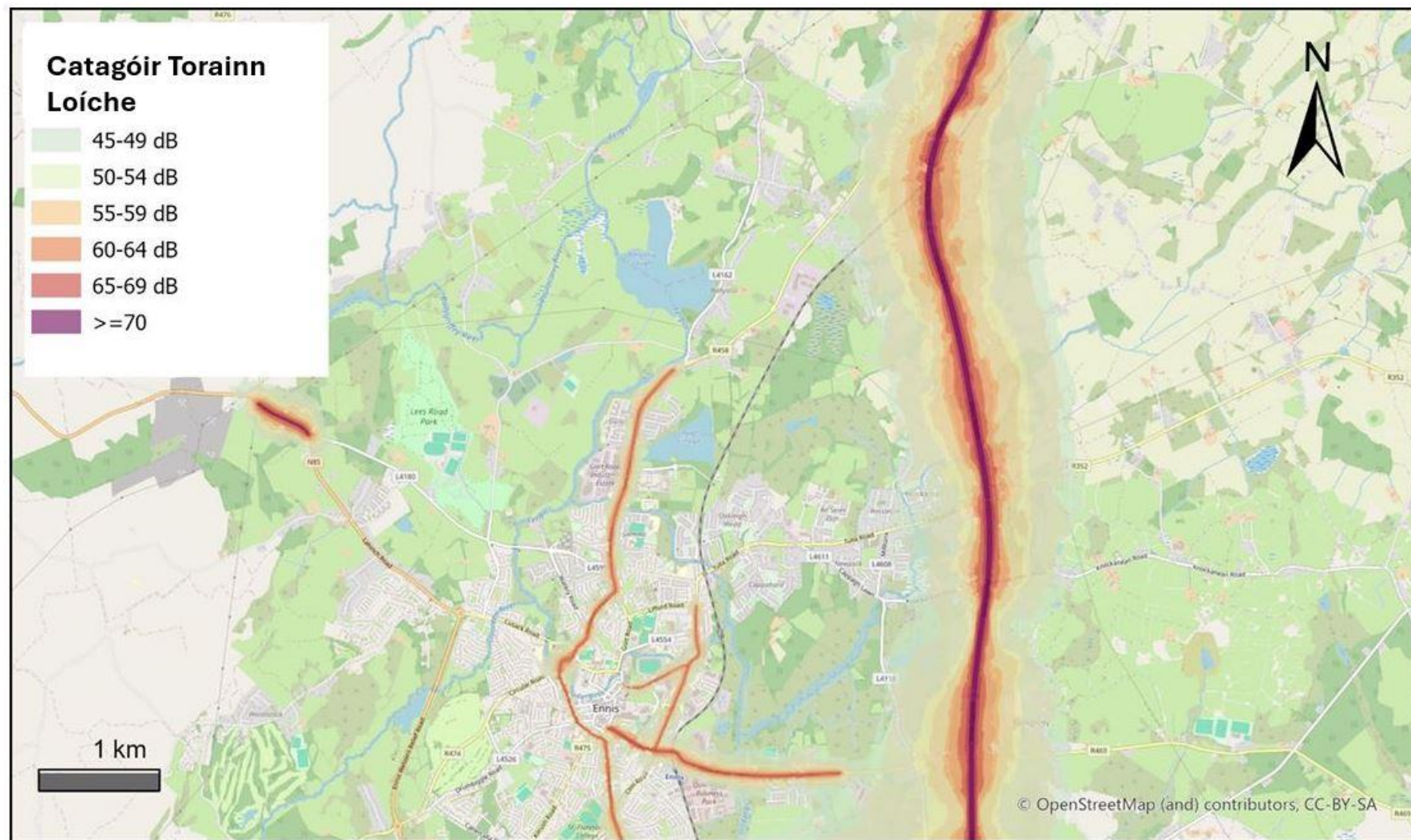
Fíor B.5. Lden (dB) — M18 Limistéar Chroisín

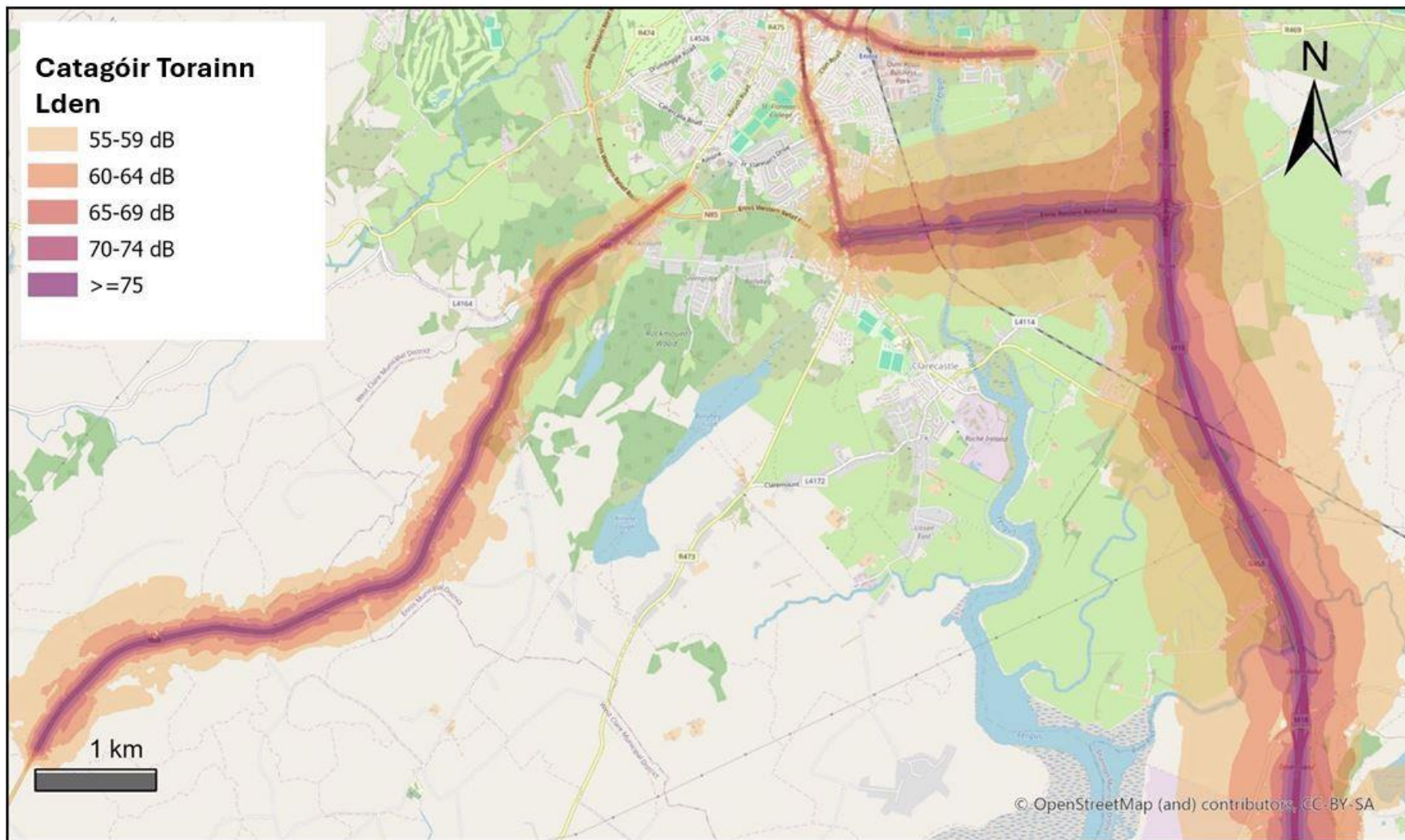
Fíor B.6. Oíche Loíche (dB) – M18 Limistéar Chroisín

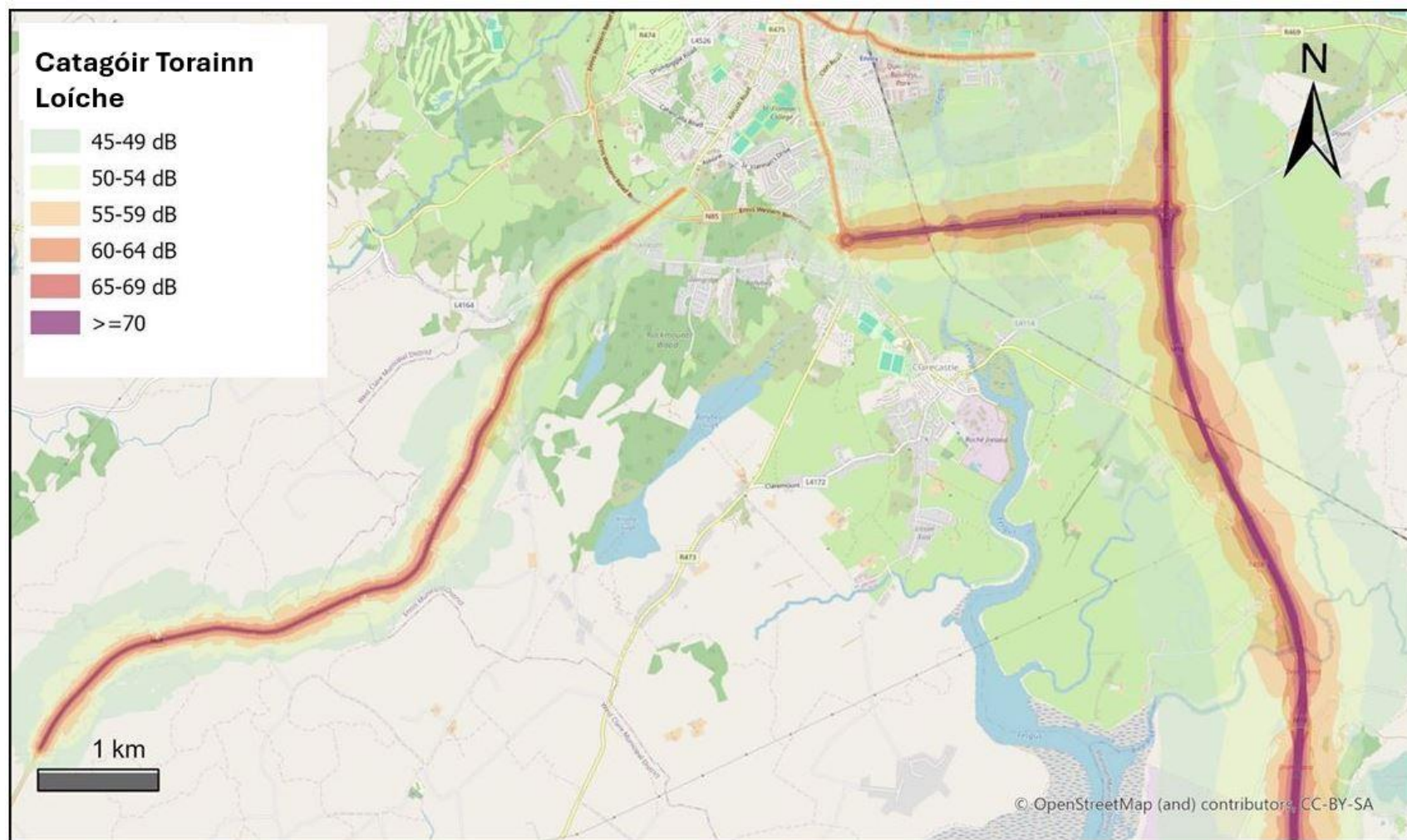
Fíor B.7. L_{den} (dB) — Limistéar na hInse Thuaidh

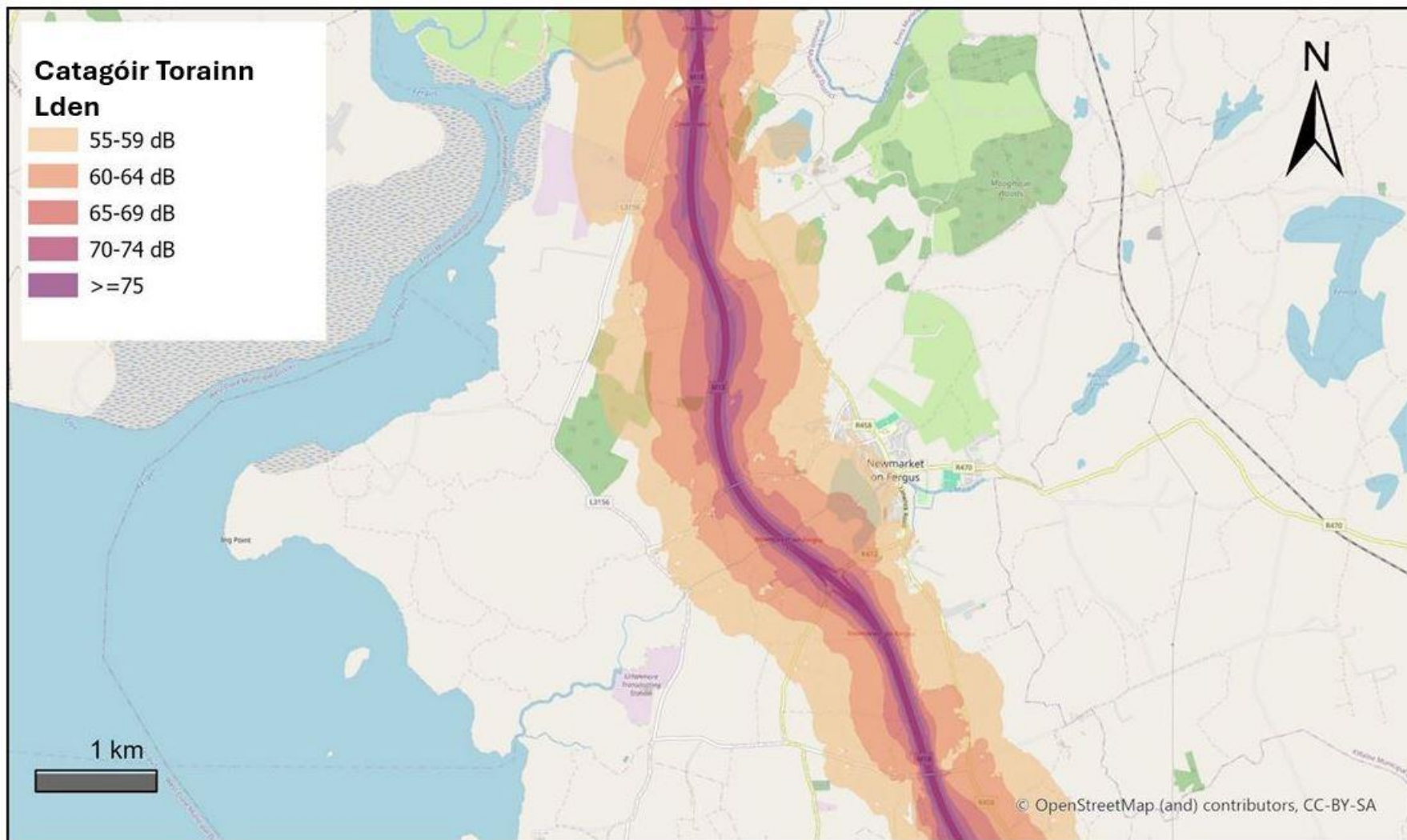
Fíor B.8. Loíche (dB) — Limistéar na hInse Thuaidh

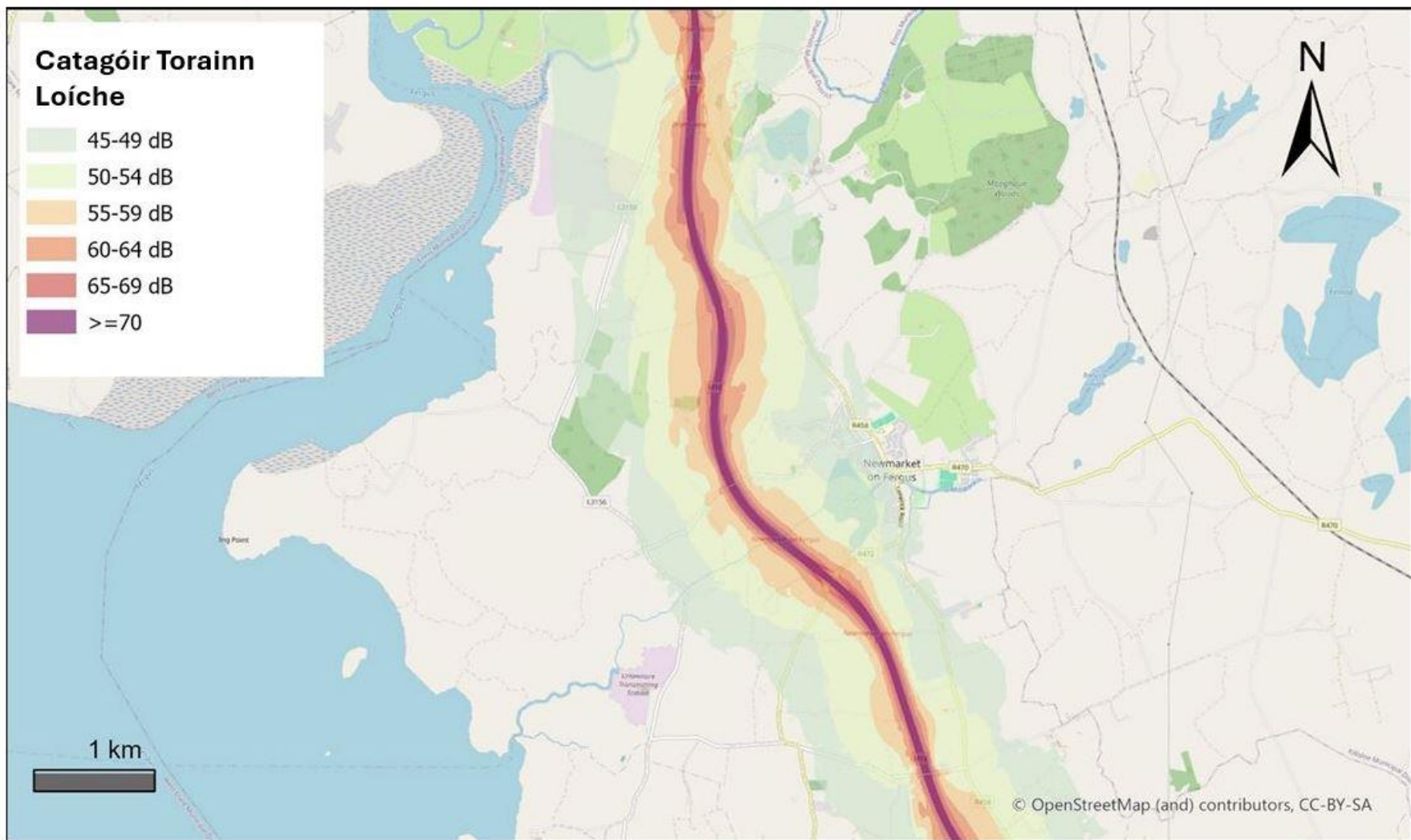
Fíor B.9. L_{den} (dB) — Limistéar Theas na hInse

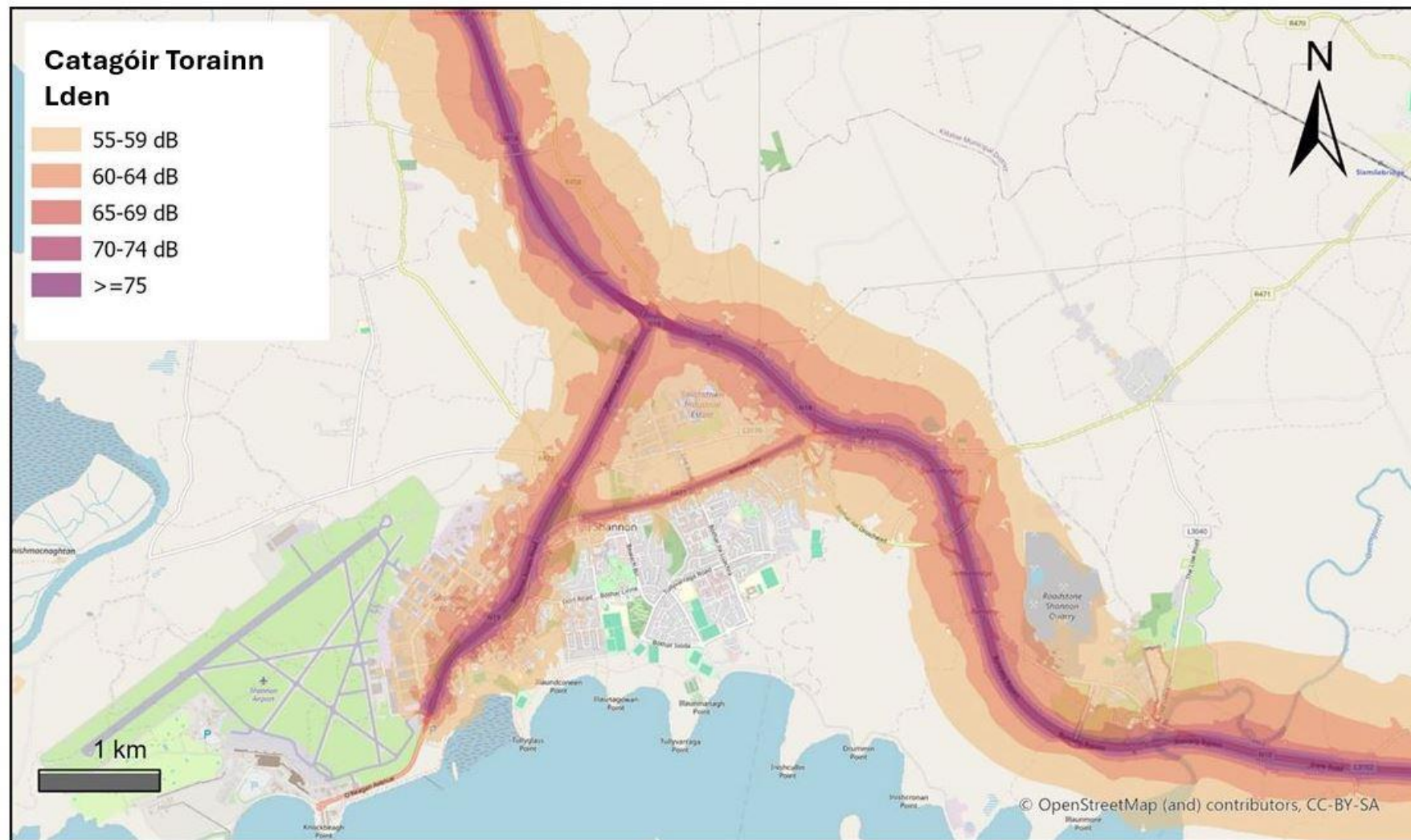
Fíor B.10. Loíche (dB) – Limistéar Theas na hInse

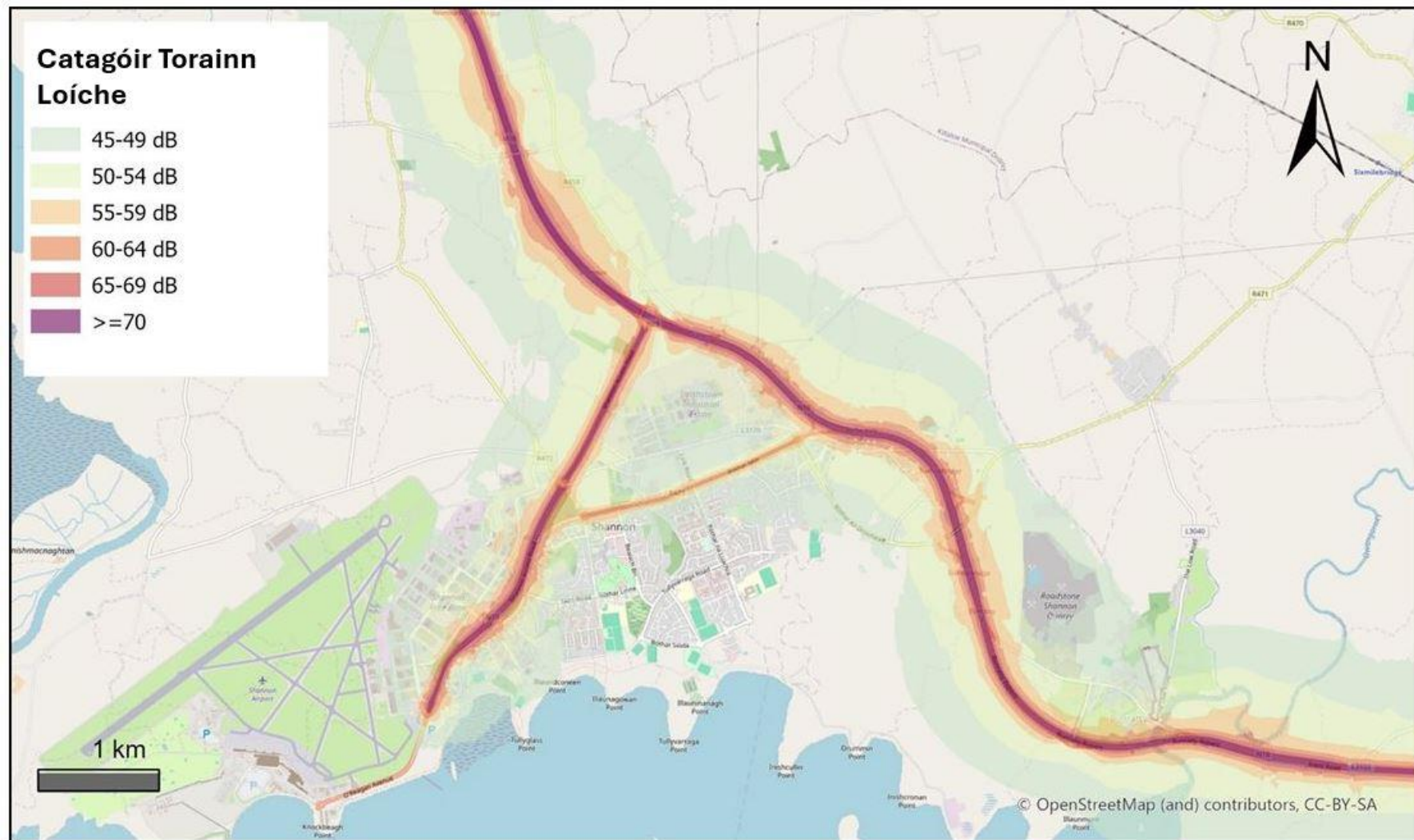
Fíor B.11. L_{den} (dB) —Limistéar Chora Chaitlín

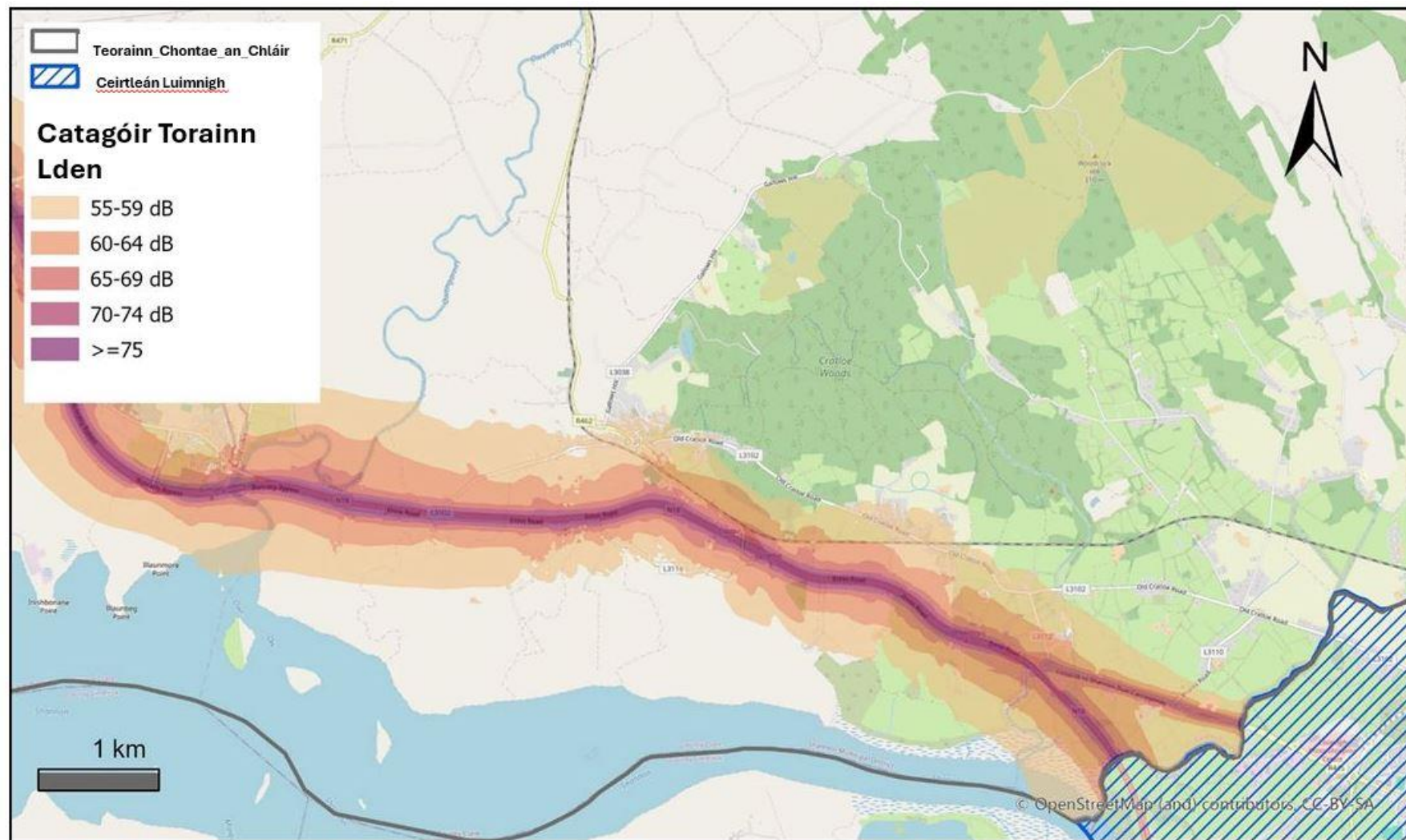
Fíor B.12. L_{night} (dB) —Limistéar Chora Chaitlín

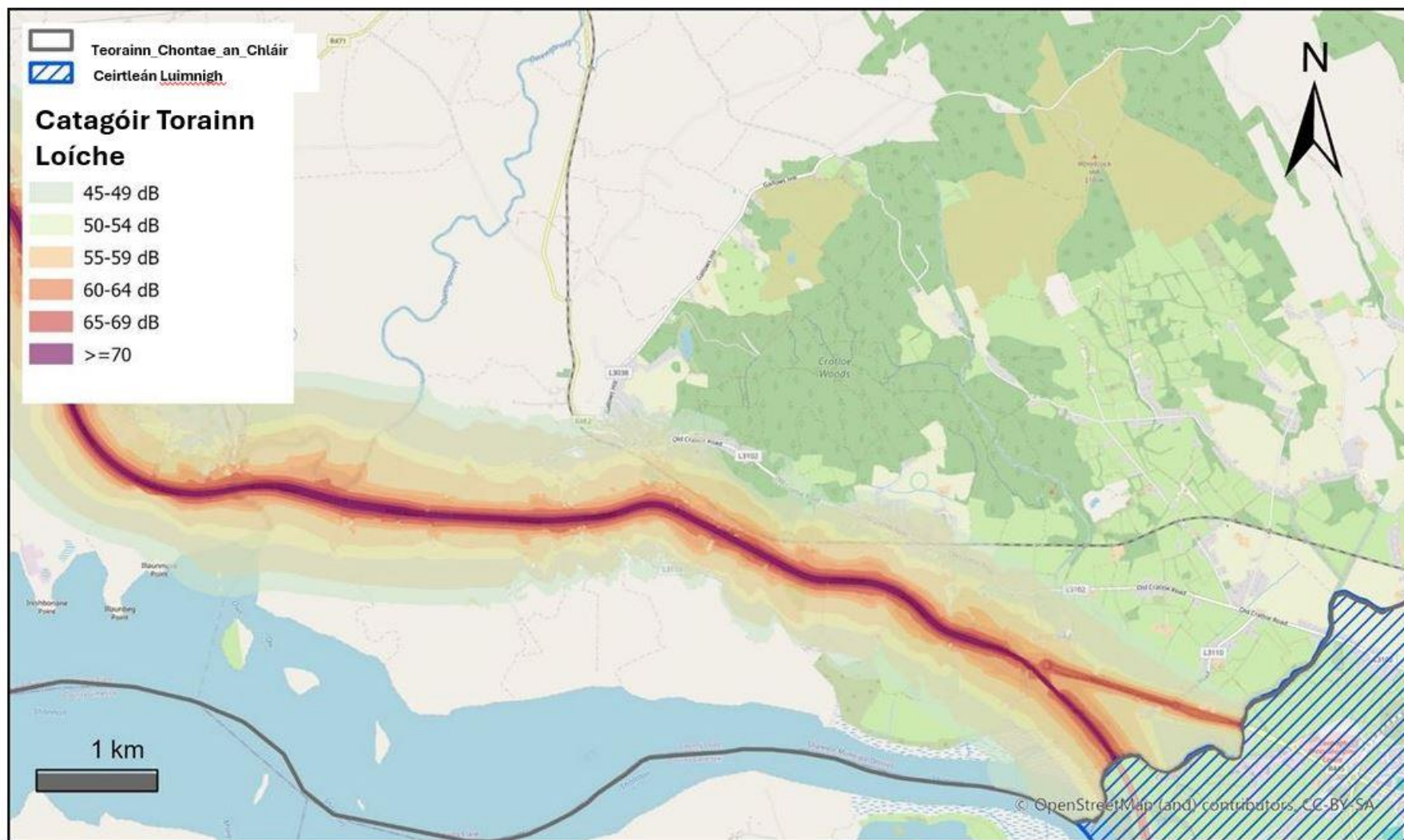
Fíor B.13. L_{den} (dB) — Limistéar Shionainne

Fíor B.14. Loíche (DB) – Limistéar Shionainne

Fíor B.15. L_{den} (dB) — Limistéar Theorainn Luimnigh

Fíor B.16. Loíche (DB)– Limistéar Theorainn Luimnigh

Aguisín C: Bearta agus Gníomhaíochtaí Cur Chun Feidhme Bhabhta 4 den NAP

C.1 Ginearálta — Bearta Bainistíochta Torainn

Cumhdaítear le bearta ginearálta bainistithe torainn raon gníomhaíochtaí chun tacú le cur chun feidhme an Phlean Gníomhaíochta Torainn lena n-áirítear bearta eile sna trí phríomhchatagóir beartais.

Bearta CCC1.1: Grúpa Oibre/Grúpaí Oibre an Phlean Gníomhaíochta Torainn — Údaráis Phleanála Gníomhaíochta agus Comhlachtaí Mapála Torainn

Tacóidh an CCC le grúpaí oibre ábhartha torainn a bhunú chun comhordú agus comhoibriú a dhéanamh le hÚdaráis Phleanála Gníomhaíochta eile agus leis na Comhlachtaí Mapála Torainn ábhartha (e.g. TII, Iarnród Éireann) i ndáil le saincheisteanna bainistíochta torainn i gcoitinne de réir mar a thiocfaidh siad chun cinn agus bearta maolaithe ag leibhéal Réimse Tábhachtach Tosaíochta. Tacóidh CCC le Meitheal Náisiúnta um Chur i bhFeidhm an NAP a bhunú.

Bearta CCC1.2: Tacú le beartas agus treoir náisiúnta agus beartas agus treoir ghaolmhar eile a fhorbairt

Faoi láthair níl aon bheartas náisiúnta ann a bhaineann go sonrach le torann timpeallachta seachas an cuspóir sonrach atá leagtha amach laistigh de Chuspóir Beartais Náisiúnta 65 ón gCreat Náisiúnta Pleanála 2040.

Tacóidh CCC go gníomhach le beartas agus treoir náisiúnta a fhorbairt ar thorann timpeallachta agus ar gach beartas gaolmhar agus rachaidh sé i ngleic leo.

Bearta CCC1.3: Tuarascáil chuig an nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil (GCC)

Ullmhóidh CCC tuarascáil bhliantúil don GCC ina leagfar amach an dul chun cinn atá déanta maidir le cur chun feidhme an NAP, lena n-áirítear na himscrúduithe ar Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta agus cur chun feidhme beart maolaithe torainn do na limistéir sin agus do limistéir ghinearálta eile.

Ina theannta sin, cuirfear an dul chun cinn maidir leis an measúnú ar na Limistéir Chiúin Iarrthóra Ionchasacha i láthair in éineacht le haon mholtaí chun aon cheann de na limistéir sin a chur faoi bhráid an GCC agus an Aire chun Limistéir Ciúin a ainmniú. Déanfaidh CCC idirchaidreamh le húinéirí bonneagair tríú páirtí ábhartha maidir leis an dul chun cinn atá déanta acu maidir le bearta a chur i bhfeidhm a d'fhéadfadh a bheith ábhartha dóibh féin agus dá mbonneagar.

Bearta CCC1.4: Gearáin a imscrúdú agus a bhainistiú ar bhonn leanúnach

Fiosróidh CCC gearáin faoi fhorálacha na Rialachán fán Acht fán nGníomhaireacht um Chaomhnú Comhshaoil 1992 (Torann) 1994. Beidh aird ag CCC ar dhea-chleachtas idirnáisiúnta, ar threoirlínte agus ar chaighdeán.

Bearta CCC1.5: Comhar le Páirtithe Leasmhara

Comhoibreoidh CCC go gníomhach le roinnt páirtithe leasmhara maidir le torann timpeallachta a bhainistiú i gContae an Chláir, go háirithe maidir le bearta maolaithe féideartha a aithint agus a athbhreithniú do Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta agus maidir le himscrúdú a dhéanamh ar Limistéir Chiúin Iarrthóra.

Bearta CCC1.6: Rannpháirtíocht an Phobail

Go dtí seo, foilsíodh na léarscáileanna torainn straitéiseacha, mar aon le faisnéis chúlra, ar shuíomhanna gréasáin na Comhairle agus reáchtáladh tréimhse chomhairliúcháin phoiblí fhoirmiúil ar an dréacht den NAP.

C.2 Maolú — Bearta Bainistíochta Torainn

Baineann bearta maolaithe torainn le gníomhaíochtaí chun tacú le himscrúdú beart maolaithe torainn sna Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta agus le rannpháirtíocht leis na geallsealbhóirí ábhartha a bhfuil tionchar acu chun iad a chur chun feidhme.

Bearta CCC2.1: Pleananna, Tionscadail agus Straitéisí atá ann cheana

Tá roinnt pleananna, tionscadail agus straitéisí ann cheana féin a bhfuil sé mar aidhm acu bonneagar agus seirbhísí níos inbhuanaithe a sholáthar do Chontae an Chláir. Má dhéantar iad sin a chur chun feidhme go rathúil, beidh tairbhí indíreacha ann maidir le laghdú torainn trí mhodhanna iompair níos inbhuanaithe a spreagadh i gcomhar le méid tráchta laghdaithe. Ar na príomhshamplaí ina bhfuil sineirgí maidir le tairbhe torainn tá an méid seo a leanas;

- an Clár um Thaisteal Gníomhach.
- Straitéis Iompair Limistéar Cathrach Luimnigh Shionainne.
- Plean Gníomhaithe ar son na hAeráide de chuid Chomhairle Contae an Chláir.

Is é is aidhm don bheart seo oibriú i gcomhar le gach ceann acu sin chun tacú lena gcur chun feidhme agus chun dul i ngleic le gnéithe a bhaineann le bainistiú torainn agus le tairbhí torainn.

Bearta CCC2.2: Foirgnimh atá Íogair ó thaobh Torainn de

Tacóidh CCC le pleananna, tionscadail agus straitéisí a chur i bhfeidhm a laghdóidh torann ag foirgnimh atá íogair ó thaobh torainn de. I gcás ina bhféadfadh aon tionscadal atá beartaithe tionchar diúltach a imirt ar an timpeallacht fhuaimniúil, rachaidh CCC i dteagmháil leis na húdaráis ábhartha agus déanfaidh sé breithmheas ar roghanna maolaithe torainn nuair is féidir agus molfaidh sé an beart maolaithe torainn nó na bearta maolaithe torainn is cuí más gá.

Beart CCC2.3: Athbhreithniú a dhéanamh ar Thoisí a úsáidtear le haghaidh Limistéir Thábhachtacha Tosaíochta (PIAnna)

Tabharfaidh CCC faoi athbhreithniú ar na Léarscáileanna Torainn Straitéiseacha do na PIAAnna, agus ar na toisí a úsáidtear sna samhlacha ríofa (e.g. dromchlaí bóthair, méideanna trácht etc.).

Beart CCC2.4: Measúnacht a dhéanamh ar Bhearta Maolaithe Torainn le haghaidh PIAAnna

Cuirfidh CCC meastóireacht i gcrích ar na PIAAnna a shainithnítear sa NAP. I gcás ina mbaineann an PIA le bonneagar atá freagrach go heisiach as CCC agus atá á bhainistiú aige, is é CCC amháin a chuirfidh an mheastóireacht i gcrích. I gcás ina mbaineann na measúnachtaí ar leas an phobail le bonneagar a bhfuil freagracht fhoriomlán ar thríú páirtí ina leith, beidh gá le comhoibriú agus idirchaidreamh leis an úinéir bonneagair ábhartha chun an mheastóireacht a dhéanamh. Áireofar san imscrúdú ar bhearta maolaithe torainn féideartha do na PIAAnna measúnachtaí nuair is féidir ar an laghdú féideartha ar éifeachtaí díobhálacha sláinte (mar a cheanglaítear faoi na Rialacháin um Thorann Timpeallachta 2018) agus/nó measúnachtaí costais is tairbhe, de réir mar is cuí.

Beart CCC2.5: Cur chun feidhme na mbearta maolaithe torainn a mholtar

Faoi réir thoradh CCC2.4, cuirfidh CCC bearta chun feidhme a mheastar údar teicniúil, eacnamaíoch agus timpeallachta a bheith leo mar chuid den bhabhta seo den NAP nó mar chuid de bhabhtaí amach anseo, ag brath ar acmhainní agus ar mhaoiniú.

Is éard a bheidh i gceist leis an gcur chun feidhme athbhreithniú a dhéanamh ar éifeachtacht na mbearta trí mhonatóireacht a dhéanamh i gcás inar cuí. Chun bearta a bhaineann le bonneagar nach bhfuil faoi fhreagracht CCC a chur chun feidhme, beidh gá le comhoibriú leis na tríú páirtithe ábhartha.

Breathnófar ar fhoinsí maoiniúcháin agus áireofar leis sin idirchaidreamh a dhéanamh le rannóga agus tionscadail inmheánacha ábhartha CCC chomh maith le tríú páirtithe agus ranna rialtais d'fhonn deiseanna maoiniúcháin a fhiosrú le haghaidh bearta ábhartha nó d'fhonn a chinntiú go ndéanfar bearta torainn a ionchorprú laistigh de shruthanna maoiniúcháin atá ann cheana do thionscadail atá ann cheana.

C.3 Cosc — Bearta Bainistíochta Torainn

Baineann bearta maolaithe torainn le gníomhaíochtaí a thacaíonn le planáil nuair a d'fhéadfadh tograí a bheith ann chun daoine a thabhairt chuig torann ó fhoinsí móra iompair nó nuair a bhíonn breithniú ábhartha ar thorann timpeallachta ag teastáil i bpleananna ceantair áitiúla agus i bpleananna forbartha. Baineann bearta coisctheacha freisin leis an timpeallacht fuaime don réimse poiblí nua a chaomhnú nó a fheabhsú nuair is féidir.

Tomhais CCC3.1: Tarchuir Phleanála

Tabharfaidh na Ranna ábhartha in CCC tuairisc ar iarratais phleanála agus ar fhorfheidhmiú na gcoinníollacha phleanála maidir le hastaíochtaí torainn. Le linn

athbhreithniú a dhéanamh ar iarratais phleanála agus comhairle a thabhairt ina leith, sa chás go bhfuil forbairt chónaithe nua beartaithe gar do mhórbhóithre, tabharfaidh na Ranna ábhartha aird chuí ar na léarscáileanna torainn straitéiseacha atá ann cheana agus ar an NAP.

Bearta CCC3.2: Tacú le beartais agus cuspóirí na n-údarás áitiúil a fhorbairt.

Tabharfaidh CCC aird chuí ar an NAP agus pleananna ábhartha á bhforbairt (e.g. Pleananna Limistéir Áitiúil, Pleananna Forbartha), ullmhófar straitéisí, beartais agus cuspóirí chun tacú leo.

Bearta CCC3.3: Tacú le forbairt an réimse poiblí nua agus an bhonneagair ghlais agus ghoirm.

D'fhéadfadh pleananna agus tionscadail atá ann cheana a bheith ag CCC arb é is aidhm dóibh réimse poiblí nua agus bonneagar glas agus gorm a sholáthar. Is é is aidhm don bheart seo oibriú i gcomhar leis na Ranna ábhartha in CCC chun tacú lena gcur chun feidhme agus chun dul i ngleic le gnéithe maidir le bainistiú torainn agus tairbhí torainn, agus chun timpeallachtaí fuaime cuí a chur ar fáil do shláinte agus d'fholláine na saoránach.

C.4 Cosaint — Bearta Bainistíochta Torainn

Bearta CCC4.1: Meastóireacht ar Limistéir Chiúine Fhéideartha is Iarrthóirí (PCQAnna)

Déanfaidh CCC meastóireacht ar gach ceann de na PCQAnna a shainaithint agus a thabhairt chun críche le linn thréimhse cur chun feidhme an NAP seo. Is é cuspóir an phróisis meastóireachta bailíocht PCQA a dheimhniú maidir le teorannú mar Limistéar Ciúin.

Bainfear úsáid as torthaí na meastóireachta chun moladh a dhéanamh maidir le cé acu an suíomh a ainmniú mar Limistéar Ciúin nó nach ea. Rachfar i gcomhairle ansin leis an bpobal, leis an GCC agus leis na páirtithe leasmhara ábhartha maidir leis an toradh sula ndéanfar togra deiridh maidir le gach limistéar chuig an GCC agus chuig an Aire.

Bearta CCC4.2: Togra maidir le Limistéar Ciúin/Limistéir Chiúine a ainmniú

I gcás gach ceann de na Limistéir Chiúin Iarrthóirí a mholtar a ainmniú mar Limistéar Ciúin, ullmhófar togra ina leagfar amach torthaí na n-imscrúduithe agus an t-aiseolas ón bpróiseas comhairliúcháin chun tacú leis an moladh go n-ainmneofaí an limistéar mar Limistéar Ciúin.

Rachfar i gcomhairle leis an GCC sula n-eiseofar é chuig an Aire Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide chun teorannú na Limistéar Ciúin a mholtar mar Limistéar Ciúin a cheadú.